

NARODNE NOVINE

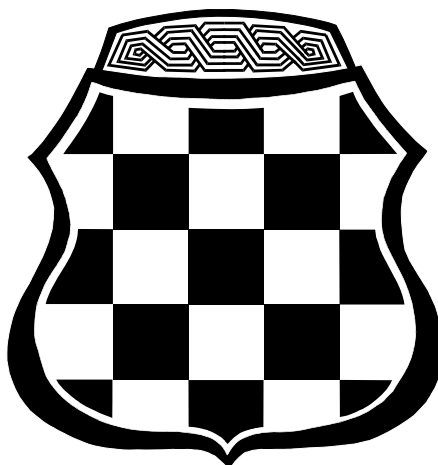
HERCEGBOSANSKE ŽUPANIJE

Službeno glasilo

GODIŠTE XVIII

BROJ 1

LIVNO, 14. SIJEČNJA 2013. godine

PREGLED SADRŽAJA

SKUPŠTINA HERCEGBOSANSKE ŽUPANIJE

***

1. **ZAKON** o posredovanju pri upošljavanju i socijalnoj sigurnosti neuposlenih osoba Hercegbosanske županije 3
2. **ZAKON** o zaštiti na radu.....9
3. **ZAKON** o izmjenama Zakona o javnom pravobraniteljstvu HBŽ.....37
4. **ODLUKA** o davanju suglasnosti za zaključivanje Ugovora o reprogramu obveza po temelju III Stand by aranžmana sa Međunarodnim Monetarnim Fondom 37
5. **ODLUKA** o privremenom financiranju Hercegbosanske županije za period 1. siječnja do 31. ožujka 2013. godine 38
6. **ODLUKA** o pravu na novčanu naknadu ženama-majkama koje nisu u radnom odnosu ili su u radnom odnosu manje od mjesec dana i pravu na jednokratnu naknadu za opremu novorođenčeta 39

7. **ODLUKA** o pravu na naknadu umjesto plaće ženi-majci, za vrijeme odsutnosti s posla radi trudnoće, porođaja i njege djeteta 40
8. **ODLUKA** o imenovanju Županijskog javnog pravobranitelja HBŽ 42
9. **ODLUKA** o izmjeni Odluke o premiji-sudjelovanju osiguranih osoba u troškovima zdravstvene zaštite na teritoriju Hercegbosanske županije 42

VLADA HERCEGBOSANSKE ŽUPANIJE

10. **ODLUKA** o davanju suglasnosti na Pravilnik o vlastitim prihodima Ministarstva gospodarstva 43
11. **ODLUKA** o davanju suglasnosti na Pravilnik o stjecanju i raspodjeli vlastitih prihoda 43
12. **ODLUKA** o izmjenama Odluke o usvajanju Programa utroška sredstava tekućih transfera "Poticaj poljoprivrednoj proizvodnji" utvrđenih Proračunom

HERCEGBOSANSKE ŽUPANIJE

- Hercegbosanske županije za 2012. godinu.....43
13. **ODLUKA** o usvajanju Programa raspodjele sredstava udrugama građana za sufinanciranje iz Proračuna Hercegbosanske županije za 2012. godinu.....44
14. **ODLUKA** o sufinanciranju nadgrobnih spomenika 45
15. **ODLUKA** o sufinanciranju nadgrobnih spomenika 45
16. **ODLUKA** o odobravanju preraspodjele sredstava između korisnika Proračuna HBŽ.....46
17. **ODLUKA** o prestanku izdavanja administrativnih zabrana i davanja suglasnosti na isplatu obustava na plaću korisnika Proračuna Hercegbosanske županije 46
18. **ODLUKA** o prestanku vršenja isplata obustava na plaću uposlenicima kod korisnika Proračuna Hercegbosanske županije 47
19. **ODLUKA** o visini naknade predsjedniku i članovima upravnih vijeća Zavoda za zdravstveno osiguranje i Zavoda za upošljavanje Hercegbosanske županije....47
20. **ODLUKA** o odobravanju raspisivanja javnog natječaja za izbor po jednog člana upravnih vijeća Doma zdravlja Tomislavgrad i Doma zdravlja Glamoč ...48
21. **ODLUKA** o odobravanju raspisivanja javnog natječaja za izbor člana Upravnog vijeća Federalnog zavoda za mirovinsko i invalidsko osiguranje 48
22. **ODLUKA** o signaturi akata Vlade Hercegbosanske županije i tijela županijske uprave.....49
23. **ODLUKA** o prihvaćanju Izvješća Povjerenstva za koncesije Hercegbosanske županije o provedenom nadmetanju za dodjelu koncesije za izgradnju vjetroparka u cilju korištenja vjetropotencijala za proizvodnju električne energije na lokalitetu "Jelovača" općina Tomislavgrad metodom poziva, odobravanju postupka pregovora dodjele koncesije i pripremanja ugovora o koncesiji 49
24. **ODLUKA** 50
25. **RJEŠENJE** o imenovanju ravnatelja Županijskog zavoda za upošljavanje.....50
26. **RJEŠENJE** o imenovanju privremenog predsjednika i članova Povjerenstva za koncesije Hercegbosanske županije 51
27. **RJEŠENJE** o imenovanju predsjednika i članova Upravnog vijeća Zavoda za upošljavanje Hercegbosanske županije ... 51
28. **RJEŠENJE** o imenovanju predsjednika i članova Upravnog vijeća Zavoda za javno zdravstvo Hercegbosanske županije..... 52
29. **RJEŠENJE** o imenovanju predsjednika i članova Upravnog vijeća Zavoda za zdravstveno osiguranje Hercegbosanske županije 52
30. **RJEŠENJE** o imenovanju privremenog člana Upravnog vijeća Doma zdravlja Glamoč 52
31. **RJEŠENJE** o imenovanju predsjednika i članova Upravnog vijeća Doma zdravlja Glamoč 53
32. **RJEŠENJE** o imenovanju privremenog člana Upravnog vijeća Doma zdravlja Tomislavgrad..... 53
33. **RJEŠENJE** o imenovanju predsjednika i članova Upravnog vijeća Doma zdravlja Tomislavgrad..... 54
34. **RJEŠENJE** o imenovanju predsjednika i članova Upravnog vijeća Doma zdravlja Drvar..... 54
35. **RJEŠENJE** o imenovanju predsjednika i članova Upravnog vijeća Doma zdravlja Livno 55
36. **RJEŠENJE** o imenovanju predsjednika i članova Upravnog vijeća Doma zdravlja Kupres 55
37. **RJEŠENJE** o imenovanju predsjednika i članova Upravnog vijeća Županijske bolnice "Fra Mihovil Sučić" Livno 55
38. **RJEŠENJE** o utvrđivanju prijedloga za člana Upravnog vijeća Sveučilišne bolnice Mostar..... 56

**USTAVNI SUD FEDERACIJE BOSNE I
HERCEGOVINE**

39. **PRESUDA** broj U-39/11 od 06. studenog 2012. godine (na hrvatskom bosanskom i srpskom jeziku) 56

**SKUPŠTINA HERCEGBOSANSKE
ŽUPANIJE**

***

Temeljem članka 26. točka e) Ustava Hercegbosanske županije ("Narodne novine Hercegbosanske županije", broj 3/96, 9/00, 9/04 i 10/05) , a sukladno članku 98. stavak 1. Poslovnika Skupštine Hercegbosanske županije ("Narodne novine

HERCEGBOSANSKE ŽUPANIJE

Hercegbosanske županije", br. 8/03, 14/03, 1/04, 6/05, 11/06 i 5/08) Skupština Hercegbosanske županije, na sjednici održanoj dana 21. 12. 2012. godine donosi

ZAKON**o posredovanju pri upošljavanju i socijalnoj sigurnosti neuposlenih osoba Hercegbosanske županije****1- TEMELJNE ODREDBE****Članak 1.**

Ovim Zakonom se uređuje posredovanje pri upošljavanju, profesionalno usmjerenje, obrazovanje neuposlenih osoba, osiguranje za slučaj neuposlenosti, mjere i aktivnosti kojima se potiče novo upošljavanje kao i unapređuju uvjeti za upošljavanje, osiguranje sredstava za djelatnost upošljavanja, te osnivanje i rad Zavoda za upošljavanje Hercegbosanske županije (u daljnjem tekstu Županijski zavod) i službi za upošljavanje, sukladno s Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine i Ustavom Hercegbosanske županije (u daljnjem tekstu: Ustav).

Članak 2.

Nijedna osoba, na temelju ovog Zakona, ne može biti stavljena u nepovoljan položaj zbog: rase, boje kože, spola, jezika, vjere, političkog ili drugog mišljenja, nacionalnog ili socijalnog podrijetla, imovnog stanja, rođenja ili kakve druge okolnosti, članstva ili ne članstva u političkoj stranci, članstva ili ne članstva u sindikatu, ili tjelesnih i duševnih poteškoća.

Članak 3.

Neuposlenom osobom, glede ovog Zakona, smatra se osoba sposobna za rad koja nije u radnom odnosu, a koja:

- a) nema registrirani obrt ili gospodarsko društvo;
- b) se ne bavi profesionalno poljoprivrednom djelatnošću u smislu da je registrirani poljoprivredni proizvođač;
- c) nije uživatelj mirovine po propisima o mirovinskom i invalidskom osiguranju;
- d) nije redoviti učenik ili student;
- e) ostvaruje prihod po bilo kojem temelju koji mjesečno ne prelazi 25% od prosječne plaće isplaćene tijekom prethodne godine prema podacima Federalnog zavoda za statistiku;

- f) aktivno traži posao.

Članak 4.

Smatra se da neuposlena osoba aktivno traži posao ako:

- a) se redovno javlja ispostavi za upošljavanje;
- b) podnosi zamolbe poslodavcima ili daje oglase i javlja se na oglase i natječaje;
- c) pridržava se programa profesionalne orijentacije, obuke i prekvalifikacije.

Članak 5.

Zavod za upošljavanje prestaje voditi osobu kao neuposlenu u temeljnoj evidenciji ako ta osoba:

- a) zasnjuje radni odnos;
- b) odbije odgovarajući posao;
- c) bude zatečena na radu bez ugovora o radu ili pismene izjave poslodavca, odnosno rješenja o zasnivanju radnog odnosa ili o postavljenju;
- d) registrira obrt ili gospodarsko društvo;
- e) ostvari prihod po bilo kojem temelju u većem iznosu od iznosa utvrđenog u članku 3. točka e) ovog Zakona;
- f) počne se profesionalno baviti poljoprivrednom djelatnošću;
- g) ispuni uvjete za mirovinu prema propisima o mirovinskom i invalidskom osiguranju;
- h) stupi na odsluženje vojnog roka;
- i) stupi na izdržavanje kazne zatvora, mjere sigurnosti, zaštitne ili odgojne mjere u trajanju duljem od šest mjeseci;
- j) navršiti 65 godina života;
- k) odbije uključiti se u obrazovanje na istom stupnju stručne spreme koje je organizirala i snosi troškove služba za upošljavanje u cilju povećanja njezine mogućnosti upošljavanja ili ako bez opravdanog razloga prekine, odnosno ne završi obrazovanje;
- l) ne javi se službi za upošljavanje tijekom dva uzastopna roka, a ne obavijesti službu za upošljavanje o opravdanim razlozima nejavljanja;
- m) ne ispunjava uvjete o aktivnom traženju posla;
- n) odjavi se s evidencije;
- o) primi novčanu naknadu, sukladno članku 30. ovoga Zakona;
- p) postane redovitim učenikom ili studentom.

Osobe iz stavka 1. ovog članka mogu se ponovno prijaviti u evidenciju nakon prestanka okolnosti zbog kojih su se prestale voditi, osim u slučajevima iz stavka 1. toč. c) i l) ovoga članka

HERCEGBOSANSKE ŽUPANIJE

kada je rok za ponovnu prijavu šest mjeseci od dana prestanka vođenja u evidenciji.

Mjerodavna inspekcija rada dužna je obavijestiti Županijski Zavod za upošljavanje o osobama zatečenim na radu bez ugovora o radu ili pismene izjave poslodavca, odnosno rješenja o zasnivanju radnog odnosa ili o postavljenju.

II - USTROJ I RAD ŽUPANIJSKOG ZAVODA ZA UPOŠLJAVANJE

Članak 6.

Radi zadovoljavanja potreba u oblasti upošljavanja, te praćenja kretanja na tržištu rada, sukladno ovom Zakonu i drugim propisima, utemeljuje se Županijski zavod.

Županijski zavod je javna ustanova.

Na utemeljenje, registraciju, djelatnost, prestanak rada i druga pitanja koja se odnose na rad Županijskog zavoda, primjenjuju se propisi o ustanovama, ako ovim Zakonom nije drukčije određeno.

Rad Županijskog zavoda je javan.

Županijski zavod je pravna osoba sa sjedištem u Livnu.

Članak 7.

Tijela Županijskog zavoda su: Upravno vijeće i ravnatelj.

Upravno vijeće Županijskog zavoda ima pet članova.

Predsjednika i članove Upravnog vijeća imenuje i razrješuje Vlada Hercegbosanske županije (u daljnjem tekstu: Vlada), sukladno Zakonu o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije BiH ("Službene novine FBiH", br. 12/03 i 34/03).

Predsjednik i članovi Upravnog vijeća imenuju se na razdoblje od četiri godine.

Ravnatelja Županijskog zavoda imenuje i razrješuje Vlada Hercegbosanske županije sukladno Zakonu o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije BiH.

Članak 8.

Županijski zavod mjerodavan je za:

- a) posredovanje pri upošljavanju;
- b) prikupljanje podataka o neuposlenim osobama;
- c) informiranje o mogućnosti upošljavanja;
- d) suradnju s obrazovnim ustanovama, radi usklađivanja obrazovnih programa s kadrovskim potrebama poslodavaca;
- e) provedba programa profesionalne orijentacije, obuke i prekvalifikacije neuposlenih

osoba i njihovo ponovno upošljavanje na odgovarajućim poslovima;

- f) utvrđivanje prava osobama za slučaj neuposlenosti;
- g) izdavanje radnih dozvola stranim državljanima i osobama bez državljanstva na temelju odobrenja Federalnog zavoda za upošljavanje;
- h) donošenje i provedbu programa mjera za brže upošljavanje određenih kategorija neuposlenih osoba, čije je upošljavanje otežano;
- i) druge poslove utvrđene ovim Zakonom i drugim propisima.

Županijski zavod organizira prikupljanje, razmjenu i objavu podataka o uposlenim osobama koje traže promjenu uposlenja, kao i druge podatke koji mogu biti od značenja za obavljanje poslova iz stavka 1. ovog članka.

Županijski zavod periodično ocjenjuje tržišta rada u cilju dobivanja podataka i pružanja informacije o kretanjima na tržištu rada.

Članak 9.

Ustroj i način rada Županijskog zavoda utvrđuje se statutom i drugim aktima sukladno ovom Zakonu.

Županijski zavod podliježe periodičnoj vanjskoj i unutarnjoj reviziji sukladno zakonu.

Vlada daje suglasnost na statut i program rada Županijskog zavoda kojima se uređuju pitanja iz stavka 1. ovog članka.

Članak 10.

Aktima iz članka 9. stavak 1. ovog Zakona uređuje se osnivanje ispostava za upošljavanje po općinama koje obavljaju poslove posredovanja pri upošljavanju sukladno ovom Zakonu.

Županijski zavod koordinira radom ispostava za upošljavanje.

Ispostave za upošljavanje dužne su Županijskom zavodu dostavljati izvješća na način i u rokovima propisanim aktima Županijskog zavoda.

Ispostave za upošljavanje dužne su međusobno surađivati.

Članak 11.

Županijski zavod surađuje s drugim službama za upošljavanje, županijskim tijelima mjerodavnim za rad i upošljavanje u izradi i realizaciji okvirnih programa upošljavanja od interesa za Županiju.

Članak 12.

Poslodavci koji imaju potrebu za uposlenicima i osobe koje traže uposlenje mogu tražiti pomoć Županijskog zavoda i ispostava za upošljavanje u pronalaženju potrebnih osoba, odnosno u pronalaženju posla i radnog angažmana.

Članak 13.

U Županijskom zavodu i ispostavama za upošljavanje vode se neophodne evidencije:

1. neuposlenim osobama;
2. pojedinačne evidencije o svakoj neuposlenoj osobi;
3. uposlenim osobama koje traže promjenu uposlenja;
4. uposlenim i neuposlenim stranim državljanima i osobama bez državljanstva s privremenim boravkom u Županiji;
5. i druge evidencije neophodne za rad Županijskog zavoda i ispostava za upošljavanje.

Sadržaj, sredstva, način, rokovi i druga pitanja u svezi vođenja evidencija iz stavka 1. ovog članka propisat će se aktom Županijskog zavoda.

Članak 14.

Na zahtjev mjerodavnih tijela Županije, Županijski zavod dostavlja podatke o kojima vodi evidencije.

Članak 15.

Županijski zavod objavljuje godišnje izvješće o svojim aktivnostima.

Članak 16.

Uposleni ili s njima izjednačene osobe mogu se prijaviti Županijskom zavodu ili ispostavi za upošljavanje radi promjene uposlenja, odnosno radi posredovanja, savjetovanja i informiranja, bez obveze redovitog javljanja.

Članak 17.

Kada dođe do otkaza u smislu članka 101. i 102. Zakona o radu Hercegbosanske županije ("Narodne novine HBŽ", br. 13/98 i 7/05), (u daljnjem tekstu: Zakon o radu) poslodavac je dužan Županijskom zavodu odnosno ispostavi za upošljavanje dostaviti pisanu obavijest o uposlenicima za čijim radom je prestala potreba.

Rok za dostavu pisane obavijesti iz stavka 1. ovog članka je 15 dana od dana otkazivanja ugovora o radu.

III - OSTVARIVANJE RADA I UPOŠLJAVANJA**Članak 18.**

Mjerodavna tijela Županije utvrđuju mjere za promicanje ostvarivanja i održavanja više stope uposlenosti i poboljšanje strukture uposlenih.

Članak 19.

Radi postizanja što veće efikasnosti i osiguranje mjera iz članka 18. ovog Zakona Vlada Županije može predvidjeti beneficije i olakšice poslodavcima koji otvaraju nova radna mjesta i upošljavaju veći broj neuposlenih osoba odnosno koji upošljavaju određene kategorije neuposlenih osoba, pod uvjetima utvrđenim ovim Zakonom.

Program poticanja upošljavanja kao i beneficije i olakšice poslodavcima utvrđuje Vlada na prijedlog ministra mjerodavnog za rad i upošljavanje.

Za provođenje mjera iz članka 18. kao i za beneficije iz stavka 1. ovog članka osiguravaju se sredstva u Proračunu Županije sukladno utvrđenoj politici poticanja upošljavanja.

Članak 20.

Mjerama iz članka 18. ovog Zakona nastojat će se naročito osigurati:

- a) preorijentacija i novo upošljavanje zbog tehničko-tehnoloških unapređenja ili ekonomsko-strukturalnih promjena na tržištu rada;
- b) kraće trajanje neuposlenosti;
- c) stručni kadrovi prema potrebama pokretljivosti uposlenih i neuposlenih osoba;
- d) prednost pri upošljavanju invalidnim osobama.

Mjere iz stavka 1. ovog članka utvrđuje Vlada Županije sukladno zakonu.

Članak 21.

Profesionalna orijentacija neuposlenih osoba i drugih osoba pri izboru zanimanja, stručna obuka neuposlenih i prekvalifikacija uposlenih za čijim radom je prestala potreba, poticanje otvaranja novih radnih mjesta i poduzimanje drugih poticajnih mjera je djelatnost Županijskog zavoda.

Upravno vijeće Zavoda za upošljavanje daje suglasnost na programe Županijskog zavoda za ostvarivanje djelatnosti iz stavka 1. ovog članka.

IV - POSREDOVANJE PRI UPOŠLJAVANJU**Članak 22.**

Posredovanje pri upošljavanju, u smislu ovog Zakona, obuhvaća sve radnje i mjere poduzete sukladno zakonu, u svrhu povezivanja neuposlene osobe koja traži uposlenje, kao i uposlene osobe koja traži promjenu u uposlenju, s poslodavcem kojem je potreban uposlenik radi zasnivanja radnog odnosa odnosno sklapanja ugovora o radu ili radnog angažiranja.

Članak 23.

Posredovanje pri upošljavanju iz članka 22. ovog Zakona obavljaju službe u ispostavama za upošljavanje po općinama, sukladno ovom Zakonu i propisima Županije.

Posredovanje pri upošljavanju, iz stavka 1. ovog članka, mogu obavljati i druge pravne osobe (u daljnjem tekstu: privatne agencije), sukladno zakonu i pod zakonskim propisima.

Vlada Hercegbosanske županije će svojim propisom utvrditi uvjete i način osnivanja privatnih agencija.

Članak 24.

Usluge posredovanja pri upošljavanju, koje obavljaju Županijski zavod i ispostave za upošljavanje su besplatne.

Usluge iz stavka 1. ovog članka, koje obavljaju privatne agencije su besplatne za osobe koje traže uposlenje.

V - OSIGURANJE ZA SLUČAJ NEUPOSLENOSTI I SOCIJALNA SIGURNOST NEUPOSLENIH OSOBA**Članak 25.**

Uposlenici osiguravaju svoju materijalnu i socijalnu sigurnost za vrijeme neuposlenosti, prvenstveno osiguranjem za slučaj neuposlenosti, sukladno ovom i drugim zakonima.

Materijalna i socijalna sigurnost iz stavka 1. ovog članka, podrazumijeva:

- a) novčanu naknadu, sukladno ovom Zakonu;
- b) doprinose za zdravstveno i mirovinsko osiguranje, sukladno ovom i drugim zakonima koji reguliraju oblast doprinosa.

Članak 26.

Neuposlena osoba ostvaruje pravo na zdravstveno osiguranje sukladno propisima o zdravstvenom osiguranju.

Mirovinsko i invalidsko osiguranje osigurava se neuposlenoj osobi kojoj nedostaju do tri godine mirovinskog staža do stjecanja uvjeta za staro snu mirovinu, sukladno propisima o mirovinskom i invalidskom osiguranju.

Članak 27.

Pravo na novčanu naknadu stječe neuposlena osoba koja u trenutku prestanka radnog odnosa ima najmanje osam mjeseci rada neprekidno ili osam mjeseci u prekidima u posljednjih 18 mjeseci.

Kod utvrđivanja prava na novčanu naknadu kao godinu dana smatra se vrijeme od 12 mjeseci, a rad kraći od punog radnog vremena preračunava se na puno radno vrijeme.

Za vrijeme provedeno na radu iz stavka 1. ovog članka smatrat se vrijeme obveznog osiguranja po propisima koji reguliraju sustav poreza i obveznih doprinosa.

Članak 28.

Visinu novčane naknade čini 40% prosječne neto plaće isplaćene u Federaciji BiH u posljednja tri mjeseca prije prestanka radnog odnosa neuposlene osobe, koju objavljuje Federalni zavod za statistiku.

Članak 29.

Novčana naknada iz članka 28. ovog Zakona isplaćuje se neuposlenoj osobi:

1. tri mjeseca-ako je provela na radu od osam mjeseci do 5 godina;
2. šest mjeseci-ako je provela na radu od 5 do 10 godina;
3. devet mjeseci-ako je provela na radu od 10 do 15 godina;
4. 12 mjeseci-ako je provela na radu od 15 do 25 godina;
5. 15 mjeseci-ako je provela na radu od 25 do 30 godina;
6. 18 mjeseci-ako je provela na radu od 30 do 35 godina;
7. 24 mjeseca-ako je provela na radu više 35 godina.

Neuposlenoj osobi koja je u cijelosti iskoristila novčanu naknadu kod ponovnog stjecanja ovog prava u vrijeme provedeno na radu, prema članku 28. ovog Zakona, uračunava se samo vrijeme provedeno na radu poslije isteka posljednjeg utvrđenog prava na ovu naknadu.

Neuposlenoj osobi kojoj je pravo na novčanu naknadu prestalo ponovnim uposlenjem prije isteka vremena u kojem je imala pravo na novčanu naknadu, a koja je ponovno ostala neuposlena, osim iz razloga iz članka 35. ovog Zakona, nastavlja se isplaćivanje novčane naknade za preostalo vrijeme, ako je to za nju povoljnije.

Članak 30.

Neuposlenoj osobi koja ima pravo na novčanu naknadu može se, na njen zahtjev, isplatiti naknada u jednokratnom iznosu, ovisno od utvrđenom trajanju prava na naknadu prema članku 29. ovog Zakona, radi samostalnog osnivanja gospodarskog društva ili osnivanja s drugom osobom, obrta ili drugog oblika obavljanja samostalne djelatnosti. Neuposlena osoba kojoj je naknada isplaćena sukladno stavku 1. ovog članka ne može se prijaviti službi za upošljavanje prije protoka vremena za koje je primila jednokratnu isplatu.

Neuposlena osoba kojoj je novčana naknada isplaćena sukladno stavku 1. ovog članka, može ponovno steći pravo na novčanu naknadu ako ispunji uvjete iz članka 27. ovog Zakona.

VI - POSTUPAK ZA OSTVARIVANJE PRAVA ZA VRIJEME NEUPOSLENOSTI

Članak 31.

Neuposlena osoba ostvaruje prava za vrijeme neuposlenosti u ispostavi za upošljavanje prema mjestu prebivališta.

Prava za vrijeme neuposlenosti neuposlena osoba, koja je uslijed ratnih zbivanja napustila prebivalište, ostvaruje u ispostavi za upošljavanje prema mjestu boravka.

Članak 32.

Pravo na novčanu naknadu stječe neuposlena osoba ako se prijavi i podnese zahtjev u roku od 30 dana od dana prestanka radnog odnosa, odnosno dana objave obrta ili djelatnosti.

Neuposlena osoba koja iz opravdanih razloga propusti rok za prijavu iz stavka 1. ovog članka, može se prijaviti i podnijeti zahtjev u roku od 30 dana od dana prestanka razloga koji je prouzročio propuštanje roka.

Pod opravdanim razlogom iz stavka 2. ovog članka smatra se privremena spriječenost za rad, prema propisima o zdravstvenom osiguranju.

Novčana naknada pripada neuposlenoj osobi od prvog dana po prestanku radnog odnosa, ako podnese zahtjev za novčanu naknadu u roku iz st. 1. i 2. ovog članka.

Članak 33.

Osoba koja podnosi zahtjev za ostvarivanje novčane naknade za vrijeme neuposlenosti, sukladno ovom Zakonu, dužna je dostaviti ispostavi za upošljavanje sve potrebite podatke za utvrđivanje prava.

Članak 34.

O zaprimljenom zahtjevu za ostvarivanje prava za vrijeme neuposlenosti rješenjem odlučuje ravnatelj Županijskog zavoda.

Protiv rješenja Županijskog zavoda iz stavka 1. ovog članka može se izjaviti žalba Federalnom zavodu za upošljavanje (u daljnjem tekstu: Federalni zavod).

Protiv rješenja Federalnog zavoda može se pokrenuti upravni spor pred mjerodavnim sudom.

Pri rješavanju o pravima za vrijeme neuposlenosti primjenjuju se odredbe Zakona o upravnom postupku, ukoliko ovim Zakonom nije drukčije određeno.

Članak 35.

Neuposlena osoba nema pravo na novčanu naknadu:

- a) kad svjesno doprinese prestanku radnog odnosa;
- b) kad se utvrdi daje dragovoljno napustila posao bez opravdanog razloga.

Članak 36.

Opravdanim razlogom, u smislu članka 35. ovog Zakona, za dragovoljno prekidanje radnog odnosa postoji u slučaju kada, s obzirom na sve okolnosti, neuposlena osoba nema druge prihvatljive mogućnosti nego da prekine radni odnos. To se posebice odnosi, ali ne isključivo na:

- a) seksualno ili drukčije zlostavljanje;
- b) diskriminaciju, u smislu članka 4. Zakona o radu;
- c) uvjeta rada koji ugrožavaju zdravlje ili sigurnost;
- d) postupanje poslodavca suprotno zakonu;
- e) pritisak koji poslodavac vrši na uposlenika zbog članstva u sindikatu ili drugoj organizaciji uposlenika.

Članak 37.

Isplata novčane naknade neuposlenoj osobi prekida se:

- a) za vrijeme odsluženja, odnosno dosluženja vojnog roka;

HERCEGBOSANSKE ŽUPANIJE

- b) tijekom izdržavanja kazne zatvora dulje od šest mjeseci;

Isplata novčane naknade neuposlenoj osobi nastavlja se za ostatak vremena do kojeg je priznato pravo na ovu naknadu, pod uvjetom da se prijavi službi za upošljavanje u roku od 30 dana po prestanku okolnosti koja je dovela do prekida.

Članak 38.

Neuposlena osoba koja ostvaruje pravo za vrijeme neuposlenosti dužna je u roku od 15 dana od dana nastanka ove okolnosti prijaviti mjerodavnoj ispostavi za upošljavanje svaku okolnost koja utječe na promjenu ili prestanak prava.

Članak 39.

Neuposlena osoba koja je ostvarila primanje na koje nije imala pravo dužna je vratiti primljene iznose odnosno naknaditi izdatke ako je pravo ostvarila:

- na temelju netočne izjave ili podataka za koje je znala ili morala znati da su netočni;
- na neki nezakonit način ili opsegu većem od onoga koji joj pripada;
- zbog toga što nije prijavila nastale promjene odnosno okolnosti koje utječu na prestanak prava ili opseg njegovog korištenja.

Članak 40.

Ako je na temelju pravomoćne sudske odluke ili odluke poslodavca neuposlena osoba vraćena na rad i ako je poslodavac toj osobi isplatio plaću i uplatio doprinose za razdoblje u kojem nije radila, ta osoba je dužna vratiti Županijskom zavodu, sukladno članku 39. ovog Zakona, isplaćene iznose na temelju uspostavljenog joj prava za vrijeme neuposlenosti.

Županijski zavod ima pravo na povrat uplaćenog iznosa za mirovinsko i invalidsko osiguranje od mjerodavne službe za mirovinsko i invalidsko osiguranje.

Članak 41.

Vraćanje primljenih iznosa neće se tražiti nakon 36 mjeseci od dana kada:

- je dana netočna izjava ili dostavljeni netočni podaci;
- su nastale promijenjene okolnosti.

Članak 42.

Županijski zavod za upošljavanje može:

- tražiti vraćanje primljenih iznosa u ratama;
- tražiti vraćanje manjeg iznosa;
- osloboditi osobu obveze plaćanja cijelog iznosa.

Odluku o načinu vraćanja iznosa iz članka 41. ovog Zakona ili oslobađanju obveze vraćanja donosi ravnatelj.

Članak 43.

Neuposlenoj osobi prestaju prava utvrđena ovim Zakonom ako je:

- propustila bez opravdanog razloga, prihvatiti odgovarajuće uposlenje,
- dala lažne podatke prilikom podnošenja zahtjeva,
- ispunjen jedan od uvjeta iz članka 5. ovog Zakona,
- postupila suprotno članku 38. ovog Zakona.

VII - FINANCIRANJE**Članak 44.**

Sredstva za zadovoljavanje potreba iz oblasti upošljavanja, te za rad Županijskog zavoda i ispostava za upošljavanje osiguravaju se, sukladno ovom Zakonu, iz slijedećih izvora:

- doprinosa koje uplaćuju poslodavci, sukladno zakonu;
- kamata ili prihoda od uloga koje vrši Županijski zavod za upošljavanje;
- prihoda od pokretne ili nepokretne imovine koju Zavod kupi ili stekne sukladno zakonu.

Članak 45.

Sredstva iz članka 44. ovog Zakona koriste za:

1. pokrivanje administrativnih troškova Županijskog zavoda i ispostava za upošljavanje;
2. za ostvarivanje materijalne i socijalne sigurnosti neuposlenih osoba i za realizaciju programa socijalnog zbrinjavanja neuposlenih osoba.

Sredstva za pokrivanje administrativnih troškova utvrđuju se godišnjim financijskim planom.

Članak 46.

Ako se utvrdi da su sredstva koja su na raspolaganju Županijskom zavodu dovoljna za pokrivanje materijalne i socijalne sigurnosti neuposlenih osoba i pokrivanje administrativnih troškova u nastupajućem mjesecu, Županijski zavod će iskoristiti sredstva za ostvarivanje mjera predviđenih člankom 18. i 22. ovog Zakona.

HERCEGBOSANSKE ŽUPANIJE

Članak 47.

Županijski zavod dostavlja najmanje jedanput godišnje izvješće o radu i financijskom poslovanju županijskom ministarstvu mjerodavnom za rad.

VIII - NADZOR**Članak 48.**

Upravni i drugi nadzor nad zakonitošću rada Županijskog zavoda i ispostava za upošljavanje i privatnih agencija, u pogledu primjene ovog Zakona obavlja županijsko ministarstvo mjerodavno za rad.

Članak 49.

Inspekcijski nadzor nad izvršenjem ovog Zakona i propisa u oblasti rada i upošljavanja obavlja mjerodavna inspekcija za rada i upošljavanje.

IX-KAZNENE ODREDBE**Članak 50.**

Novčanom kaznom od 1.000,00 KM do 10.000,00 KM kaznit će se za prekršaj pravna osoba koja postupi suprotno članku 2. ovog Zakona.

Za prekršaj iz stavka 1. ovog članka kaznit će se odgovorna osoba kod pravne osobe novčanom kaznom od 500,00 KM do 2.000,00 KM.

Svaka osoba koja smatra da je protiv nje provedena diskriminacija, iz članka 2. ovog Zakona, može tražiti naknadu štete putem mjerodavnog suda.

Članak 51.

Novčanom kaznom od 1.000,00 KM do 4.000,00 KM kaznit će se za prekršaj pravna osoba koja obavlja poslove posredovanja pri upošljavanju suprotno članku 23. ovog Zakona Za prekršaj iz stavka 1. ovog članka kaznit će se odgovorna osoba kod pravne osobe novčanom kaznom od 250,00 KM do 1.000,00 KM.

X - PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE**Članak 52.**

Zavod za upošljavanje Hercegbosanske županije nastavit će s radom sukladno ovom Zakonu.

Županijski zavod je dužan u roku od 60 dana od dana stupanja na snagu ovog Zakona uskladiti rad i akte s odredbama ovog Zakona.

Članak 53.

Osobe koje su primale novčanu naknadu sukladno Zakonu o posredovanju pri upošljavanju i

socijalnoj sigurnosti neuposlenih osoba ("Narodne novine Hercegbosanske županije", broj 11/99) nastavit će primati novčanu naknadu sukladno ovome Zakonu, ako na to imaju pravo.

Članak 54.

Danom stupanja na snagu ovog Zakona na području Županije prestaje primjena Zakona o posredovanju pri upošljavanju i socijalnoj sigurnosti neuposlenih osoba ("Narodne novine Hercegbosanske županije", broj 11/99) te drugih propisa i odluka iz oblasti upošljavanja koje su se primjenjivale do dana stupanja na snagu ovoga Zakona.

Članak 55.

Ovaj Zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Narodnim novinama Hercegbosanske županije".

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegbosanska županija
SKUPŠTINA

Broj: 01-02-79.2/12

Tomislavgrad, 21. 12. 2012. godine

Predsjednik Skupštine
Stipo Pelivan v.r.

***

Temeljem članka 26. e) Ustava Hercegbosanske županije ("Narodne novine Hercegbosanske županije" broj: 3/96, 9/00, 9/04, 10/05) i članka 98. Poslovnika Skupštine Hercegbosanske županije ("Narodne novine Hercegbosanske županije", broj: 8/03, 14/03, 1/04, 6/05, 11/06., i 5/08), Skupština Hercegbosanske županije na sjednici održanoj dana 21. 12. 2012. godine donosi

ZAKON
o zaštiti na radu

I. OPĆE ODREDBE**Članak 1.**

(1) Svrha ovoga Zakona je uvođenje mjera za poticanje unapređivanja sigurnosti i zdravlja radnika na radu, sprječavanje ozljeda na radu, profesionalnih bolesti, drugih bolesti u svezi s radom te zaštita radnog okoliša.

(2) Posebno osjetljive kategorije radnika moraju biti zaštićene od onih opasnosti koje na njih štetno utječu.

HERCEGBOSANSKE ŽUPANIJE

(3) Osobita zaštita propisuje se radi očuvanja nesmetanoga duševnog i tjelesnog razvitka mladeži, zaštite žena od rizika koji bi mogli ugroziti ostvarivanje materinstva, zaštite osoba s invaliditetom i profesionalno oboljelih osoba od daljnjeg oštećenja zdravlja i umanjenja njihove radne sposobnosti te radi očuvanja radne sposobnosti starijih radnika u granicama primjerenim njihovoj životnoj dobi.

Članak 2.

(1) Ovaj Zakon utvrđuje subjekte, njihova prava, obveze i odgovornosti glede provedbe zaštite na radu, kao i sustav pravila zaštite na radu čijom se primjenom postiže u najvećoj mogućoj mjeri svrha ovoga Zakona utvrđena u članku 1. ovoga Zakona.

(2) Prava, obveze i odgovornosti u svezi zaštite na radu uređuju se na izravan i neizravan način i propisima radnog zakonodavstva, mirovinskog osiguranja, zdravstvenog osiguranja i zdravstvene zaštite, tehničkim i drugim propisima kojima se štite sigurnost i zdravlje osoba na radu i drugih osoba te kolektivnim ugovorima.

Članak 3.

(1) Vlada Hercegbosanske županije sustavno prati stanje u zaštiti na radu te uz savjetovanje s predstavnicima poslodavaca i radnika, u okvirima svoje nadležnosti, utvrđuje, predlaže, provodi i povremeno preispituje politiku i potiče rad na usklađivanju zakonodavstva, u svrhu unapređivanja mjera zaštite na radu.

(2) U tu svrhu Vlada Hercegbosanske županije osniva Županijsko vijeće za zaštitu na radu, koje čine predstavnici Županije, poslodavaca, radnika i istaknutih stručnjaka zaštite na radu.

(3) Radi promicanja zaštite zdravlja i sigurnosti na radu, pravnim i fizičkim osobama mogu se dodijeliti priznanja i nagrade.

(4) Ministar nadležan za poslove rada će pravilnikom urediti vrste priznanja i nagrada iz stavka 3. ovoga članka te postupak, način i uvjete za njihovu dodjelu.

Članak 4.

(1) U smislu ovoga Zakona poslodavac je svaka fizička ili pravna osoba koja zapošljava jednog ili više radnika i koji je u skladu s općim propisima radnog zakonodavstva odgovoran za osiguranje uvjeta za rad radnika na siguran način, uključujući tijela državne uprave, regionalne i lokalne uprave i samouprave i javne ustanove.

(2) Odredbe ovoga Zakona odnose se i na osobe koje obavljaju djelatnost osobnim radom i na pravne osobe kada koriste rad drugih osoba.

Članak 5.

(1) U smislu ovoga Zakona, osobe koje obavljaju posao za poslodavca su:

- radnici,
- volonteri, učenici i studenti koji kod poslodavca rad obavljaju na temelju posebnog propisa,
- osobe koje poslove obavljaju za vrijeme izdržavanja kazne zatvora ili odgojne mjere,
- osobe koje poslove obavljaju osobnim radom.

(2) Drugim osobama u smislu ovoga Zakona smatraju se osobe koje se po bilo kojem osnovu rada nalaze u prostorijama i prostorima poslodavca (npr. poslovni suradnici, djelatnici tijela državne uprave, korisnici usluga i druge osobe).

(3) Odredbe ovoga Zakona ne odnose se na pripadnike oružanih snaga i redarstvene službe uključene u održavanje javnog reda i sigurnosti.

(4) Odredbe ovoga Zakona ne odnose se na kućnu poslugu.

Članak 6.

U smislu ovoga Zakona pojmovima mjesto rada i radni okoliš obuhvaćaju se sva mjesta i prostori pod neposrednim ili posrednim nadzorom poslodavca na kojima se radnici moraju nalaziti ili do kojih moraju dolaziti u tijeku rada.

Članak 7.

(1) U smislu ovoga Zakona, preventiva obuhvaća planirane ili poduzete mjere u svim radnim procesima kod poslodavca, s ciljem sprječavanja ili smanjenja rizika na radu.

(2) Radi osiguranja zdravstvenog nadzora primjerenog rizicima za zdravlje i sigurnost na radu kojima su izloženi radnici, radniku se jednom u tri godine, na njegov zahtjev mora osigurati zdravstveni pregled u skladu s posebnim propisom.

(3) Odredbe stavka 2. ovoga članka ne primjenjuju se na radnike kojima je obveza redovitoga zdravstvenog pregleda utvrđena posebnim propisom.

(4) Zaštita na radu kao organizirano djelovanje obuhvaća sustav pravila koja se primjenjuju po ovom Zakonu i drugim propisima, a to su:

- pravila pri projektiranju i izradi sredstava rada,

HERCEGBOSANSKE ŽUPANIJE

- pravila pri održavanju i ispitivanju sredstava rada,
- pravila koja se odnose na sredstva rada i radnike te prilagodbu procesa rada njihovom spolu, dobi te duševnim i tjelesnim sposobnostima,
- osposobljavanje i obavješćivanje radnika i poslodavaca sa svrhom postizanja odgovarajućeg stupnja zaštite na radu i zdravstvene zaštite,
- suradnju na svim razinama od poslodavca i radnika, preko njihovih predstavnika i udruuga, do razine županijskih ustanova i tijela,
- zaštita radnika, njihovih predstavnika i stručnjaka za zaštitu na radu od dovođenja u nepovoljniji položaj i od drugih mjera zbog akcija poduzetih na području zaštite na radu.

(5) Djelatnost zaštite na radu je od javnog interesa.

Članak 8.

(1) Zaštita na radu je sastavni dio organizacije rada i izvođenja radnog procesa, a ostvaruje se obavljanjem poslova zaštite na radu i primjenom propisanih, ugovorenih, kao i priznatih pravila zaštite na radu te naređenih mjera i uputa poslodavca.

(2) Preventivne mjere te radni i proizvodni postupci koje poslodavac primjenjuje na temelju procjene ili u slučaju potrebe moraju:

- osigurati najveći mogući stupanj zaštite sigurnosti i zdravlja radnika,
- biti uključene u sve radne procese poslodavca i na svim stupnjevima organizacije rada i upravljanja.

(3) Poslodavac je u organizaciji radnog procesa i povjeravanju poslova radniku dužan voditi računa o svim sposobnostima radnika koje mogu utjecati na zaštitu njegova zdravlja i sigurnost na radu.

Članak 9.

(1) Pri obavljanju poslova prvenstveno se primjenjuju pravila zaštite na radu kojima se uklanjanje ili smanjuje opasnost na sredstvima rada (osnovna pravila zaštite na radu).

(2) Osnovna pravila zaštite na radu sadrže zahtjeve kojima mora udovoljavati sredstvo rada kada je u uporabi, a naročito glede: opskrbljenosti sredstava rada zaštitnim napravama, osiguranja od udara električne struje, sprečavanja nastanka po-

žara i eksplozije, osiguranja stabilnosti objekata u odnosu na statička i dinamička opterećenja, osiguranja potrebne radne površine i radnog prostora, osiguranja potrebnih puteva za prolaz, prijevoz i za evakuaciju radnika, osiguranja čistoće, potrebne temperature i vlažnosti zraka, ograničenja brzine kretanja zraka, osiguranja potrebne rasvjete mjesta rada i radnog okoliša, ograničenja buke i vibracije u radnom okolišu, osiguranja od štetnih atmosferskih i klimatskih utjecaja, osiguranja od djelovanja po zdravlje štetnih tvari i zaštita od elektromagnetskih i drugih zračenja te osiguranja prostorija i uređaja za osobnu higijenu.

(3) Sredstvima rada, prema ovom Zakonu, smatraju se:

- građevine namijenjene za rad s pripadajućim prostorijama, instalacijama i uređajima, prostorijama i površinama za kretanje radnika te pomoćnim prostorijama i njihovim instalacijama i uređajima (sanitarne prostorije, garderobe, prostorije za uzimanje obroka hrane, pušenje i povremeno zagrijavanje radnika),
- prijevozna sredstva željezničkoga, cestovnoga, pomorskoga, riječnoga, jezerskoga i zračnog prometa,
- strojevi i uređaji (osim strojeva i uređaja u užem smislu spadaju postrojenja, sredstva za prijenos i prijevoz tereta i alati),
- skele i površine s kojih se obavlja rad i po kojima se kreću radnici izvan objekata navedenih u točki 1. ovoga stavka, te druga sredstva rada koja se koriste prilikom obavljanja poslova.

Članak 10.

(1) Ako se opasnosti za sigurnost i zdravlje radnika ne mogu ukloniti primjenom osnovnih pravila zaštite na radu, primjenjuju se pravila zaštite na radu koja se odnose na radnike i na način obavljanja radnog postupka (posebna pravila zaštite na radu).

(2) Posebna pravila zaštite na radu sadrže uvjete glede dobi života, spola, stručne spreme i osposobljenosti, zdravstvenog stanja, duševnih i tjelesnih sposobnosti, koje moraju ispunjavati radnici pri obavljanju poslova s posebnim uvjetima rada.

(3) Posebna pravila zaštite na radu sadrže i:

- obvezu i načine korištenja odgovarajućih osobnih zaštitnih sredstava i zaštitnih naprava,

HERCEGBOSANSKE ŽUPANIJE

- posebne postupke pri uporabi opasnih radnih tvari,
- obvezu postavljanja znakova upozorenja od određenih opasnosti i štetnosti,
- obvezu osiguranja napitaka pri obavljanju određenih poslova,
- način na koji se moraju izvoditi određeni poslovi ili radni postupci, a posebno glede trajanja posla, jednoličnog rada i rada po učinku,
- postupak s unesrećenim ili oboljelim radnikom do upućivanja na liječenje nadležnoj zdravstvenoj ustanovi.

Članak 11.

(1) Priznata pravila zaštite na radu su pravila iz stranih propisa ili u praksi provjereni načini pomoću kojih se opasnosti na radu otklanjaju ili smanjuju, ili kojima se sprečava nastanak ozljeda na radu, profesionalnih ili drugih bolesti te ostalih štetnih posljedica za radnike, a primjenjuju se ukoliko ne postoje propisana pravila zaštite na radu.

(2) Ukoliko se primjenjuju pravila zaštite na radu utvrđena stranim propisima, primjenjuju se oni koji su povoljniji za sigurnost i zaštitu zdravlja radnika i drugih osoba.

(3) Popis stranih propisa koji će se kao pravna pravila u području zaštite na radu primjenjivati u Hercegbosanskoj županiji utvrđuje Vlada Hercegbosanske županije.

Članak 12.

(1) Ministar nadležan za rad uz prethodno pribavljeno mišljenje predstavnika poslodavaca i sindikata propisuje podzakonskim propisima osnovna i posebna pravila zaštite na radu.

(2) Izradu stručnih podloga podzakonskih propisa ministar može povjeriti odgovarajućoj znanstvenoj ili stručnoj ustanovi, gospodarskom društvu, odnosno stručnom udruženju.

(3) Pravila zaštite na radu iz stavka 1. ovoga članka za pripadnike oružanih snaga i redarstvenih službi donose nadležni ministri.

Članak 13.

(1) Poslodavac je odgovoran za organiziranje i provedbu zaštite na radu u svim dijelovima organizacije rada i u svim radnim procesima.

(2) Za organiziranje i provedbu zaštite na radu odgovoran je poslodavac neovisno o tome je li u tu svrhu odredio radnika za obavljanje aktivnosti zaštite na radu vezanih uz zaštitu i prevenciju od

opasnosti i štetnosti, zaposlio stručnjaka za zaštitu na radu, odnosno organizirao službu za zaštitu na radu ili je ugovorio suradnju s fizičkom ili pravnom osobom ovlaštenom za obavljanje poslova zaštite na radu.

(3) Poslodavac može obavljanje poslova zaštite na radu prenijeti i na svojeg ovlaštenog predstavnika (u daljnjem tekstu: ovlaštenik).

(4) Ovlaštenik u smislu stavka 3. ovoga članka je svaka osoba koja rukovodi radom jednog ili više radnika na kojeg je prenijeto ovlaštenje u pisanom obliku.

(5) Ovlaštenje iz prethodnog članka poslodavac daje ugovorom o radu, odnosno drugim aktom kojim se utvrđuje ovlaštenje vezano za provedbu zaštite na radu.

Članak 14.

Poslodavci koji istodobno obavljaju poslove na jednom radilištu odnosno poslodavci koji obavljaju posao na istom mjestu rada, dužni su surađivati u primjeni zdravstvenih i sigurnosnih odredbi ovoga Zakona.

Članak 15.

(1) Poslodavac odgovara radniku za štetu uzrokovanu ozljedom na radu, profesionalnom bolešću ili bolešću u svezi s radom po načelu objektivne odgovornosti, na koju ne utječu propisane obveze radnika u području sigurnosti i zdravlja na radu.

(2) Iznimno od stavka 1. ovoga članka, poslodavac se može osloboditi odgovornosti ili se njegova odgovornost može ograničiti prema općim propisima obveznog prava, ako se radi o događajima nastalim zbog izvanrednih i nepredvidivih okolnosti, odnosno više sile, a na koje poslodavac unatoč njegovoj dužnoj pažnji nije mogao utjecati.

Članak 16.

Primjena pravila zaštite na radu i s njima povezanih mjera zdravstvene zaštite ne smije povlačiti nikakve troškove za radnike.

**II. OBVEZE POSLODAVCA I NJEGOVIH
OVLAŠTENIKA U PROVEDBI MJERA
ZAŠTITE NA RADU****1. OPĆA NAČELA ZAŠTITE NA RADU KOD
POSLODAVCA****Članak 17.**

Poslodavac je dužan primjenjivati pravila zaštite na radu na temelju općih načela zaštite:

- izbjegavanja opasnosti i štetnosti,

HERCEGBOSANSKE ŽUPANIJE

- procjene opasnosti i štetnosti koje se ne mogu otkloniti primjenom osnovnih pravila zaštite na radu,
- sprečavanje opasnosti i štetnosti na njihovom izvoru,
- zamjene opasnog neopasnim ili manje opasnim,
- davanje prednosti skupnim mjerama zaštite pred pojedinačnim,
- odgovarajućeg osposobljavanja i obavješćivanja radnika,
- planiranja zaštite na radu s ciljem međusobnog povezivanja tehnike, ustroja rada, uvjeta rada, ljudskih odnosa i utjecaja okoliša na radno mjesto,
- prilagođavanja tehničkom napretku,
- prilagodbe rada radnicima, naročito u svezi s oblikovanjem mjesta rada, izbora opreme te načina rada i proizvodnje posebice u svrhu ublažavanja jednoličnog rada i rada po učinku, kako bi se smanjio njihov štetan učinak na zdravlje.

2. UREĐIVANJE I PROVEDBA ZAŠTITE NA RADU

Članak 18.

(1) Poslodavac je u cilju unapređenja zaštite zdravlja i sigurnosti na radu dužan procjenjivati opasnosti za život i zdravlje radnika radi njihovog sprječavanja ili smanjenja te je dužan izraditi ili posjedovati procjenu opasnosti i u tu svrhu osigurati sva potreba sredstva.

(2) Poslodavac je dužan u pisanom obliku utvrditi organizaciju provedbe zaštite na radu, pravila zaštite te prava, obveze i odgovornosti njegovih ovlaštenika i radnika, u dijelu u kojem ta pitanja nisu uređena ovim Zakonom i propisima donesenim na temelju njega te kolektivnim ugovorom i ugovorom o radu.

(3) Podloga za izradu akta iz stavka 2. ovoga članka je prethodna procjena opasnosti na mjestima rada i u radnom okolišu.

(4) Obveza donošenja akta iz stavka 2. ovoga članka ne odnosi se na poslodavce koji zapošljavaju do 20 radnika.

(5) Poslodavac je dužan pisanim uputama osigurati provedbu procesa rada u skladu s propisima zaštite na radu.

(6) Upute poslodavca moraju biti istaknute na mjestu rada radi njihovog korištenja.

(7) Ministar nadležan za rad propisat će uvjete koje moraju ispunjavati poslodavci pri izradi procjene opasnosti, način njezine izrade, sadržaje obu-

hvaćene procjenom te podatke na kojima se mora temeljiti.

(8) Svaki poslodavac je dužan odrediti jednog ili više radnika za obavljanje aktivnosti zaštite na radu vezanih uz zaštitu i prevenciju od opasnosti i štetnosti, određivanjem ovlaštenika ili zapošljavanjem stručnjaka zaštite na radu.

(9) Radnik iz stavka 8. ovoga članka mora posjedovati potrebna znanja i sposobnosti za provedbu aktivnosti zaštite na radu vezanih uz zaštitu i prevenciju od opasnosti i štetnosti.

(10) Radniku iz stavka 8. ovoga članka, poslodavac je dužan osigurati uvjete za rad te ga ne smije staviti u nepovoljniji položaj zbog obavljanja aktivnosti propisanih ovim Zakonom, drugim propisima o zaštiti na radu, kolektivnim ugovorom i prema pravilima struke.

Članak 19.

(1) Poslodavac koji zapošljava do 50 radnika i koji posjeduje potrebna znanja i sposobnosti iz članka 18. stavka 9. ovoga Zakona, može poslove zaštite na radu obavljati sam, pod uvjetom da nema zaposlenog radnika s potrebnim znanjima i sposobnostima za provedbu aktivnosti zaštite na radu vezanih uz zaštitu i prevenciju od opasnosti i štetnosti.

(2) Ako kod poslodavca nisu ispunjeni uvjeti iz stavka 1. ovoga članka, obavljanje poslova zaštite na radu može ugovoriti s fizičkom ili pravnom osobom ovlaštenom za obavljanje poslova zaštite na radu.

(3) Radnik iz članka 18. stavak 8. 9. 10. ovoga Zakona, odnosno poslodavac iz stavka 1. ovoga članka, moraju biti osposobljeni za obavljanje tih poslova.

(4) Ministar nadležan za poslove rada će pravilnikom urediti program i način osposobljenosti iz stavka 3. ovoga članka.

(5) Odredbe članka 22. do 24. ovoga Zakona primjenjuju se i na radnike iz stavka 3. ovoga članka.

Članak 20.

(1) Poslodavac koji zapošljava više od 50 radnika dužan je odrediti jednu ili više osoba za obavljanje poslova stručnjaka zaštite na radu, sukladno broju zaposlenih, stanju zaštite na radu, te stupnju opasnosti.

(2) U smislu ovoga Zakona, stručnjak zaštite na radu je radnik koji ispunjava uvjete iz članka 18. stavka 9. ovoga Zakona, i s kojim poslodavac

ima sklopljen ugovor o radu za obavljanje poslova zaštite na radu.

(3) Smatrat će se da je poslodavac ispunio obvezu iz stavka 1. ovoga članka ako je s drugim poslodavcima osnovao zajedničku službu, odnosno ugovorio s drugim poslodavcem pružanje usluga službe.

(4) Na zahtjev poslodavca na temelju stanja zaštite na radu i procjene opasnosti ministar nadležan za rad može dozvoliti poslodavcu da poslove zaštite na radu obavlja prema odredbama članka 19. ovoga Zakona.

Članak 21.

(1) Poslodavac koji zapošljava više od 250 radnika dužan je ustrojiti samostalnu stručnu službu za zaštitu na radu čija je zadaća praćenje stanja zaštite na radu u pravnoj osobi, te koja u tu svrhu objedinjava i usklađuje rad na poslovima provedbe zaštite na radu.

(2) Broj zaposlenih unutar službe treba ovisiti o veličini poduzeća, organizaciji posla, stanju zaštite na radu te stupnju opasnosti koji je utvrđen procjenom i ne može biti manji od tri stručnjaka zaštite na radu.

(3) Stručnu službu za pružanje stručne pomoći, praćenje stanja, unutarnji nadzor i ostale poslove zaštite na radu može osnovati više poslodavaca na jednoj lokaciji, odnosno jedan poslodavac, a usluge službe ugovoriti ostali poslodavci na lokaciji.

(4) Poslodavcu koji zapošljava više od 250 radnika na njegov zahtjev ministar rada može dozvoliti da ne ustroji službu zaštite na radu ako na temelju stanja zaštite i procjene proizlazi da ne postoje veće opasnosti i štetnosti po sigurnost i zdravlje radnika. U tom slučaju poslodavac poslove zaštite na radu organizira po odredbama članka 20. stavka 1. do 3. ovoga Zakona.

Članak 22.

(1) Poslodavac je dužan stručnjacima za zaštitu na radu kao i službi za zaštitu na radu osigurati uvjete za rad i pomoć drugog stručnog osoblja, kao i potrebnu opremu, a vanjskoj službi ili stručnoj osobi osigurati sve potrebne podatke.

(2) Poslodavac je dužan imenovanog ovlaštenika, zaposlenog stručnjaka zaštite na radu, odnosno službu za zaštitu na radu, obavijestiti o svim činjenicama i okolnostima koje utječu ili bi mogle utjecati na sigurnost i zdravlje radnika, te o svim preventivnim mjerama i mjerama zaštite zdravlja i sigurnosti radnika, kao i o podacima o radnicima

zaduženima za pružanje prve pomoći, gašenje požara i spašavanje radnika.

(3) Stručnjaci za zaštitu na radu imaju potpunu stručnu neovisnost u odnosu na poslodavca i njegove ovlaštenike te radnike i njihove povjerenike i ne smiju biti dovedeni u nepovoljniji položaj dok postupaju prema odredbama ovoga Zakona, drugih propisa zaštite na radu, kolektivnih ugovora i prema pravilima struke.

Članak 23.

(1) Obveze stručnjaka zaštite na radu, odnosno službi zaštite na radu su naročito:

- stručna pomoć poslodavcu i njegovim ovlaštenicima te radnicima i njihovim povjerenicima u provedbi i unapređivanju zaštite na radu,
- unutarnji nadzor nad primjenom pravila zaštite na radu,
- poticanje poslodavca i njegovih ovlaštenika da nadležne službe poslodavca otklanjaju utvrđene nedostatke glede zaštite na radu,
- praćenje i rasčlamba podataka u svezi s ozljedama na radu i profesionalnim bolestima te izrada godišnjeg izvješća za potrebe poslodavca,
- suradnja s tijelima nadležnim za poslove inspekcije rada, sa zavodom nadležnim za zaštitu zdravlja i sigurnost na radu te ovlaštenim ustanovama i gospodarskim društvima koji se bave poslovima zaštite na radu,
- osposobljavanje povjerenika radnika za zaštitu na radu i pomaganje u njihovom radu,
- rad u odborima za zaštitu na radu kod poslodavca,
- suradnja sa stručnim službama poslodavca prilikom građenja i rekonstrukcije objekata namijenjenih za rad, nabave strojeva i uređaja te osobnih zaštitnih sredstava,
- suradnja sa specijalistima medicine rada.

(2) Stručnjaci zaštite na radu i službe zaštite na radu na temelju praćenja stanja zaštite predlažu poslodavcu, njegovim ovlaštenicima, odnosno odboru zaštite na radu mjere za poboljšanje stanja.

Članak 24.

Obavljanje poslova zaštite na radu sukladno odredbama članka 19. do 22. ovoga Zakona ne smanjuje odgovornost poslodavca niti ga oslobađa odgovornosti za provođenje zaštite na radu.

Članak 25.

Ministar nadležan za rad propisuje uvjete koje moraju ispunjavati glede stručne spreme i radnog iskustva stručnjaci za zaštitu na radu, kao i programe, sadržaje i načine polaganja stručnog ispita te oblike stalnoga stručnog usavršavanja kao i načine njegovog vrednovanja.

3. OSPOSOBLJAVANJE ZA RAD NA SIGURAN NAČIN**Članak 26.**

(1) Poslodavci ili njihovi ovlaštenici moraju biti osposobljeni iz područja zaštite na radu, ako se radi o tehnologijama u kojima postoji opasnost od ozljeda na radu, profesionalnih bolesti i poremećaja u tehnološkom procesu koji bi mogli ugroziti sigurnost radnika.

(2) Ministar nadležan za rad propisuje program, sadržaj i način provjere znanja.

Članak 27.

(1) Poslodavac je dužan radnika prije početka rada obavijestiti o svim činjenicama i okolnostima koje utječu ili bi mogle utjecati na sigurnost i zdravlje radnika vezanim uz obavljanje poslova i osposobiti ga za rad na siguran način.

(2) Poslodavac ne smije dozvoliti samostalno obavljanje poslova radnicima koji prethodno nisu osposobljeni.

(3) Radnicima dok još nisu osposobljeni za rad na siguran način poslodavac mora osigurati rad pod nadzorom radnika osposobljenih za rad na siguran način ali ne duže od 30 dana.

Članak 28.

(1) Poslodavac je dužan osposobiti radnika za rad na siguran način i dati mu informacije i upute vezane uz njegovo mjesto rada i poslove:

- prije početka rada,
- kod promjena u procesu rada,
- kod uvođenja nove radne opreme ili njezine promjene,
- kod uvođenja nove tehnologije,
- kod upućivanja radnika na novi posao.

(2) U slučajevima iz stavka 1. ovoga članka, osposobljavanje se mora provesti uzimajući u obzir osobito nove ili izmijenjene opasnosti i štetnosti kojima bi radnik mogao biti izložen, te ga je po potrebi dužan i periodički ponavljati.

(3) Ocjena praktične osposobljenosti provodi se na mjestu rada.

(4) Zapisnik o ocjeni praktične osposobljenosti radnika za rad na siguran način na pojedinom mjestu rada sastavljaju i potpisuju neposredni ovlaštenik osposobljavanog radnika, radnik i stručnjak zaštite na radu zadužen za osposobljavanje.

(5) Poslodavac može utvrditi obvezu povremene provjere znanja iz zaštite na radu za radnika koji su raspoređeni na poslove s posebnim uvjetima rada ili na poslove na kojima učestalo dolazi do ozljeda na radu.

(6) Obvezu iz prethodnog stavka može narediti inspektor rada te biti nazočan takvoj provjeri znanja, ako opravdano pretpostavlja da je za određene poslove nužna povremena provjera.

(7) Poslodavac je dužan osposobljavanje radnika iz stavka 1. ovoga članka, provesti tijekom radnog vremena na svoj trošak.

Članak 29.

(1) Poslodavci mogu programe osposobljavanja za rad na siguran način izvoditi sami ili povjeriti ovlaštenim ustanovama, odnosno gospodarskim društvima za obavljanje te djelatnosti.

(2) Ministar nadležan za rad propisuje uvjete koje moraju ispunjavati poslodavci, ustanove i gospodarska društva iz stavka 1. ovoga članka i način nadzora nad njihovim radom.

Članak 30.

Poslodavac je dužan omogućiti osposobljavanje povjerenika radnika za zaštitu na radu za vrijeme radnog vremena i na trošak poslodavca.

4. OBAVJEŠĆIVANJE O ZAŠTITI ZDRAVLJA I SIGURNOSTI NA RADU**Članak 31.**

(1) Poslodavac je dužan radnike i njihove predstavnike obavijestiti te po potrebi dati pisane upute o svim opasnostima i štetnostima koje utječu ili bi mogle utjecati na sigurnost i zdravlje radnika, a vezano uz obavljanje poslova, a osobito o:

- opasnostima i štetnostima posla, odnosno radnog mjesta i zaštitnim i preventivnim mjerama i aktivnostima vezanim uz djelatnost i uz svaki pojedini radni proces i posao,
- mjerama i ovlaštenim radnicima koji provode mjere pružanja prve pomoći, gašenja požara i spašavanja radnika.

(2) Poslodavac je dužan obavijesti, odnosno pisane upute iz stavka 1. ovoga članka dati i svim drugim osobama koje po bilo kojoj osnovi obav-

ljaju posao za poslodavca i nalaze se u prostorijama i prostorima poslodavca.

(3) Poslodavac je dužan radniku iz članka 18. stavak 8. 9. 10. ovoga Zakona i povjereniku zaštite na radu predočiti odgovarajuću dokumentaciju, a osobito o:

- procjeni opasnosti i o mjerama koje se provode u cilju uklanjanja ili smanjenja procijenjenih opasnosti,
- svim evidencijama i ispravama koje je dužan voditi i čuvati u skladu s odredbama članka 71., 72., 74. i 75. Zakona,
- svim informacijama koje se odnose na preventivne i zaštitne mjere, određenih od strane tijela ovlaštenih za provođenje nadzora.

(4) Poslodavac je dužan radniku, što je moguće prije, dati upute o postupanju u slučaju nastanka neposredne i ozbiljne opasnosti po život i zdravlje, kojoj je izložen ili bi mogao biti izložen, kao i mogućim mjerama, koje je u tom slučaju potrebno poduzeti kako bi se spriječila ili umanjila opasnost po život i zdravlje.

Članak 32.

(1) Poslodavac je dužan na mjestima rada, na sredstvima rada i pripadajućim instalacijama trajno postaviti znakove sigurnosti i znakove općih obavijesti u skladu s odgovarajućim propisima.

(2) Ako znakovi sigurnosti nisu dovoljni za djelotvorno obavještanje, poslodavac je dužan trajno postaviti pisane upute o uvjetima i načinu korištenja prostora, prostorija, sredstava rada, opasnih radnih tvari i opreme.

Članak 33.

(1) Poslodavac je dužan najmanje svaka tri mjeseca izvijestiti povjerenike radnika za zaštitu na radu i radničko vijeće o opasnostima i štetnostima po sigurnost i zdravlje te mjerama koje je poduzeo i koje će poduzeti radi unapređivanja sigurnosti i zaštite zdravlja.

(2) Obvezu iz prethodnog stavka poslodavac ima posebno nakon smrtne, skupne i teške ozljede na radu, utvrđenog slučaja profesionalne bolesti, kao i nalaza nadležnog tijela kojim je utvrđen nedostatak u primjeni pravila zaštite na radu.

(3) Za svaku težu, skupnu ili smrtnu ozljedu na radu poslodavac je dužan na uvidaj pozvati povjerenika radnika za zaštitu na radu.

5. POSLOVI S POSEBNIM UVJETIMA RADA

Članak 34.

(1) Poslovi s posebnim uvjetima rada prema odredbama ovoga Zakona su poslovi koje mogu obavljati samo radnici koji osim općih uvjeta za zasnivanje radnog odnosa ispunjavaju i posebne uvjete glede dobi života, spola, stručnih sposobnosti, zdravstvenoga, tjelesnog ili psihičkog stanja (u daljnjem tekstu: zdravstveno stanje) te psihofizioloških i psihičkih sposobnosti (u daljnjem tekstu: psihička sposobnost).

(2) Poslodavac ne smije rasporediti radnika na poslove s posebnim uvjetima rada ako prethodno na propisani način nije utvrđeno da radnik ispunjava potrebne uvjete.

(3) Na izdvojenim mjestima rada u smislu odredaba Zakona o radu ne mogu se obavljati poslovi s posebnim uvjetima rada.

(4) Ministar rada, zdravstva, socijalne skrbi i prognanih propisati će poslove s posebnim uvjetima rada, način, sadržaj i rokove provjere sposobnosti radnika za rad na tim poslovima.

Članak 35.

(1) Poslodavac dokazuje odgovarajućom ispravom da radnik ispunjava uvjete glede stručne sposobnosti, zdravstvenog stanja i psihičkih sposobnosti.

(2) Radnika raspoređenog na poslove s posebnim uvjetima rada poslodavac upućuje na pregled ovlaštenoj ustanovi, odnosno specijalistu medicine rada u privatnoj praksi s uputnicom koja sadrži podatke o vrsti poslova i drugim okolnostima od utjecaja za ocjenu njegove sposobnosti za obavljanje ovih poslova.

Članak 36.

(1) Poslodavac je dužan radnika, koji obavlja poslove s posebnim uvjetima rada, ponovno uputiti na pregled nakon protoka roka utvrđenog propisom zaštite na radu ili kada to ocijeni specijalist medicine rada.

(2) Poslodavac ne smije dozvoliti radniku da obavlja poslove s posebnim uvjetima rada ako više ne ispunjava uvjete za obavljanje tih poslova ili ako ga ponovno ne uputi na pregled nakon isteka vremena u kojem je prema odredbi stavka 1. ovoga članka to bio dužan učiniti.

6. ZAŠTITA POSEBNIH KATEGORIJA RADNIKA

Članak 37.

(1) Poslodavac je dužan naročito osigurati zaštitu na radu radnicima malodobnicima, ženama i radnicima smanjenih radnih sposobnosti te u skladu sa zakonom, odnosno kolektivnim ugovorom utvrditi općim aktom poslove koje ne mogu obavljati te skupine radnika.

(2) Radnici smanjenih radnih sposobnosti, u smislu ovoga Zakona, su radnici čija je radna sposobnost smanjena zbog starosti, invaliditeta, ozljede, ozljede na radu, profesionalnih ili ostalih bolesti te drugih razloga koji se utvrđuju kolektivnim ugovorom ili općim aktom poslodavca.

Članak 38.

(1) Za vrijeme trudnoće žena ne smije obavljati osobito poslove vatrogasca, poslove koji se obavljaju na visini, poslove u nepovoljnoj mikroklimi, poslove u buci i vibracijama, poslove u povišenom atmosferskom tlaku, poslove pri kojima je izložena ionizacijskom i mikrovalnom zračenju, dimu olova i njegovih anorganskih spojeva, tetraetilolovu, parama žive i prašini živinih spojeva, prašini i dimovima mangana i spojeva, uranu i njegovim spojevima, fluoru i njegovim spojevima, ugljičnom disulfidu, halogenim derivatima ugljikovodika, benzenu i drugim homolozima, nitro i amino derivatima benzena, kemijskim i drugim tvarima u proizvodnji i preradi umjetnih smola i plastičnih masa, pesticidima na bazi kloriranih ugljikovodika te biološkim agensima i to virusima: hepatitis A, B, C, herpes, cytomegalo, varicella, rubeola, HIV te bakterijama: listeria, toxoplazma.

(2) Za vrijeme dojenja djeteta žena ne smije obavljati osobito poslove pri kojima je izložena prašini, dimu i parama olova i njegovih spojeva, halogenim derivatima ugljikovodika i pesticidima na bazi kloriranih ugljikovodika.

Članak 39.

Malodobnici ne smiju obavljati poslove s posebnim uvjetima rada, ne smiju raditi noću i u prekovremenom radu, osim u slučajevima utvrđenim u Zakonu o radu.

Članak 40.

Radnik sa smanjenim radnim sposobnostima, prema posebnom zakonu, ne smije obavljati pos-

love na kojima postoji opasnost smanjenja njegove preostale radne sposobnosti.

7. KORIŠTENJE SREDSTAVA RADA I OSOBNIH ZAŠTITNIH SREDSTAVA TE RADNI POSTUPCI

Članak 41.

(1) Poslodavac je dužan građevine namijenjene za rad održavati u stanju koje ne ugrožava sigurnost i zdravlje radnika i ispitivati pojedine vrste instalacija u rokovima utvrđenim tehničkim propisima.

(2) Poslodavac je dužan prestati s radom u građevinama namijenjenim za rad na kojima nastanu promjene zbog kojih postoji opasnost po sigurnost i zdravlje radnika.

Članak 42.

(1) Obveza je poslodavca da se kod planiranja i uvođenja novih tehnologija i opreme, o njihovom utjecaju na sigurnost i zdravlje radnika posavjetuje s radnicima, odnosno s njihovim predstavnicima.

Članak 43.

(1) Kada nije moguće pravilima zaštite na sredstvima rada ili organizacijskim mjerama otkloniti ili u dovoljnoj mjeri ograničiti opasnosti po sigurnost i zdravlje radnika, poslodavac mora osigurati odgovarajuća zaštitna sredstva i skrbiti da ih radnici koriste pri obavljanju poslova.

(2) Poslodavac je dužan osigurati da sredstva rada i osobna zaštitna sredstva u svakom trenutku budu u ispravnom stanju.

(3) Poslodavac ne smije staviti u uporabu sredstva rada i osobna zaštitna sredstva ako nisu izrađena u skladu s propisima zaštite na radu i ako nisu ispravna.

(4) Poslodavac je dužan isključiti iz uporabe sredstva rada i osobna zaštitna sredstva na kojima nastanu promjene zbog kojih postoji opasnost po sigurnost i zdravlje radnika.

(5) Poslodavac je obvezan poduzeti potrebne mjere kako bi se osiguralo da pristup područjima s posebnim opasnostima i štetnostima imaju samo radnici koji su dobili odgovarajuće upute i zaštitna sredstva.

Članak 44.

(1) Poslodavac je dužan provesti potrebne mjere za zaštitu zdravlja i sigurnost radnika, uključujući planiranje, pripremu i provedbu radnog procesa, uvažavajući najvišu moguću razinu zašti-

te radnika i okoliša i uključujući zaštitu od profesionalnih opasnosti, osiguravajući potrebnu zaštitu i tehnološke uvjete, a tamo gdje je potrebno, dužan je izraditi odgovarajuće upute na hrvatskom jeziku.

(2) Poslodavac treba skrbiti da su radni postupci tako pripremljeni i organizirani te da se provode na način da se njima ne utječe štetno na sigurnost i zdravlje radnika.

(3) U cilju osiguravanja najboljih uvjeta rada bez opasnosti po zdravlje i sigurnost rada radnika, poslodavac je dužan pri utvrđivanju radnih postupaka pratiti promjene i primijeniti sve ostvarene napretke u području tehnike, medicine rada, ergonomije i drugih znanstvenih i stručnih spoznaja.

(4) Radne postupke poslodavac mora tako organizirati da se koliko je to moguće smanje jednodušnost, jednostrano opterećenje, rad s nametnutim ritmom, rad po učinku i na vrijeme.

8. OPASNE RADNE TVARI

Članak 45.

(1) Poslodavac je dužan primjenom manje opasnih i štetnih tehnologija, radnih postupaka i radnih tvari stalno unapređivati stanje zaštite na radu.

(2) Poslodavac koji koristi, odnosno prerađuje opasne tvari dužan je pri radu s tim tvarima primijeniti pravila zaštite na radu u skladu s propisima i uputama proizvođača i osigurati da su te tvari u svakom trenutku označene na propisani način.

Članak 46.

(1) Poslodavac je u procjeni opasnosti dužan utvrditi da li su radne tvari koje koristi opasne (štetne po zdravlje, eksplozivne i zapaljive) te s tim u svezi utvrditi pravila zaštite na radu te zaštite životnog okoliša.

(2) Opasne tvari smiju se koristiti samo ukoliko nije moguće iste radne rezultate postići primjenom bezopasnih tvari.

(3) Ukoliko nije moguća zamjena opasnih tvari bezopasnim ili manje opasnim tvarima poslodavac je dužan utvrditi da li se primjenom drugog radnog postupka smanjuje opasnost od primjene dotične tvari.

Članak 47.

(1) Ukoliko koristi opasne radne tvari poslodavac je dužan pravila zaštite na radu primjenjivati sljedećim redoslijedom:

1. ukoliko je prema vrsti poslova i stanju tehnike moguće koristiti zatvorene sustave,

2. ukoliko nije moguće spriječiti oslobađanje opasnih plinova, para i aerosola treba ih odvoditi s mjesta nastanka izvan radnog okoliša na način da ne onečišćuje životni okoliš,

3. ukoliko nije moguće odvoditi opasne plinove, pare i aerosole s mjesta nastanka, onda je potrebno ograničiti na najmanju moguću mjeru:

- količinu opasne tvari,
- broj radnika koji su izloženi djelovanju opasne tvari,
- vrijeme izlaganja radnika utjecaju opasnih tvari.

4. ako se pravilima navedenim u točkama od 1. do 3. ovoga članka ne može postići zadovoljavajuća zaštita, poslodavci moraju skrbiti da radnici pri obavljanju radova s opasnim radnim tvarima koriste propisana osobna zaštitna sredstva.

Članak 48.

(1) Obveza je poslodavca da je koncentracija opasnih radnih tvari u radnim prostorijama i prostorijama u obliku plinova, para i aerosola što niža i stalno ispod maksimalno dozvoljenih koncentracija.

(2) Ukoliko se mjerenjem utvrdi da je koncentracija po zdravlje štetnih tvari veća od maksimalno dopustivih poslodavac mora neodložno:

- utvrditi razloge prekoračenja granične vrijednosti,
- na temelju utvrđenih razloga primijeniti i druga pravila zaštite,
- nakon primjene dodatnih pravila ponoviti mjerenja i tek nakon što je mjerenjem utvrđeno da je koncentracija ispod maksimalno dopustivih, smije dozvoliti rad radnicima na tim poslovima.

Članak 49.

(1) Poslodavac je dužan osigurati da su opasne radne tvari tako pakirane i označene da prilikom njihove primjene ne postoji opasnost po sigurnost i zdravlje radnika.

(2) Poslodavac je dužan osigurati da su za opasne radne tvari dani podaci o opasnostima u svezi njihovog korištenja kao i o pravilima zaštite.

(3) Kod skladištenja opasnih tvari poslodavac je dužan osigurati primjenu propisanih pravila zaštite s obzirom na svojstva tih tvari.

9. ISPITIVANJE RADNOG OKOLIŠA TE STROJEVA I UREĐAJA S POVEĆANIM OPASNOSTIMA

Članak 50.

(1) Poslodavac je dužan obavljati ispitivanja u radnim prostorijama:

- u kojima proces rada koji se u njima obavlja utječe na temperaturu, vlažnost i brzinu strujanja zraka,
- u kojima u procesu rada nastaje buka i vibracija,
- u kojima se pri radu koriste ili proizvode opasne tvari,
- u kojima pri radu nastaju opasna zračenja,
- u kojima je pri radu potrebno osigurati odgovarajuću rasvjetu.

(2) Poslodavac je dužan glede okolnosti iz stavka 1. podstavka 2. do 5. ovoga članka obavljati ispitivanja radnog okoliša i u radnim prostorima izvan radnih prostorija.

(3) Ako posebnim propisima nije drukčije određeno ispitivanja navedena u stavku 1. ovoga članka poslodavac je dužan obaviti u rokovima koji ne mogu biti duži od dvije godine.

(4) Neovisno od toga obveza ispitivanja postoji odmah nakon što su nastali uvjeti zbog kojih je ispitivanje obvezno, kao i nakon svake promjene u radnom okolišu koja ima utjecaja na stanje utvrđeno prethodnim ispitivanjem.

Članak 51.

Poslodavac je dužan redovito obavljati preglede svih strojeva i uređaja i osobnih zaštitnih sredstava koja koristi radi utvrđivanja da li su na njima primijenjeni propisi zaštite na radu i da li zbog nastalih promjena tijekom uporabe ugrožavaju sigurnost i zdravlje radnika.

Članak 52.

(1) Poslodavac je dužan na propisani način obavljati ispitivanja strojeva i uređaja s povećanim opasnostima u sljedećim slučajevima:

- prije njihovog stavljanja u uporabu,
- najmanje jedanput nakon dvije godine njihove uporabe,
- poslije rekonstrukcije, a prije ponovnog početka korištenja,
- prije početka korištenja na novom mjestu uporabe, ako su strojevi i uređaji premješ-

teni s jednog mjesta na drugo pa su zbog toga rastavljena i ponovo sastavljena.

(2) Pod strojevima i uređajima s povećanim opasnostima prema odredbi stavka 1. ovoga članka smatraju se naročito: dizalice nosivosti preko 10 KN, teretna dizala, industrijski transporteri, vozila unutarnjeg prijevoza na mehanizirani pogon, strojevi za obradu i preradu drveta, metala i sličnih materijala, mehaničke i hidrauličke preše, podizne platforme, kompresori, centrifuge, predtlačne i podtlačne komore, kotlovi za centralno grijanje, parni i vrelovodni kotlovi, strojevi i uređaji koji sadrže posude pod tlakom i drugi uređaji i strojevi sa sličnim opasnostima po sigurnost i zdravlje radnika.

(3) Ministar nadležan za rad propisuje listu strojeva i uređaja s povećanim opasnostima iz prethodnog stavka.

Članak 53.

(1) O obavljenim ispitivanjima iz članka 50. i 52. ovoga Zakona sastavlja se zapisnik i izdaju odgovarajuće isprave.

(2) Ministar nadležan za rad propisuje uvjete pod kojima ova ispitivanja može obavljati sam poslodavac, odnosno ovlaštena ustanova ili gospodarsko društvo te postupak ispitivanja, sadržaj, oblik i način izdavanja isprava.

Članak 54.

(1) Inspektor rada ovlašten je narediti ispitivanje pojedinih instalacija u građevinama namijenjenim za rad kada opravdano pretpostavi da je ispitivanje potrebno u svrhu zaštite radnika.

(2) Inspektor rada ovlašten je narediti da se obavi ispitivanje radnog okoliša i strojeva i uređaja s povećanim opasnostima i izvan utvrđenih rokova ako opravdano pretpostavi da je ispitivanje potrebno u svrhu sigurnosti i zaštite zdravlja radnika, posebno u slučaju pojave profesionalne bolesti.

(3) Inspektor rada može narediti ispitivanje i u radnim prostorijama i radnom prostoru izvan radnih prostorija u kojima proces rada ne utječe na stanje u radnom okolištu na temelju zahtjeva radnika, odnosno njegovog povjerenika ili ako sam opravdano pretpostavi da postojeće stanje nije u skladu s pravilima zaštite na radu.

10. PRIVREMENA I ZAJEDNIČKA PRIVREMENA RADILIŠTA

Članak 55.

(1) Poslodavci koji obavljaju građevinske ili montažne radove, radove na iskorištavanju šuma, dužni su prije početka radova na privremenom radilištu urediti radilište i osigurati da se radovi obavljaju u skladu s pravilima zaštite na radu.

(2) Plan izvođenja radova je sastavni dio projektne dokumentacije određene posebnim propisom.

(3) Ministar nadležan za rad propisuje sadržaj plana izvođenja radilišta.

Članak 56.

(1) Investitor u djelatnosti graditeljstva, odnosno poslodavac u djelatnostima šumarstva je dužan prijaviti radilište na kojima je predviđen opseg radova od 500 osoba – dana ili više te u slučaju izvođenja posebno opasnih radova prema posebnim propisima bez obzira na trajanje radova.

(2) Investitor odnosno poslodavac je dužan najmanje 8 dana prije početka izvođenja radova na tom radilištu dostaviti prijavu radilišta tijelu nadležnom za poslove inspekcije rada odnosno drugom nadležnom tijelu uz dostavu plana izvođenja radova.

(3) Prijavu radilišta dužan je investitor, odnosno poslodavac ažurirati u slučaju promjena koje utječu na rok dovršenja radova, kao i u slučajevima uvođenja novoga izvođača radova ili privremene obustave rada.

(4) Investitor ne može svoje obveze propisane ovim Zakonom prenijeti na izvođača/izvođače radova.

(5) Ako samo jedan poslodavac izvodi radove u trajanju dužem od pet dana isti je dužan u roku od najmanje 8 dana prije početka izvođenja radova dostaviti prijavu radilišta tijelu nadležnom za poslove inspekcije rada odnosno drugom nadležnom tijelu uz dostavu plana izvođenja radova.

(6) Poslodavac nije dužan dostaviti prijavu radilišta niti plan o izvođenju radova ako radovi na privremenom radilištu traju kraće od 5 dana, niti je dužan izraditi plan izvođenja radova.

(7) Preslika prijave gradilišta mora biti vidno izložena na gradilištu.

Članak 57.

(1) Ako više poslodavaca radi na zajedničkom radilištu odnosno obavlja posao na istom mjestu rada, svaki od njih dužan je provoditi zaštitu na

radu radi zaštite svojih radnika te organizirati rad i osigurati izvođenje radova tako da njegovi radnici pri izvođenju radova ne ugrožavaju sigurnost i zdravlje radnika drugih poslodavaca.

(2) Ako se izvođenje radova zbog prirode procesa ne može organizirati na način određen u stavku 1. ovoga članka, poslodavci su dužni radove obavljati naizmjenično prema postignutom sporazumu.

(3) Investitor u graditeljstvu, odnosno poslodavac koji je glavni izvođač u djelatnosti šumarstva je prema posebnom propisu obavezan imenovati koordinatora za zaštitu na radu, odnosno odgovornu osobu za koordinaciju tijekom izvođenja radova.

(4) Koordinator zaštite na radu na radilištu po posebnom propisu, odnosno odgovorna osoba u drugim djelatnostima dužna je voditi dnevnu evidenciju poslodavaca i radnika nazočnih na privremenom zajedničkom radilištu.

(5) Poslodavci i druge osobe na radu su dužni uvažavati upute koordinatora zaštite na radu.

(6) Imenovanje koordinatora ne oslobađa izvođače i druge osobe na radilištu od njihove odgovornosti za provedbu zaštite na radu.

(7) Za koordinate za zaštitu na radu se mogu imenovati osobe koje ispunjavaju uvjete propisane posebnim propisima.

(8) Koordinator za zaštitu na radu u fazi izvođenja radova je dužan:

– koordinirati primjenu načela zaštite na radu kod donošenja odluka i rokova o bitnim mjerama tijekom planiranja i izvođenja pojedinih faza rada, koji se izvode istodobno i u slijedu,

- koordinirati izvođenje odgovarajućih postupaka kako bi se osiguralo da poslodavci i druge osobe dosljedno primjenjuju načela zaštite na radu i izvode radove u skladu s planom izvođenja radova,
- izraditi ili potaknuti izradu potrebnih usklađenja plana izvođenja radova i dokumentacije sa svim promjenama na gradilištu,
- osigurati suradnju i uzajamno izvješćivanje svih izvođača radova i njihovih radničkih predstavnika,
- provjeravati provode li se radni postupci na siguran način i usklađivati propisane aktivnosti,
- organizirati da na gradilište imaju pristup samo osobe koje su na njemu zaposlene i osobe koje imaju dozvolu ulaska na gradilište.

(9) Uvjete i stručna znanja iz stavka 7. ovoga članka za imenovanje koordinatora propisat će ministar nadležan za rad.

Članak 58.

Poslodavac je dužan čuvati na radilištu dokaze o osposobljenosti radnika, dokaze o ispunjavanju uvjeta za obavljanje poslova s posebnim uvjetima rada, dokaze o ispitivanju strojeva i uređaja s povećanim opasnostima i ostalu dokumentaciju potrebnu za izvođenje radova.

11. ZAŠTITA OD POŽARA, EVAKUACIJA I SPAŠAVANJE

Članak 59.

Poslodavac je dužan u svakoj građevini uzimajući u obzir tehnološki proces, stvari koje se u radu koriste, način rada, uskladištene stvari kao i veličinu građevine, poduzeti mjere da do požara ne dođe, a ako ipak do njega dođe, da se opasnost po sigurnost i zdravlje radnika smanji na najmanju moguću mjeru.

Članak 60.

(1) Poslodavac je dužan poduzeti potrebne mjere za zaštitu od požara i spašavanje radnika, odrediti radnika koji će provoditi navedene mjere i osigurati pozivanje i postupanje javnih službi nadležnih za zaštitu od požara i spašavanje.

(2) Poslodavac je dužan broj radnika iz stavka 1. ovoga članka, njihovu osposobljenost i potrebnu opremu, utvrditi u skladu s posebnim propisom, ovisno o prirodi procesa rada, veličini poslodavca te ukupnog broja radnika.

(3) Poslodavac je dužan osobama iz stavka 1. ovoga članka osigurati potrebne zaštitne uređaje i opremu.

(4) Poslodavac je u slučaju nastanka neposredne i ozbiljne opasnosti po život i zdravlje radnika dužan:

- što je prije moguće, obavijestiti sve radnike o nastaloj opasnosti kojoj jesu ili bi mogli biti izloženi, kao i o mjerama koje jesu ili bi trebale biti provedene, kako bi se spriječila ili umanjila opasnost po život i zdravlje,
- poduzeti radnje i dati upute o napuštanju radnog mjesta i upućivanju na sigurno mjesto,
- organizirati nastavak rada tek nakon isteka opasnosti, osim u slučaju postojanja osobi-

to iznimnih i objektivno opravdanih razloga.

(5) Poslodavac je dužan osposobiti sve radnike da u slučaju nastanka neposredne i ozbiljne opasnosti po život i zdravlje, kojoj jesu ili bi mogli biti izloženi, mogu poduzeti mjere ili provesti postupke u skladu sa svojim znanjem i raspoloživim tehničkim sredstvima, kako bi opasnost otклонili ili smanjili, čak i u slučaju kada o tome ne mogu obavijestiti odgovornu osobu.

(6) Radnici koji postupaju u skladu s odredbom stavka 5. ovoga članka, zbog tog postupanja ne smiju biti dovedeni u nepovoljniji položaj, osim u slučaju ako su postupali nemarno ili su propustili postupati uz dužnu pažnju.

Članak 61.

(1) Poslodavac je dužan utvrditi plan evakuacije i spašavanja za slučaj izvanrednog događaja i s njim upoznati sve radnike.

(2) Na osnovi tog plana moraju se provesti praktične vježbe najmanje jedanput u dvije godine.

(3) Smatra se da je poslodavac ispunio obvezu utvrđivanja plana evakuacije i spašavanja ako je izradio takav plan na temelju drugih propisa a obuhvaćeni su slučajevi iz članka 60. stavka 1. ovoga Zakona.

12. PRUŽANJE PRVE POMOĆI I MEDICINSKA POMOĆ

Članak 62.

(1) Poslodavac je dužan organizirati i osigurati pružanje prve pomoći radnicima za slučaj ozljede na radu ili iznenadne bolesti do njihovog upućivanja na liječenje zdravstvenoj ustanovi i osigurati pozivanje i postupanje javnih službi nadležnih za pružanje medicinske pomoći.

(2) Na svakom radilištu i u radnim prostorijama u kojima istovremeno radi do 20 radnika najmanje jedan od njih mora biti osposobljen i određen za pružanje prve pomoći te još po jedan na svakih daljnjih 50 radnika.

(3) Osobama određenim za pružanje prve pomoći mora se staviti na raspolaganje potrebna oprema.

(4) Ministar rada, zdravstva, socijalne skrbi i prognanih propisuje vrstu i količinu sanitetskog materijala.

13. ZAŠTITA NEPUŠAČA, ZABRANA UZIMANJA ALKOHOLA I DRUGIH SREDSTAVA OVISNOSTI

Članak 63.

(1) Poslodavac je dužan prikladnim mjerama provoditi zaštitu nepušača od djelovanja duhan-skog dima.

(2) Zabranjeno je pušenje na radnim sastanci-ma.

(3) Zabranjeno je pušenje u radnim prostori-jama i prostorima osim onih u kojima poslodavac iznimno utvrdi da je pušenje dozvoljeno, o čemu u takvoj prostoriji mora biti istaknut znak mjesta za pušenje.

Članak 64.

(1) Zabranjeno je uzimanje alkoholnih pića i drugih sredstava ovisnosti prije i tijekom rada i njihovo unošenje u radne prostorije i prostore.

(2) Poslodavac je dužan prikladnim mjerama provoditi zabranu uzimanja alkoholnih pića i sprječavati zlouporabu sredstava ovisnosti na radnom mjestu.

(3) Prikladne mjere iz stavka 2. ovoga članka su mjere primjerene utvrđenim potrebama zaštite na radu, a u pravilu sadržavaju aktivnosti:

- sprječavanja uzimanja alkoholnih pića i drugih sredstava ovisnosti tijekom rada i provođenje zabrane njihovog unošenja u radne prostorije i prostore,
- obavješćivanja i osposobljavanja radnika o štetnosti sredstava ovisnosti i njihovom utjecaju na radnu sposobnost,
- izrade i provedbe programa prevencije ovi-snosti na radnom mjestu, sukladno utvrđe-nim potrebama,
- uređivanja protokola suradnje i postupanja poslodavca ili njegovog ovlaštenika, struč-njaka za zaštitu na radu, djelatnika službe medicine rada, povjerenika radnika za zaš-titu na radu, u provođenju mjera sprječava-nja zlouporabe sredstava ovisnosti,
- uređivanja postupka provjere radi utvrđi-vanja je li radnik pod utjecajem alkohola ili drugih sredstava ovisnosti (provođenje postupka uz pristanak radnika, način prov-jere, vrsta testa ili aparata, način bilježenja i konfirmacije rezultata).

(4) Poslodavac ne može provesti postupak provjere radi utvrđivanja je li radnik pod utjecaj-em sredstava ovisnosti kod radnika koji ima po-tvrdu da se nalazi u programu liječenja, odvikava-nja ili rehabilitacije od ovisnosti te u izvanbolnič-kom tretmanu liječenje od ovisnosti i/ili na supsti-tucijskoj terapiji, ali može zatražiti ocjenu zdrav-stvene i psihofizičke sposobnosti radnika za obav-ljanje poslova za koje je zaključen ugovor o radu.

(5) Postupak iz stavka 4. ovoga članka može se provesti samo od strane ustanove kod koje se radnik nalazi u programu.

(6) Potvrdu da se radnik nalazi u programu liječenja, odvikavanja ili rehabilitacije od ovisnos-ti, odnosno u izvanbolničkom tretmanu liječenja od ovisnosti i/ili na supstitucijskoj terapiji, izdaje zavod nadležan za zaštitu zdravlja i sigurnost na radu.

(7) Poslodavac koji zapošljava 20 i više radni-ka dužan je u aktu propisanom člankom 18. stav-kom 2. ovoga Zakona, urediti postupke iz stavka 3. podstavka 5. ovoga članka.

Članak 65.

(1) Poslodavac je dužan privremeno udaljiti s mjesta rada radnika koji je na radu pod utjecajem alkohola ili drugih sredstava ovisnosti.

(2) Utvrđivanje da li je radnik pod utjecajem alkohola ili drugih sredstava ovisnosti obavlja se alkometrom ili drugim pogodnim aparatom ili po-stupkom.

(3) Ako radnik odbije pristupiti provjeri smat-ra se, da je pod utjecajem alkohola ili drugih sredstava ovisnosti.

(4) Ako radnik odbija napustiti mjesto rada udaljenje će po pozivu poslodavca omogućiti nad-ležna redarstvena služba.

14. SAVJETOVANJE I SUODLUČIVANJE RADNIKA

Članak 66.

(1) Poslodavac je dužan provoditi postupke obavješćivanja, savjetovanja i suodlučivanja s ra-dnicima ili njihovim predstavnicima o svim pita-njima koja se odnose na sigurnost i zdravlje na radu, što obuhvaća:

- savjetovanje s radnicima,
- pravo radnika ili njihovih predstavnika da utječu na sve odluke vezane uz područje zaštite zdravlja i sigurnost na radu, uključujući i davanje prijedloga,
- pravo radnika ili njihovih predstavnika na razmjerno suodlučivanje pri donošenju od-

luka na području zaštite zdravlja i sigurnosti na radu, sukladno posebnom propisu.

(2) Poslodavac koji zapošljava 50 ili više radnika, dužan je osnovati odbor za zaštitu na radu kao svoje savjetodavno tijelo, s ciljem provođenja postupaka iz stavka 1. ovoga članka.

(3) Poslodavac koji zapošljava više od 250 radnika i koji ima više pogona, odnosno pogone na više mjesta izvan sjedišta, osniva središnji odbor za zaštitu na radu čija je zadaća unapređenje stanja zaštite na radu u pravnoj osobi.

(4) Postupak izbora članova odbora poslodavac uređuje općim aktom.

(5) Odredbe stavka 1. ovoga članka ne odnose se na poslodavce iz članka 20. stavka 4. ovoga Zakona.

Članak 67.

(1) Odbor čine poslodavac ili njegov ovlaštenik, rukovoditelj službe zaštite na radu ili stručnjak za zaštitu na radu, specijalist medicine rada te povjerenici radnika ili njihov koordinator.

(2) Predsjednik odbora je poslodavac ili njegov ovlaštenik.

Članak 68.

(1) Odbor se sastaje najmanje jedanput u tri mjeseca.

(2) Predsjednik odbora o sjednicama odbora obavještava inspektora rada, a inspektor će ocijeniti je li nužna njegova nazočnost na sjednici.

(3) U slučaju smrtne ili kolektivne ozljede na radu predsjednik odbora dužan je sazvati sjednicu u roku od 48 sati od nastanka ozljede, analizirati uzroke i predložiti odgovarajuće mjere zaštite.

(4) Ukoliko predsjednik odbora propusti sazvati sjednicu Odbora za zaštitu na radu u roku predviđenom u stavku 3. ovoga članka, povjerenik radnika ili koordinator ima pravo sazvati sjednicu odbora.

(5) Ukoliko predsjednik odbora propusti sazvati sjednicu dva puta zaredom u rokovima utvrđenim stavkom 1. ovoga članka, povjerenik radnika ili koordinator povjerenika ima pravo sazvati sjednicu odbora.

(6) Povjerenik radnika i član radničkog vijeća dužni su poticati rad Odbora.

(7) Odbor planira i nadzire primjenu pravila zaštite na radu, obavještavanje i obrazovanje iz zaštite na radu, vodi politiku sprečavanja ozljeda na radu i profesionalnih bolesti i potiče stalno unapređivanje zaštite na radu.

15. POVJERENIK RADNIKA ZA ZAŠTITU NA RADU

Članak 69.

(1) Kod poslodavca radnici između sebe biraju ili imenuju povjerenika radnika za zaštitu na radu. Broj povjerenika radnika za zaštitu na radu, izbor i njihov mandat utvrđuje se u skladu s odredbama Zakona o radu kojim su uređena pitanja izbora radničkog vijeća vodeći računa o zastupljenosti svih dijelova procesa rada.

(2) Bez obzira na broj radnika povjerenik će biti izabran ili imenovan svugdje gdje to zahtijevaju uvjeti rada (povećana opasnost za sigurnost i zdravlje radnika, rad na izdvojenim mjestima i sl.). Za povjerenika zaštite na radu može biti izabrana, odnosno imenovana osoba koja radi u takvim uvjetima odnosno na izdvojenom mjestu rada.

(3) Sindikat ili sindikati mogu pod uvjetima iz stavka 2. ovoga članka imenovati povjerenika za zaštitu na radu ukoliko je to predviđeno kolektivnim ugovorom.

(4) Imenovani sindikalni povjerenik za zaštitu na radu u pravima i obvezama u potpunosti se izjednačava s izabranim povjerenikom.

(5) Ako je prema propisanim kriterijima kod poslodavca izabrano ili imenovano više povjerenika oni između sebe biraju ili imenuju svog koordinatora.

Članak 70.

(1) Zadatak je povjerenika da djeluje u interesu radnika na području zaštite na radu, te da prati primjenu propisa i naredenih mjera zaštite u radnoj sredini u kojoj je izabran.

(2) Povjerenik ima i sljedeća prava i dužnosti:

- podnositi prijedloge vezane uz donošenje odluka iz područja zaštite zdravlja i sigurnosti na radu,
- zahtijevati od poslodavca da poduzme odgovarajuće mjere u cilju smanjenja i otklanjanja izvora opasnosti,
- podnositi pritužbe tijelima nadležnim za zaštitu na radu, ako smatra da su prethodno poduzete mjere i osigurana sredstva nedostatna ili neodgovarajuća za sigurnost i zaštitu zdravlja na radu,
- sudjelovati u planiranju unapređivanja uvjeta rada, uvođenja nove tehnologije, uvođenja novih tvari u radni i proizvodni proces i poticati poslodavca i njegove ovlaštenike na provedbu zaštite na radu,
- biti obaviješten o svim promjenama od utjecaja na sigurnost i zdravlje radnika,

- imati pravo uvida i korištenja dokumentacije vezane za sigurnost i zdravlje radnika,
- primati primjedbe radnika na primjenu propisa i provedbu mjera zaštite na radu,
- izvijestiti inspektora o svojim zapažanjima i zapažanjima radnika čiji je povjerenik, prisustvovati inspekcijskim pregledima i očitovati se na činjenično stanje koje utvrdi inspektor,
- pozvati inspektora rada kada ocijeni da su ugroženi život i zdravlje radnika, a poslodavac to propušta ili odbija učiniti,
- obrazovati se za obavljanje ovih poslova, stalno proširivati i unapređivati znanje, pratiti i prikupljati obavijesti od značaja za njegov rad,
- staviti prigovor na inspekcijski nalaz i mišljenje,
- svojim djelovanjem poticati ostale radnike na rad na siguran način,
- obavještavati radnike o mjerama koje poslodavac poduzima da im osigura zaštitu na radu i zdravstvenu zaštitu.

(3) O svom radu povjerenik je dužan najmanje svaka tri mjeseca izvještavati radničko vijeće.

(4) Poslodavac je dužan osigurati povjereniku uvjete za nesmetano obnašanje te dužnosti, davati sve potrebne obavijesti i omogućiti uvid u sve propise i isprave u svezi sa zaštitom na radu i ne smije ga, tijekom obnašanja dužnosti, bez pristanka radničkog vijeća i sindikata rasporediti na drugo radno mjesto ili k drugom poslodavcu, otkazati ugovor o radu, smanjivati mu plaću ili ga na drugi način dovoditi u nepovoljniji položaj niti protiv njega pokrenuti postupak za naknadu štete, ukoliko je povjerenik postupao sukladno svojim ovlastima.

(5) Uvjeti za nesmetano obnašanje dužnosti povjerenika radnika za zaštitu na radu i njihovih koordinatora osiguravaju se u skladu s odredbama Zakona o radu kojima se uređuju uvjeti za rad članova radničkih vijeća s tim da povjerenici za zaštitu na radu i koordinatori imaju pravo na naknadu plaće za najmanje 4 sata tjedno bez mogućnosti prava ustupanja drugome radnih sati osim ako se kolektivnim ugovorom drugačije ne uredi.

(6) Poslodavac, radničko vijeće i sindikat, odnosno sindikati mogu posebnim sporazumima regulirati i druga specifična pitanja vezana za broj povjerenika u izdvojenim mjestima rada, koordinatora za zaštitu na radu, plaće, primanja i ostala materijalna prava kao i izostanak s rada radi osposobljavanja (tečajevi, seminari, sastanci i sl.).

16. DUŽNOSTI PREMA TIJELIMA NADZORA

Članak 71.

(1) Poslodavac je obavezan inspektorima rada na njegov zahtjev dati obavještenja i podatke koji su mu potrebni u obavljanju nadzora.

(2) Poslodavac je obavezan inspektorima rada za vrijeme obavljanja nadzora omogućiti da utvrđuje činjenice koje su potrebne radi ocjene je li postupljeno po propisima zaštite na radu.

(3) Poslodavac je obavezan odrediti svog ovlaštenika koji će inspektorima pružiti pomoć pri utvrđivanju činjenica, dati potrebna obavještenja, staviti na uvid isprave i predlagati izvođenje odgovarajućih dokaza.

(4) Poslodavac je obavezan u roku od osam dana od isteka roka utvrđenog rješenjem inspektora rada izvijestiti tijelo nadležno za poslove inspekcije rada o izvršenju rješenja ili o razlozima zbog kojih rješenje nije izvršeno.

Članak 72.

(1) Poslodavac je obavezan izvijestiti tijelo nadležno za poslove inspekcije rada o smrtnoj, težoj ili skupnoj (dva ili više radnika) ozljedi odmah po nastanku događaja, a u daljnjem roku od 48 sati od nastanka događaja dostaviti tijelu nadležnom za poslove inspekcije rada propisano pisano izvješće.

(2) Poslodavac je obavezan izvijestiti inspekciju rada o ozljedi na radu koja je za posljedicu imala izostanak radnika s rada tri ili više dana.

(3) Smatrat će se da je poslodavac izvršio obvezu iz stavka 2. ovoga članka ako je u roku od 8 dana od dana nastanka ozljede izvijestio Zavod za zdravstveno osiguranje Hercegbosanske županije.

(4) Zavod za zdravstveno osiguranje Hercegbosanske županije dužan je u roku od 8 dana izvijestiti tijelo nadležno za poslove inspekcije rada o svakom utvrđenom slučaju profesionalne bolesti odnosno ozljede na radu.

(5) Ministar nadležan za rad propisat će sadržaj izvješća iz ovoga članka.

17. OBVEZE POSLODAVCA I NJEGOVIH OVLAŠTENIKA U PROVEDBI MJERA ZAŠTITE NA RADU

Članak 73.

Ukoliko poslodavac sam ne provodi mjere zaštite na radu, dužan je svojim ovlaštenicima dati ovlaštenja za poduzimanje mjera u okviru njihovog djelokruga, kojima se osigurava provedba

HERCEGBOSANSKE ŽUPANIJE

ovoga Zakona i drugih propisa iz zaštite na radu, a naročito za to:

- da se na poslove ne rasporedi radnik koji nije osposobljen za rad na siguran način,
- da se na poslove s posebnim uvjetima rada ne rasporedi radnik za kojeg na propisani način nije utvrđeno da ispunjava tražene uvjete, odnosno da se radnik koji tražene uvjete više ne ispunjava ne zadrži na poslovima s posebnim uvjetima za rad,
- da se malodobnicima, ženama i radnicima sa smanjenom radnom sposobnošću ne dozvoli rad na poslovima koji bi mogli na njih štetno utjecati,
- da isključi iz uporabe strojeve i uređaje te osobna zaštitna sredstva koja nisu ispravna,
- da radnici rade sukladno odredbama ovoga Zakona, propisa donesenih na temelju njega, drugih propisa zaštite na radu, uputa poslodavca, odnosno proizvođača strojeva i uređaja, osobnih zaštitnih sredstava i radnih tvari, te da koriste propisana osobna zaštitna sredstva,
- da radniku zabrani rad ako ga obavlja suprotno odredbi iz prethodnog podstavka,
- da osigura potreban broj radnika osposobljenih za evakuaciju i spašavanje kao i za pružanje prve pomoći te da im stavi na raspolaganje svu potrebnu opremu,
- da osigura da se za vrijeme rada ne piju alkoholna pića te uzimaju druga sredstva ovisnosti, odnosno da zabrani rad radnicima koji su na radu pod utjecajem alkohola i drugih sredstava ovisnosti te da ih udalji s rada.

18. ISPRAVA I EVIDENCIJE

Članak 74.

(1) Poslodavac je dužan čuvati:

- glavni projekt izrađen prema posebnom propisu iz kojeg je vidljiva primjena osnovnih pravila zaštite na radu za građevinu ili dio građevine u trenutku korištenja,
- upute o načinu korištenja strojeva i uređaja s povećanim opasnostima dok te strojeve i uređaje koristi,
- planove uređenja privremenih radilišta dok ta radilišta koristi,
- isprave o obavljenim ispitivanjima iz članka 53. ovoga Zakona,

- dokaze o ispravnosti instalacija.

(2) Poslodavac je dužan voditi evidencije o:

- radnicima osposobljenim za rad na siguran način,
- radnicima raspoređenim na poslove s posebnim uvjetima rada,
- strojevima i uređajima s povećanim opasnostima koje koristi,
- opasnim tvarima koje proizvodi, preraduje ili koristi,
- ozljedama na radu, slučajevima profesionalnih bolesti i poremećajima u tehnološkom procesu koji su izazvali ili su mogli izazvati štetne posljedice po sigurnost i zdravlje radnika.

Članak 75.

(1) Poslodavac je dužan voditi knjigu nadzora u koju upisuje svoje odluke:

- ovlaštenici poslodavca,
- stručnjak za zaštitu na radu iz članka 20. i 21. ovoga Zakona,
- ovlaštena fizička ili pravna osoba iz članka 91. i 92. ovoga Zakona,
- inspektor rada.

(2) Poslodavac je dužan podnijeti godišnje izvješće o ozljedama i slučajevima profesionalnih bolesti tijelu nadležnom za poslove inspekcije rada, ako je takvih ozljeda odnosno slučajeva profesionalnih bolesti bilo.

(3) Ministar nadležan za rad propisuje način čuvanja isprava i vođenja evidencija iz prethodnog članka, sadržaj i način vođenja knjige nadzora kao i sadržaj godišnjeg izvješća o ozljedama na radu i slučajevima profesionalnih bolesti i rok do kojeg ga poslodavac treba podnijeti.

(4) Obveze poslodavaca iz ovog poglavlja na odgovarajući način se odnose na rad na izdvojenom mjestu rada.

(5) Ministar nadležan za rad propisat će minimalne obveze poslodavca vezano za rad na izdvojenim mjestima iz stavka 4. ovoga članka, a naročito glede nabave, ispitivanja i održavanja strojeva, osiguranja potrebnih zaštitnih sredstava te osposobljavanja radnika za rad na siguran način.

III. OBVEZE I PRAVA RADNIKA

Članak 76.

(1) Radnik je dužan osposobiti se za rad na siguran način kada ga na osposobljavanje uputi poslodavac.

(2) Prije rasporeda na poslove s posebnim uvjetima rada i tijekom obavljanja takvih poslova radnik je dužan pristupiti pregledu na koji ga uputi poslodavac.

(3) Prije rasporeda na poslove iz stavka 2. ovoga članka kao i tijekom obavljanja takvih poslova radnik je dužan obavijestiti liječnika o bolesti ili drugoj okolnosti koja ga onemogućuje ili ometa u izvršenju obveza iz ugovora o radu ili koja ugrožava život i zdravlje drugih radnika.

Članak 77.

(1) Radnik je dužan obavljati poslove s dužnom pozornošću te pri tome voditi računa o svojoj sigurnosti i zdravlju, kao i sigurnosti i zdravlju drugih osoba na radu.

(2) Smatra se da radnik radi s dužnom pozornošću kada poslove obavlja sukladno znanjima koje je stekao tijekom osposobljavanja za rad na siguran način te uputama poslodavca, odnosno njegovog ovlaštenika i to na način da:

- prije početka rada pregleda mjesto rada te o uočenim nedostacima izvijesti poslodavca ili njegovog ovlaštenika,
- pravilno upotrebljava strojeve, aparate, alate, opasne tvari, transportnu opremu i druga sredstva rada,
- pravilno upotrebljava propisanu osobnu zaštitnu opremu koju je nakon uporabe dužan vratiti na prikladno mjesto,
- pravilno upotrebljava i svojevrijedno ne isključuje, ne vrši preinake i ne uklanja sigurnosne naprave na uređaju koje koristi (stroj, aparat, alat, postrojenje, zgrada),
- odmah obavijesti poslodavca i osobu iz članka 18. stavak 8. 9. 10. ovoga Zakona o svakoj situaciji koju smatra ozbiljnom i neposrednom opasnošću za sigurnost i zdravlje radnika, kao i o nepostojanju ili nedostatku uputa koje su dane za takvu situaciju,
- posao obavlja sukladno pravilima struke te propisanim uputama,
- prije napuštanja mjesta rada ostavi sredstva rada u takvom stanju da ne ugrožavaju druge radnike i sredstva rada,
- surađuje s poslodavcem, osobom iz članka 18. stavak 8. 9. 10. ovoga Zakona i povjerenikom za zaštitu na radu.

Članak 78.

(1) Radnik je dužan surađivati s poslodavcem ili njegovim ovlaštenikom te s povjerenikom zaduženim za zaštitu na radu u rješavanju svih pitanja zaštite na radu.

(2) Radnik je dužan surađivati s poslodavcem, osobom iz članka 18. stavak 8. 9. 10. ovoga Zakona i povjerenikom za zaštitu na radu, sve dok mu ne omogući da osigura radni okoliš i uvjete rada koji ne predstavljaju opasnost za sigurnost i zdravlje radnika, te dok se u cijelosti ne postigne zaštita sigurnosti i zdravlja radnika na radu sukladno zahtjevima tijela nadležnih za provedbu i nadzor zaštite na radu.

(3) Radnik je dužan odmah izvjestiti poslodavca ili njegovog ovlaštenika te svojeg povjerenika o svakoj činjenici za koju opravdano smatra da predstavlja neposrednu opasnost po sigurnost i zdravlje kao i o bilo kojem nedostatku u sustavu zaštite na radu.

Članak 79.

(1) Poslodavac, njegov ovlaštenik ili stručnjak zaštite na radu moraju obavijestiti radnika o svim promjenama u radnom procesu koje utječu na njegovu sigurnost i zdravlje.

(2) Radnik ima pravo odbiti rad ako mu neposredno prijete opasnost za život i zdravlje zbog toga što nisu primijenjena propisana pravila zaštite na radu i zbog takvog postupanja ne smije biti doveden u nepovoljniji položaj.

(3) Radnik koji u slučaju ozbiljne, neposredne i neizbježne opasnosti, napusti svoje radno mjesto i opasno područje, ne smije biti doveden u nepovoljniji položaj zbog svog postupka i mora biti zaštićen od bilo kakvih štetnih i neopravdanih posljedica.

(4) U slučajevima iz stavka 2. i 3. ovoga članka, radnik je dužan obavijestiti poslodavca ili njegovog ovlaštenika te svojeg povjerenika za zaštitu na radu.

(5) U slučaju iz stavka 2. ovoga članka poslodavac ili njegov ovlaštenik, odnosno radnik ili njegov povjerenik dužni su neodložno izvijestiti inspektora rada, koji je dužan u roku od 48 sati utvrditi činjenično stanje i osnovanost navoda radnika.

(6) Prava radnika glede primjene odredbe stavka 2. ovoga članka uređuju se Zakonom o radu.

HERCEGBOSANSKE ŽUPANIJE

**IV. DJELATNOST U SVEZI SA ZAŠTITOM
NA RADU****1. OBRAZOVANJE I OSPOSOBLJAVANJE
IZ ZAŠTITE NA RADU****Članak 80.**

(1) Programi osnovnog obrazovanja obuhvaćaju osnovne sadržaje zaštite na radu.

(2) Programi srednjoškolskog obrazovanja, programi prekvalifikacije, osposobljavanja i usavršavanja za obavljanje određenih poslova obuhvaćaju i posebne sadržaje o zaštiti na radu u opsegu koji odgovara potrebi struke za koju se provodi obrazovanje, prekvalifikacija, osposobljavanje ili usavršavanje.

(3) Programi višeg i visokog obrazovanja obuhvaćaju specifične sadržaje iz zaštite na radu u opsegu koji odgovara potrebi odgovarajućeg studija, usmjerenja, odnosno predmetnog područja.

(4) Najmanje sadržaje programa iz stavka 1. do 3. ovoga članka propisuje ministar znanosti, prosvjete, kulture i športa u suradnji i na prijedlog ministra nadležnog za rad.

2. SLUŽBA MEDICINE RADA**Članak 81.**

(1) Poslodavac je dužan osigurati radnicima usluge službe medicine rada kako bi se osigurao zdravstveni nadzor primjeren opasnostima i štetnostima za zdravlje i sigurnost kojima su radnici izloženi.

(2) Poslodavac može obavljanje poslova medicine rada ugovarati sa zdravstvenom ustanovom koja obavlja djelatnost medicine rada, odnosno sa specijalistom medicine rada u privatnoj praksi.

(3) Poslodavac je dužan djelatnicima službe medicine rada osigurati pristup u sve radne prostorije i prostore.

(4) Služba medicine rada dužna je surađivati s ostalim službama poslodavca.

(5) Djelatnici službe medicine rada imaju potpunu profesionalnu neovisnost u odnosu na poslodavca i njegove ovlaštenike te radnike i njihove povjerenike.

Članak 82.

(1) Zadaće službe medicine rada su osobito:

- utvrđivanje i procjena rizika od štetnosti za zdravlje na mjestu rada,

- praćenje činitelja u radnom okolišu i radnom procesu koji mogu ugroziti zdravlje radnika, uključujući njihov smještaj i prehranu,
- savjetovanje poslodavca o planiranju i organizaciji rada, uključujući oblikovanje radnog mjesta, o izboru, održavanju i stanju strojeva i uređaja te o tvarima koje se koriste pri radu,
- sudjelovanje u izradi programa unapređivanja načina rada te u ispitivanju i procjeni nove opreme sa zdravstvenog stajališta,
- savjetovanje poslodavca o unapređivanju zaštite zdravlja, sigurnosti, zdravstvene ekologije, ergonomiji te osobnim i skupnim zaštitnim sredstvima,
- praćenje zdravstvenog stanja radnika u odnosu na rad, a posebno radnika na poslovima s posebnim uvjetima rada, mladeži, žena i radnika sa smanjenim radnim sposobnostima,
- trajno unapređivanje prilagođenosti rada radnicima,
- sudjelovanje u mjerama stručne rehabilitacije,
- suradnja u obavještanju, stručnom osposobljavanju i obrazovanju u oblasti medicine rada, higijene rada i ergonomije,
- sudjelovanje u analizi ozljeda na radu i profesionalnih bolesti,
- suradnja s tijelima nadzora glede provedbe zadaća iz prethodnih točaka.

(2) Ministar rada, zdravstva, socijalne skrbi i prognai propisat će ovisno o vrsti djelatnosti najmanji broj sati koje poslodavac mora ugovoriti sa zdravstvenom ustanovom koja obavlja poslove djelatnosti medicine rada, odnosno sa specijalistom medicine rada u privatnoj praksi.

Članak 83.

(1) Poslodavac i njegov ovlaštenik te radnici i njihovi povjerenici dužni su izvijestiti službu medicine rada o svim čimbenicima na mjestu rada i u radnom okolišu za koje znaju ili pretpostavljaju da se mogu nepovoljno odraziti na zdravlje radnika.

(2) Služba medicine rada mora biti obaviještena o učestalosti obolijevanja među radnicima i izostancima s posla iz zdravstvenih razloga, kako bi bila u mogućnosti utvrditi vezu između uzroka bolesti ili odsutnosti s posla i štetnosti za zdravlje koje mogu biti prisutne na mjestu rada.

HERCEGBOSANSKE ŽUPANIJE

(3) Služba medicine rada mora izvijestiti tijela nadzora o svakom slučaju za koji se osnovano sumnja da se radi o profesionalnoj bolesti.

Članak 84.

Kada prema odredbama ovoga Zakona određene poslove mogu obavljati radnici koji ispunjavaju posebne uvjete glede zdravstvenog stanja, isprave kojima se dokazuje da te uvjete ispunjavaju, izdaju ovlaštene ustanove, odnosno specijalisti medicine rada u privatnoj praksi koji po propisima o zdravstvu obavljaju djelatnost medicine rada.

Članak 85.

Psihičke sposobnosti radnika dokazuju se ispravom koju izdaje zdravstvena ustanova koja po propisima o zdravstvu obavlja djelatnost medicine rada, odnosno specijalist medicine rada u privatnoj praksi uz prethodnu konzultaciju psihologa.

Članak 86.

Nadležno tijelo određeno propisima o zdravstvu dužno je na prijedlog nadležnog tijela inspekcije rada odrediti da se izvrši nadzor nad stručnim radom djelatnika, odnosno zdravstvene ustanove koja je izdala ispravu o sposobnosti za obavljanje poslova s posebnim uvjetima rada glede zdravstvenog stanja, odnosno psihičkih sposobnosti.

3. USTANOVE I GOSPODARSKA DRUŠTVA ZA ZAŠTITU NA RADU**Članak 87.**

Određene poslove u svezi s provedbom i unapređenjem zaštite na radu obavlja Zavod nadležan za zaštitu zdravlja i sigurnosti na radu te druge ustanove i gospodarska društva koja te poslove obavljaju kao sastavni dio svoje djelatnosti.

Članak 88.

(1) Praćenje stanja i unapređenja zaštite zdravlja i sigurnosti na radu provodit će Zavod nadležan za zaštitu zdravlja i sigurnosti na radu.

(2) Dio poslova iz članka 89. ovog Zakona obavljat će Zavod za javno zdravstvo Hercegbosanske županije do formiranja Zavoda za zaštitu zdravlja i sigurnosti na radu.

Članak 89.

U obavljanju djelatnosti iz članka 88. ovoga Zakona, zavod:

– prati stanje zaštite zdravlja i sigurnosti na radu,

– istražuje rizike glede ozljeda na radu i profesionalnih bolesti, utvrđuje kriterije i postupke u svezi s organizacijom rada prilagođenom zaposlenicima,

– provodi statistička istraživanja iz područja zaštite zdravlja i sigurnosti na radu naročito glede broja i vrste ozljeda na radu i profesionalnih bolesti te njihovih uzroka,

– vodi registre profesionalno oboljelih radnika te radnika izloženih pojedinim štetnostima, opasnostima i naporima u slučajevima kada nalažu propisi iz područja zaštite zdravlja i sigurnosti na radu,

– planira, predlaže i provodi mjere za očuvanje i unapređenje zdravlja i sigurnosti radnika,

– oblikuje doktrinu, standarde i metode rada pri ocjenjivanju zdravstvene sposobnosti i praćenju zdravstvenog stanja radnika ovisno o uvjetima rada,

– izrađuje metode ispitivanja te modele za rješavanje problema u svezi sa zaštitom na radu na temelju podataka dobivenih praćenjem zdravlja i sigurnosti na radu,

– daje prijedloge Županijskom vijeću za zaštitu na radu glede unapređenja zaštite zdravlja i sigurnosti na radu,

– u okviru svojih nadležnosti surađuje s međunarodnim, županijskim i drugim državnim organizacijama i ustanovama za zdravlje i sigurnost na radu,

– izrađuje stručna mišljenja s područja zaštite zdravlja i sigurnosti na radu za različite subjekte,

– pruža stručnu pomoć udruženjima poslodavaca, sindikatima, ustanovama i gospodarskim društvima i fizičkim osobama ovlaštenima za obavljanje poslova zaštite zdravlja i sigurnosti na radu,

– provodi akcije s pojedinih područja zaštite zdravlja i sigurnosti na radu i priprema promidžbene materijale,

– održava savjetovanja s područja zaštite zdravlja i sigurnosti na radu,

– ministru nadležnom za zdravstvo predlaže plan i program mjera specifične zdravstvene zaštite radnika,

– sudjeluje u dopunskom stručnom osposobljavanju liječnika i stručnjaka zaštite na radu,

– obavlja i ostale poslove u djelatnosti zaštite zdravlja i sigurnosti na radu sukladno posebnim propisima,

– koordinira i stručno nadzire ordinacije medicine rada koje provode specifičnu zdravstvenu zaštitu radnika na području Hercegbosanske županije

HERCEGBOSANSKE ŽUPANIJE

sukladno pravilniku koji na prijedlog Zavoda donosi ministar nadležan za zdravstvo.

Članak 90.

Sredstva za financiranje rada Zavoda osiguravaju se iz županijskog proračuna.

Članak 91.

(1) Ovlaštene ustanove i gospodarska društva registrirana za obavljanje poslova zaštite na radu mogu na zahtjev poslodavca izrađivati procjene opasnosti (članak 18.), obavljati osposobljavanje za rad na siguran način (članak 27.), ispitivanja strojeva i uređaja s povećanim opasnostima (članak 52.), i ispitivanja u radnom okolišu (članak 50.) te izdavati isprave o provedenim ispitivanjima (članak 53.).

(2) Ministar nadležan za rad propisat će uvjete pod kojima pravne osobe iz stavka 1. mogu dobiti ovlaštenja za obavljanje pojedinih poslova zaštite na radu, postupak izdavanja i prestanka ovlaštenja te tijela i način vođenja evidencije izdanih ovlaštenja.

Članak 92.

(1) Određene poslove zaštite na radu kod poslodavca mogu obavljati fizičke osobe, kao stručnjaci za zaštitu na radu.

(2) Ministar nadležan za rad propisat će uvjete pod kojima fizičke osobe iz stavka 1. mogu dobiti ovlaštenja za obavljanje pojedinih poslova zaštite na radu, postupak izdavanja i prestanka ovlaštenja te tijela i način vođenja evidencije izdanih ovlaštenja.

**V. GRAĐENJE OBJEKATA
NAMIJENJENIH ZA RAD, PROIZVODNJA
STROJEVA I UREĐAJA I OSOBNIH
ZAŠTITNIH SREDSTAVA**

**1. PROJEKTIRANJE I GRAĐENJE
OBJEKATA NAMIJENJENIH ZA RAD**

Članak 93.

(1) Investitor je dužan poštivati načela zaštite na radu u svim fazama projektiranja i pripremi projekta, posebice kada se odlučuje o oblikovnim, tehničkim, tehnološkim i/ili organizacijskim aspektima kako bi se nesmetano planirale različite aktivnosti ili faze rada koje se trebaju izvoditi istodobno ili u slijedu i procjenjuje vrijeme potrebno za dovršenje takvih radova ili faze rada u skladu s planom izvođenja radova.

(2) Pri projektiranju građevina namijenjenih za rad projektant je obvezan u glavnom projektu primijeniti odgovarajuće propise zaštite na radu.

(3) Investitor, odnosno projektant je obvezan uz glavni projekt dostaviti elaborat zaštite na radu koji obuhvaća i razrađuje način primjene propisa zaštite na radu u glavnom projektu.

Elaborat se dostavlja tijelu nadležnom za poslove graditeljstva u postupku izdavanja građevinske dozvole.

(4) Elaborat zaštite na radu koji se odnosi na sve pojedinačne projekte kojima se daje tehničko rješenje građevine sadrži naročito:

- opasnosti i štetnosti koje proizlaze iz procesa rada i način na koji se te opasnosti otklanjaju,
- primijenjene propise zaštite na radu koji se odnose na lokaciju građevine, odstranjivanje štetnih otpadaka, prometnice, radni prostor, pomoćne prostorije i drugo,
- predvidiv broj radnika prema spolu,
- ergonomsku prilagodbu mjesta rada ako je na njemu predviđen rad osobe s invaliditetom,
- tehnička rješenja koja omogućuju pristup osobi s invaliditetom građevini sukladno posebnom propisu,
- radne postupke koji imaju utjecaja na stanje u radnom i životnom okolišu, naročito vezano za sigurno održavanje građevine,
- popis opasnih radnih tvari štetnih po zdravlje koje se u procesu rada koriste, prerađuju ili nastaju te njihove karakteristike,
- popis propisa i naznaku odredaba o zaštiti na radu koje su primijenjene u glavnom projektu.

(5) Investitor za poslove u graditeljstvu mora imenovati koordinatora(e) zaštite na radu tijekom izrade projekta.

(6) Koordinator za zaštitu na radu tijekom izrade projekta dužan je:

- koordinirati primjenu načela zaštite na radu,
- izraditi ili dati izraditi plan izvođenja radova prema posebnom propisu uzimajući pri tome u obzir pravila primjenjiva za dotično radilište te vodeći računa o svim aktivnostima koje se obavljaju na radilištu. Plan izvođenja radova mora sadržavati i posebne mjere ako poslovi na radilištu spadaju u opasne radove prema posebnom propisu,

HERCEGBOSANSKE ŽUPANIJE

(7) Investitor je dužan prije uspostave radilišta osigurati izradu plana izvođenja radova prema posebnom propisu.

(8) Imenovanje koordinatora za zaštitu na radu ne oslobađa investitora od odgovornosti za provedbu zaštite na radu na radilištu.

(9) Ministar nadležan za rad propisuje uvjete koje moraju ispunjavati koordinatori zaštite na radu tijekom izvođenja radova.

Članak 94.

(1) Tijelo nadležno za poslove inspekcije rada, odnosno njezin ovlaštenu stručni predstavnik nakon provedenog postupka, odnosno pregleda glavnog projekta, ako su u projektu primijenjeni propisi zaštite na radu izdaje potvrdu o usklađenosti glavnog projekta s propisima zaštite na radu.

(2) Tijelo nadležno za izdavanje građevinske dozvole za građevinu namijenjenu za rad ne može istu izdati prije nego je u prethodnom postupku tijelo nadležno za poslove inspekcije rada odnosno njen ovlaštenu stručni predstavnik utvrdio da su u glavnom projektu primijenjeni propisi zaštite na radu.

(3) Tijelo nadležno za poslove inspekcije rada, odnosno njen ovlaštenu stručni predstavnik prilikom pregleda glavnog projekta dužni su posebnu pozornost obratiti na radne postupke i opasne radne tvari koje se koriste, prerađuju ili nastaju, a koje bi mogle štetno utjecati na stanje u radnom i životnom okolišu.

(4) Potvrdu iz stavka 1. ovoga članka, odnosno rješenje kojim se odbija izdavanje potvrde, tijelo nadležno za poslove inspekcije rada, odnosno njegov ovlaštenu stručni predstavnik dužan je izdati u roku od 30 dana od dana primitka urednog zahtjeva investitora, odnosno projektanta.

(5) Tijelo nadležno za poslove inspekcije rada može u određenim slučajevima ovlastiti stručnu ustanovu, odnosno gospodarsko društvo da sudjeluje u postupku utvrđivanja da su u projektu primijenjeni propisi zaštite na radu.

Članak 95.

(1) U povjerenstvu za tehnički pregled izgrađene građevine namijenjene za rad, u postupku izdavanja uporabne dozvole sudjeluje tijelo nadležno za poslove inspekcije rada, odnosno njegov ovlaštenu predstavnik.

(2) Tijelo nadležno za poslove inspekcije rada, odnosno njegov ovlaštenu stručni predstavnik neće dati pozitivno mišljenje o uporabi građevine ako u tijeku rada povjerenstvo za tehnički pregled utvrdi

da građevina namijenjena za rad nije glede zaštite na radu izgrađena u skladu s glavnim projektom za kojeg je izdana potvrda sukladno članku 94. stavku 1. ovoga Zakona.

(3) Tijelo nadležno za poslove inspekcije rada može u određenim slučajevima ovlastiti stručnu ustanovu, odnosno gospodarsko društvo da sudjeluje u radu povjerenstva za tehnički pregled.

Članak 96.

(1) Ministar nadležan za rad propisat će vrstu objekata namijenjenih za rad za koje tijelo nadležno za poslove inspekcije rada sudjeluje u postupku utvrđivanja da li su u glavnom projektu primijenjeni propisi zaštite na radu i radu povjerenstva za tehnički pregled izgrađene građevine.

(2) Ministar nadležan za rad propisat će pod kojim uvjetima može tijelo nadležno za poslove inspekcije rada ovlastiti stručne ustanove, gospodarska društva, odnosno fizičke osobe da umjesto nje sudjeluju u postupku utvrđivanja da li su u glavnom projektu primijenjeni propisi zaštite na radu i u radu povjerenstva za tehnički pregled (članak 95.) te koje uvjete moraju ispunjavati stručne ustanove, gospodarska društva ili fizičke osobe za obavljanje poslova iz članka 94. i 95. ovoga Zakona.

5. PROJEKTIRANJE, PROIZVODNJA I UVOZ STROJEVA, UREĐAJA TE OSOBNIH ZAŠTITNIH SREDSTAVA I OPREME**Članak 97.**

Projektant ili konstruktor strojeva i uređaja obvezan je prilikom projektiranja primijeniti propise zaštite na radu uz poštivanje odgovarajućih ergonomskih načela.

Članak 98.

(1) Proizvođač strojeva i uređaja obvezan je ista izraditi u skladu s propisima zaštite na radu tako da se opasnosti i štetnosti koje postoje pri njegovom korištenju otklone ili smanje na najmanju moguću mjeru.

Članak 99.

(1) Proizvođač strojeva i uređaja dužan je osim obveza iz prethodnog članka izdati i tehničke upute i upute za uporabu u skladu s odredbama zakona.

(2) Uvoznik, odnosno gospodarsko društvo koje stavlja u promet uvozne strojeve i uređaje dužno je osigurati upute iz stavka 1. ovoga članka na hrvatskom jeziku, a pored hrvatskog jezika mogu biti i na ostalim službenim jezicima u Her-

HERCEGBOSANSKE ŽUPANIJE

cegbosanskoj županiji.

(3) Isprave izdane u inozemstvu priznat će se pod uvjetima utvrđenim zakonom.

Članak 100.

(1) Proizvođač osobnih zaštitnih sredstava i opreme dužan je prilikom proizvodnje primjeniti propise zaštite na radu uz poštivanje odgovarajućih ergonomskih načela.

Članak 101.

(1) Proizvođač osobnoga zaštitnog sredstva i opreme dužan je uz osobno zaštitno sredstvo i opremu izdati tehničke upute i upute za uporabu u skladu sa zakonom.

(2) Uvoznik, odnosno gospodarsko društvo koje stavlja u promet osobno zaštitno sredstvo i opremu dužno je osigurati upute iz stavka 1. ovoga članka na hrvatskom jeziku, a pored hrvatskog jezika mogu biti i na ostalim službenim jezicima u Hercegbosanskoj županiji.

(3) Isprave izdane u inozemstvu priznat će se pod uvjetima utvrđenim posebnim propisom.

VI. NADZOR

Članak 102.

(1) Inspekcijski nadzor nad provedbom odredaba ovoga Zakona i na temelju njega donesenih propisa obavljaju inspektori rada, ako drugim zakonom nije drukčije određeno.

(2) U provedbi inspekcijskog nadzora u području zaštite na radu, inspektor rada ovlašten je donijeti rješenje o privremenoj zabrani korištenja sredstva rada, prostora ili instalacija, odnosno o zabrani određenog načina postupanja ili rješenje kojim naređuje poslodavcu da radnika privremeno udalji s obavljanja poslova, u slučajevima kada utvrdi da su izravno ugroženi život ili zdravlje radnika ili drugih osoba.

(3) Inspektor rada dužan je za vrijeme inspekcijskog nadzora u području zaštite na radu donijeti rješenje upisom u knjigu nadzora poslodavca kojim će:

– narediti poslodavcu da udalji s posla radnika koji radi protivno pravilima zaštite na radu, odnosno koji ne upotrebljava propisana osobna zaštitna sredstva te za kojeg se opravdano može pretpostaviti da je pod utjecajem alkohola ili drugih opojnih sredstava,

– narediti poslodavcu da radnika udalji s poslova za koje ne ispunjava uvjete utvrđene pravilima zaštite na radu,

– zabraniti uporabu sredstava rada (građevina namijenjenih za rad, instalacija, strojeva i uređaja, skela i površina za rad i dr.) dok se ne otklone nedostaci ili dok traju okolnosti zbog kojih je neposredno ugrožen život, odnosno zdravlje radnika,

– zabraniti poslodavcu određeno ponašanje ili postupanje koje je protivno zakonu ili drugom propisu,

– narediti poslodavcu otklanjanje utvrđene nepravilnosti.

(4) Mjera iz stavka 3. podstavka 3. ovoga članka poduzet će se i kad strojevi i uređaji s povećanim opasnostima, instalacije ili radni okoliš nisu ispitani u propisanim rokovima, a opravdano se može pretpostaviti da postoji neposredna opasnost po život, odnosno zdravlje radnika.

(5) U svrhu osiguranja provedbe zabrane iz stavka 3. podstavka 3. i stavka 4. ovoga članka inspektor rada ovlašten je zapečatiti radne prostorije i prostore, instalacije, odnosno strojeve i uređaje.

(6) Žalba izjavljena protiv rješenja donesenog na temelju odredbi stavka 2. i stavka 3. podstavka 1., 2., 3. i 4. ovoga članka ne odgađa izvršenje rješenja.

(7) Odredbe o nadzoru nad provedbom odredaba ovoga Zakona odnose se i na nadzor vezan za rad kod kuće i na izdvojenim mjestima rada.

(8) Radi obavljanja nadzora inspekciji mora biti omogućen ulaz u prostorije u kojima se obavlja rad na izdvojenim mjestima rada.

Inspektor će zabraniti obavljanje poslova ukoliko:

– se ne omogući ulaz u prostorije u kojima se obavlja rad na izdvojenim mjestima rada,

– se ne izvrši izvršno rješenje inspektora,

– se poslovi ne obavljaju sukladno propisima zaštite na radu.

Ukoliko inspektor utvrdi da nedostaci u primjeni propisa zaštite na radu ne utječu štetno na život i zdravlje radnika i drugih osoba u prostoru i da se nedostaci mogu ukloniti u roku do 30 dana, izdat će rješenje o otklanjanju nedostataka.

(9) Pri obavljanju inspekcijskog nadzora na mjestima rada inspektor će obaviti nadzor i na okolnosti zaštite života i zdravlja drugih osoba koje borave u prostorijama u kojima se obavlja rad na izdvojenim mjestima rada.

VII. KAZNE NE ODREDBE**Članak 103.**

(1) Novčanom kaznom od 5.500 do 25.000 KM kaznit će se za prekršaj gospodarsko društvo:

- ako izradi glavni projekt za građevine namijenjene za rad bez da primijeni odgovarajuće propise zaštite na radu (članak 93. stavak 2.),
- ako uz glavni projekt ne dostavi elaborat zaštite na radu ili ako ga ne izradi na propisani način (članak 93. stavak 3. i 4.),
- ako prilikom projektiranja strojeva i uređaja ne primijeni propis zaštite na radu uz poštivanje ergonomskih načela (članak 97.),

(2) Za prekršaj iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se novčanom kaznom od 1.000 do 5.000 KM i odgovorna osoba pravne osobe.

Članak 104.

(1) Novčanom kaznom od 5.500 do 25.000 KM kaznit će se za prekršaj investitor:

- ako ne primjenjuje načela zaštite na radu u svim fazama projektiranja i pripremi projekta, posebice kada se odlučuje o oblikovnim, tehničkim, tehnološkim i/ili organizacijskim aspektima kako bi se nesmetano planirale različite aktivnosti ili faze rada koje se trebaju izvoditi istodobno ili u slijedu i procjenjuje vrijeme potrebno za dovršenje takvih radova ili faze rada u skladu s planom izvođenja radova (članak 93. stavak 1.),
- ako ne imenuje koordinatora(e) za zaštitu na radu tijekom izrade projekta (članak 93. stavak 5.),
- ako prije uspostave radilišta ne osigura izradu plana izvođenja radova prema posebnom propisu (članak 93. stavak 7.),
- ako ne imenuje koordinatora za zaštitu na radu za koordinaciju tijekom izvođenja radova (članak 57. stavak 3.),
- ako u roku od 8 dana prije izvođenja radova na radilištu ne dostavi prijavu radilišta tijelu nadležnom za poslove inspekcije rada uz dostavu plana izvođenja radova u slučaju: predviđenog trajanja radova dužeg od 30 radnih dana i na kojima radi više od 20 radnika ili na kojima je predviđen opseg radova od 500 osoba – dana ili više te u slučaju izvođenja posebno opasnih radova propisanih posebnim propisom (članak 56. stavak 1. i 2.),
- ako ne ažurira prijavu radilišta u slučaju promjena koje utječu na rok dovršenja radova, kao i u slučajevima uvođenja novoga izvođača radova ili privremene obustave rada (članak 56. stavak 3.),

- ako presliku prijave radilišta ne izloži vidno na radilištu (članak 56. stavak 7.).

(2) Za prekršaj iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se novčanom kaznom od 1.500 do 5.000 KM odgovorna osoba pravne osobe.

Članak 105.

(1) Novčanom kaznom od 5.500 do 25.000 KM kaznit će se za prekršaj koordinator zaštite na radu u fazi izrade projekta:

- ako ne koordinira primjenu načela zaštite na radu u fazi izrade projekta (članak 93. stavak 6. podstavak 1.),
- ako ne izradi ili ne da izraditi plan izvođenja radova prema posebnom propisu uzimajući pri tome u obzir pravila primjenjiva za dotično radilište te vodeći računa o svim aktivnostima koje se obavljaju na radilištu (članak 93. stavak 6. podstavak 2.).

(2) Za prekršaj iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se novčanom kaznom od 1.500 do 5.000 KM odgovorna osoba pravne osobe.

(3) U slučaju ponavljanja prekršaja kaznit će se poslodavac i odgovorna osoba u pravnoj osobi novčanom kaznom u dvostrukom iznosu.

Članak 106.

(1) Novčanom kaznom od 5.000 do 25.000 KM kaznit će se za prekršaj proizvođač:

- ako stroj ili uređaj ne izradi u skladu s propisima zaštite na radu (članak 98.),
- ako uz stroj ili uređaj ne izda tehničke upute i upute za uporabu (članak 99. stavak 1.),
- ako prilikom proizvodnje osobnih zaštitnih sredstava i opreme ne primijeni propise zaštite na radu (članak 100.),
- ako uz osobno zaštitno sredstvo i opremu ne izda tehničke upute i upute za uporabu (članak 101. stavak 1.).

(2) Za prekršaj iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se novčanom kaznom od 1.500 do 5.000 KM i odgovorna osoba pravne osobe.

Članak 107.

(1) Novčanom kaznom od 5.500 do 25.000 KM kaznit će se za prekršaj uvoznik odnosno gospodarsko društvo koje stavlja u promet:

- ako za strojeve i uređaje ne osigura upute na hrvatskom jeziku (članak 99. stavak 2.),
- ako ne pribavi ispravu da je stroj ili uređaj s povećanim opasnostima proizveden sukladno međunarodnim konvencijama, propisima zaštite na ra-

HERCEGBOSANSKE ŽUPANIJE

du, odnosno odgovarajućim normama (članak 99. stavak 3.).

(2) Za prekršaj iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se novčanom kaznom od 1.500 do 5.000 KM i odgovorna osoba pravne osobe.

Članak 108.

(1) Novčanom kaznom od 5.500 do 25.000 KM kaznit će se za prekršaj:

- ustanova, odnosno gospodarsko društvo za zaštitu na radu ako obavlja poslove zaštite na radu na temelju ovlaštenja suprotno odredbama ovoga Zakona i propisa donesenih na temelju njega (članak 91. stavak 2.).

(2) Za prijestupe iz stavka 1. ovoga članka počinjene drugi put kaznit će se ustanova, odnosno gospodarsko društvo za zaštitu na radu i zabranom obavljanja djelatnosti u trajanju do 6 mjeseci, a za navedene prijestupe počinjene treći put kaznit će se pored novčane kazne i trajnim oduzimanjem ovlaštenja za obavljanje djelatnosti iz područja zaštite na radu.

(3) Za prekršaj iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se novčanom kaznom od 1.500 do 5.000 KM odgovorna osoba pravne osobe.

Članak 109.

(1) Novčanom kaznom od 5.000 do 25.000 KM kaznit će se za prekršaj:

- ustanova, odnosno gospodarsko društvo koje obavlja poslove zaštite na radu bez propisanog ovlaštenja, odnosno ustanova, odnosno gospodarsko društvo koje obavlja poslove zaštite na radu, a ne ispunjava propisane uvjete (članak 91. stavak 2.).

(2) Za prijestupe iz stavka 1. ovoga članka ustanova, odnosno gospodarsko društvo iz točke 1. kaznit će se i trajnim oduzimanjem ovlaštenja za obavljanje djelatnosti.

(3) Za prekršaj iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se novčanom kaznom od 1.500 do 5.000 KM odgovorna osoba pravne osobe.

Članak 110.

(1) Novčanom kaznom od 3.000 do 12.000 KM kaznit će se za prekršaj poslodavac:

- ako od radnika zahtijeva sudjelovanje u troškovima provođenja zaštite na radu (članak 16.),

- ako ne izradi pisanu procjenu opasnosti (članak 18. stavak 1.),

- ako u pisanom obliku ne utvrdi organizaciju provedbe zaštite na radu (članak 18. stavak 2.),

- ako ne izradi pisane upute za provedbu procesa rada sukladno pravilima zaštite na radu i ako ih ne istakne na vidljivo mjesto radi korištenja (članak 18. stavak 5. i 6.),

- ako on, njegov ovlaštenik ili stručnjak zaštite na radu nisu osposobljeni za obavljanje poslova zaštite na radu (članak 18. stavak 9.),

- ako ne ugovori obavljanje poslova zaštite na radu s jednim ili više stručnjaka za zaštitu na radu, odnosno ovlaštenom pravnom osobom sukladno stanju zaštite na radu te stupnju opasnosti utvrđenog procjenom (članak 20. stavak 1.),

- ako ne ustroji službu zaštite na radu sukladno broju radnika te stupnju opasnosti i štetnosti (članak 21. stavak 1.),

- ako ne osigura potrebne uvjete za rad stručnjaka za zaštitu na radu ili službe zaštite na radu (članak 22. stavak 1.),

- ako imenovanog ovlaštenika, zaposlenog stručnjaka zaštite na radu odnosno službu za zaštitu na radu, ne obavijestiti o svim činjenicama i okolnostima koje utječu ili bi mogle utjecati na sigurnost i zdravlje radnika, te o svim preventivnim mjerama i mjerama zaštite zdravlja i sigurnosti radnika, kao i o podacima o radnicima zaduženima za pružanje prve pomoći, gašenje požara i spašavanje radnika (članak 22. stavak 2.),

- ako dovodi u nepovoljniji položaj stručnjaka za zaštitu na radu dok postupa sukladno propisima zaštite na radu (članak 22. stavak 3.),

- ako ne osigura osposobljavanje iz članka 26. ovoga Zakona,

- ako radnika prije početka rada ne obavijesti o svim činjenicama i okolnostima koje utječu ili bi mogle utjecati na sigurnost i zdravlje radnika vezanim uz obavljanje poslova ili ako ga ne osposobi za rad na siguran način (članak 27. stavak 1.),

- ako dozvoli samostalno obavljanje poslova radnicima koji prethodno nisu osposobljeni (članak 27. stavak 2.),

- ako radnicima dok još nisu osposobljeni za rad na siguran način, ne osigura rad pod nadzorom radnika osposobljenog za rad na siguran način ili ako takav rad traje duže od 30 dana (članak 27. stavak 3.),

- ako ne provode osposobljavanje sukladno odredbama članka 28. ovoga Zakona,

- ako ne osigura osposobljavanje za povjerenike radnika za zaštitu na radu za vrijeme radnog vremena i na trošak poslodavca (članak 30.),

HERCEGBOSANSKE ŽUPANIJE

- ako radnicima ne daje odgovarajuće obavijesti i pisane upute (članak 31. stavak 1.),
- ako ne postavi znakove sigurnosti i znakove općih obavijesti sukladno propisima (članak 32. stavak 1.),
- ako u propisanim rokovima ne izvijesti povjerenike radnika i radničko vijeće o mjerama koje će poduzeti radi unapređivanja sigurnosti i zaštite zdravlja te ako za svaku težu, skupnu ili smrtnu ozljedu na radu ne pozove na uviđaj povjerenika radnika za zaštitu na radu (članak 33. stavak 1. i 3.),
- ako rasporedi radnika na poslove s posebnim uvjetima rada, ako prethodno na propisani način nije utvrđeno da radnik ispunjava potrebne uvjete (članak 34. stavak 2.),
- ako dozvoli rad na poslovima s posebnim uvjetima rada radniku koji više ne ispunjava uvjete za obavljanje tih poslova ili ukoliko je protekao rok u kojem je radnik morao biti upućen na ponovni pregled (članak 36. stavak 2.).

(2) Za prekršaj iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se novčanom kaznom od 1.500 do 5.000 KM odgovorna osoba pravne osobe.

(3) U slučaju ponavljanja prekršaja kaznit će se poslodavac i odgovorna osoba pravne osobe novčanom kaznom u dvostrukom iznosu.

Članak 111.

(1) Novčanom kaznom od 3.000 do 12.000 KM kaznit će se za prekršaj poslodavac:

- ako dozvoli da žena za vrijeme trudnoće obavlja poslove iz članka 38. stavka 1. ili da žena za vrijeme dojenja djeteta obavlja poslove iz članka 38. stavka 2. ovoga Zakona,
- ako malodobniku dozvoli obavljanje poslova s posebnim uvjetima rada, rad noću ili prekovremeni rad osim u slučajevima utvrđenim Zakonom o radu (članak 39.),
- ako radniku s umanjnim radnim sposobnostima dozvoli da obavlja poslove na kojima postoji opasnost od daljnjeg umanjivanja njegove radne sposobnosti (članak 40.),
- ako obavlja rad u građevinama u kojima postoji opasnost po sigurnost i zdravlje radnika (članak 41. stavak 2.),
- ako se kod planiranja i uvođenja novih tehnologija i opreme ne posavjetuje s radnicima, odnosno povjerenicima radnika o njihovom utjecaju na sigurnost i zdravlje radnika (članak 42.),

- ako radnicima ne osigura odgovarajuća osobna zaštitna sredstva i ako ne osigura da ih radnici koriste pri radu (članak 43. stavak 1.),
- ako ne osigura da sredstva rada i osobna zaštitna sredstva koja se koriste budu u ispravnom stanju (članak 43. stavak 2. do 4.),
- ako ne osigura da pristup područjima s posebnim opasnostima i štetnostima imaju samo radnici koji su dobili odgovarajuće upute (članak 43. stavak 5.),
- ako ne provodi potrebne mjere za zaštitu zdravlja i sigurnost radnika, uključujući planiranje, pripremu i provedbu radnog procesa, uvažavajući najvišu moguću razinu zaštite radnika i okoliša i uključujući zaštitu od profesionalnih opasnosti osiguravajući potrebnu zaštitu i tehnološke uvjete, ili ako ne skrbi da su radni postupci tako pripremljeni i organizirani te da se provode na način da se njima ne utječe štetno na sigurnost i zdravlje radnika ili ako tamo gdje je potrebno, ne izradi odgovarajuće upute na hrvatskom jeziku (članak 44. stavak 1. i 2.),
- ako pri radu s opasnim radnim tvarima ne primijenjena pravila zaštite na radu i ako ne osigura da su u svakom trenutku označene na propisani način (članak 45. stavak 2.),
- ako ne poduzeme propisane mjere nakon što se mjerenjem utvrdi da je koncentracija po zdravlje štetnih tvari veća od maksimalno dopustive (članak 48. stavak 2.),
- ako na privremenom radilištu ne osigura da se radovi obavljaju sukladno pravilima zaštite na radu (članak 55. stavak 1.),
- ako prije početka radova na privremenom radilištu ne dostavi tijelu nadležnom za poslove inspekcije rada prijavu radilišta sa svim propisanim podacima te ako uz prijavu radilišta ne dostavi plan izvođenja radova, odnosno ne izradi plan izvođenja radova u skladu s propisima (članak 56. stavak 5.),
- ako ne ažurira prijavu radilišta u slučaju promjena koje utječu na rok dovršenja radova, kao i u slučajevima uvođenja novoga izvođača radova ili privremene obustave rada (članak 56. stavak 3.),
- ako na zajedničkom privremenom radilištu ne osigura primjenu pravila zaštite na radu radi zaštite svojih radnika i radnika drugih poslodavaca (članak 57. stavak 1. i 2.),
- ako ugovorom ne utvrdi način ostvarivanja zaštite na zajedničkom radilištu i ako ne vodi dnevnu

HERCEGBOSANSKE ŽUPANIJE

evidenciju poslodavaca izvoditelja i njihovih radnika (članak 57. stavak 3. do 5.),

- ako ne imenuje koordinatora za zaštitu na radu na zajedničkom privremenom radilištu odnosno ako koordinator ne organizira suradnju između poslodavaca izvođača te ako ne vodi dnevnu evidenciju poslodavaca izvođača i njihovih radnika (članak 57. stavak 3. do 6.)

- ako privremeno ne udalji s mjesta rada radnika koji je pod utjecajem alkohola ili drugih sredstava ovisnosti (članak 65.),

- ako tijelima nadležnim za poslove inspekcije rada ne daje obavještenja i podatke ili im onemogućiti obavljanje nadzora (članak 71. stavak 1. i 2.),

- ako odmah ne izvijesti tijelo nadležno za poslove inspekcije rada o smrtnoj, skupnoj ili teškoj ozljedi radnika ili ako u propisanom roku ne dostavi pismeno izvješće o ozljedi (članak 72. stavak 1.).

- ako ne izvijesti tijelo nadležno za poslove inspekcije rada o ozljedi na radu koja je za posljedicu imala izostanak radnika s rada tri ili više dana (članak 72. stavak 2.).

(2) Za prekršaj iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se novčanom kaznom od 1.500 do 5.000 KM odgovorna osoba pravne osobe.

(3) U slučaju ponavljanja prekršaja kaznit će se poslodavac i odgovorna osoba pravne osobe novčanom kaznom u dvostrukom iznosu.

Članak 112.

(1) Novčanom kaznom od 2.500 do 10.000 KM kaznit će se za prekršaj koordinator zaštite na radu u fazi izvođenja radova:

- ako ne koordinira primjenu načela zaštite na radu kod donošenja odluka i rokova o bitnim mjerama tijekom planiranja i izvođenja pojedinih faza rada, koji se izvode istodobno i u slijedu (članak 57. stavak 8. podstavak 1.),

- ako ne koordinira izvođenje odgovarajućih postupaka kako bi se osiguralo da poslodavac i druge osoba dosljedno primjenjuju načela zaštite na radu i izvode radove u skladu s planom izvođenja radova (članak 57. stavak 8. podstavak 2.),

- ako ne izradi ili ne potakne izradu potrebnih usklađenja plana izvođenja radova i dokumentacije sa svim promjenama na gradilištu (članak 57. stavak 8. podstavak 3.),

- ako ne osigura suradnju i uzajamno izvješćivanje svih izvođača radova i njihovih radničkih predstavnika (članak 57. stavak 8. podstavak 4.),

- ako ne provjerava provode li se radni postupci na siguran način i ne usklađuje propisane aktivnosti (članak 57. stavak 8. podstavak 5.),

- ako ne organizira da na gradilište imaju pristup samo osobe koje su na njemu zaposlene i osobe koje imaju dozvolu ulaska na gradilište (članak 57. stavak 8. podstavak 6.).

(2) Za prekršaj iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se novčanom kaznom od 1.000 do 2.500 KM odgovorna osoba u pravnoj osobi.

(3) U slučaju ponavljanja prekršaja kaznit će se poslodavac te odgovorna osoba u pravnoj osobi u dvostrukom iznosu.

Članak 113.

(1) Novčanom kaznom od 3.000 do 6.000 KM kaznit će se za prekršaj poslodavac:

- ako za opasne radne tvari ne osigura da su propisano pakirane i označene, da su dani podaci o pravilima zaštite na radu pri njihovom korištenju i da je osigurana primjena pravila zaštite na radu pri njihovom skladištenju (članak 49. stavak 1. do 3.),

- ako ne obavlja ispitivanja u radnom okolišu ili ako ih ne obavi na propisani način ili u propisanim rokovima (članak 50.),

- ako ne obavlja redovito preglede svih strojeva i uređaja i osobnih zaštitnih sredstava koja koristi (članak 51.),

- ako ne obavlja ispitivanje strojeva i uređaja s povećanim opasnostima ili ako ih ne obavi na propisani način ili u propisanim rokovima (članak 52.),

- ako ne poduzme potrebne mjere za zaštitu od požara i spašavanje radnika, ili ne odredi radnika koji će provoditi navedene mjere ili ne osigura pozivanje i postupanje javnih službi nadležnih za zaštitu od požara i spašavanje, ili ne osigura potrebne zaštitne uređaje i opremu (članak 60. stavak 1., 2. i 3.),

- ako u slučaju nastanka neposredne i ozbiljne opasnosti po život i zdravlje radnika, ne obavijestiti sve radnike o nastaloj opasnosti kojoj jesu ili bi mogli biti izloženi, kao i o mjerama koje jesu ili bi trebale biti provedene, ili ne poduzme radnje ili ne da upute o napuštanju radnog mjesta i upućivanju na sigurno mjesto, ili organizira nastavak rada tek nakon isteka opasnosti, osim u slučaju postojanja osobito iznimnih i objektivno opravdanih razloga, ili ako ne osposobi sve radnike da u slučaju nastanka neposredne i ozbiljne opasnosti po život i zdravlje mogu poduzeti mjere ili provesti postupke (članak 60. stavak 4. i 5.),

HERCEGBOSANSKE ŽUPANIJE

- ako radnike koji postupaju u skladu s odredbom članka 60. stavka 5. ovoga Zakona, zbog tog postupanja stave u nepovoljniji položaj (članak 60. stavak 6.),

- ako ne utvrdi plan evakuacije i spašavanja radnika i ako ne provede praktičnu vježbu u propisanom roku (članak 61. stavak 1. i 2.),

- ako na propisani način ne organizira i ne osigura pružanje prve pomoći i medicinske pomoći (članak 62.),

- ako na propisani način ne osigura zabranu pušenja i ako ne utvrdi i ne označi u kojim je prostorijama i prostorima pušenje iznimno dozvoljeno (članak 63.),

- ako ne spriječi uzimanje alkoholnih pića i drugih sredstava ovisnosti tijekom rada i njihovo unošenje u radne prostorije i prostore (članak 64.).

(2) Za prekršaj iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se novčanom kaznom od 1.000 do 3.000 KM odgovorna osoba pravne osobe.

(3) U slučaju ponavljanja prekršaja kaznit će se poslodavac te odgovorna osoba pravne osobe u dvostrukom iznosu.

Članak 114.

(1) Novčanom kaznom od 3.000 do 6.000 KM kaznit će se za prekršaj poslodavac:

- ako u slučaju smrtne ili kolektivne ozljede na radu ne sazove sjednicu odbora zaštite na radu u roku od 48 sati od nastanka ozljede (članak 68. stavak 3.),

- ako povjerenika radnika za zaštitu na radu dovede u nepovoljniji položaj zbog obavljanja njegovih dužnosti (članak 70.),

- ako u propisanom roku ne izvijesti tijelo nadležno za poslove inspekcije rada o izvršenju rješenja ili o razlozima zbog kojih rješenje nije izvršeno (članak 71. stavak 4.),

- ako ne čuva propisanu dokumentaciju ili ne vodi propisane evidencije (članak 74. stavak 1. i 2.),

- ako ne vodi knjigu nadzora ili ako ne podnese izvješće o ozljedama na radu i slučajevima profesionalnih bolesti, ako je istih bilo (članak 75. stavak 1. i 2.),

- ako radnika koji je odbio raditi u slučaju neposredne opasnosti po život i zdravlje ili radnika koji je napustio svoje radno mjesto i opasno područje u slučaju ozbiljne, neposredne i neizbježne opasnosti dovede u nepovoljniji položaj (članak 79. stavak 2. i 3.),

- ako u slučaju iz članka 79. stavka 5. ovoga Zakona ne izvijesti tijelo nadležno za poslove inspekcije rada ili ne osigura radniku prava na temelju odredaba Zakona o radu.

- ako ne ugovori obavljanje poslova sa zdravstvenom ustanovom koja obavlja djelatnost medicine rada odnosno sa specijalistom medicine rada u privatnoj praksi (članak 82. stavak 2.).

(2) Za prekršaj iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se novčanom kaznom od 1.000 do 3.000 KM odgovorna osoba pravne osobe.

Članak 115.

Novčanom kaznom od 50 do 100 KM kaznit će se za prekršaj na licu mjesta radnik:

- ako puši u prostorijama i prostorima u kojima je pušenje zabranjeno (članak 63. stavak 2. i 3.),

- ako unosi i uživa alkohol za vrijeme rada ili ako obavlja rad dok je pod utjecajem alkohola i drugih sredstava ovisnosti (članak 64.),

- ako ne omogući da se utvrdi da li je pod utjecajem alkohola (članak 65. stavak 2.),

- ako ne obavlja poslove dužnom pozornošću sukladno pravilima zaštite na radu (članak 77. stavak 1. i 2.),

- ako odmah ne izvijesti poslodavca ili njegovog ovlaštenika o neposrednoj opasnosti po sigurnost i zdravlje (članak 78. stavak 3.),

- ako ne obavijesti poslodavca ili njegovog ovlaštenika da odbija rad jer mu neposredno prijete opasnost za život i zdravlje, zbog toga što nisu primijenjena propisana pravila zaštite na radu ili da je napustio svoje radno mjesto i opasno područje u slučaju ozbiljne, neposredne i neizbježne opasnosti (članak 79. stavak 4.).

(2) Za prekršaj iz stavka 1. podstavak 1. do 4. kaznit će se i neposredno nadređena odgovorna osoba novčanom kaznom od 100 KM.

VIII. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE**Članak 116.**

(1) Ministar nadležan za rad donijet će propise predviđene ovim Zakonom u roku od šest mjeseci od dana njegova stupanja na snagu.

(2) Do stupanja na snagu propisa iz stavka 1. ovoga članka primjenjivat će se provedbeni propisi doneseni na temelju Zakona o zaštiti na radu ("Narodne novine" HBŽ, br. 15/99) koji nisu u suprotnosti s odredbama ovoga Zakona.

HERCEGBOSANSKE ŽUPANIJE

Članak 117.

Postupci započeti prije stupanja na snagu ovoga Zakona dovršiti će se po odredbama propisa po kojima su započeti.

Članak 118.

(1) Vlada Hercegbosanske županije osnovat će Županijsko vijeće za zaštitu na radu iz članka 3. stavka 2. ovoga Zakona u roku od šest mjeseci od stupanja na snagu ovoga Zakona.

(2) Zavod nadležan za zaštitu zdravlja i sigurnosti na radu iz članka 87. ovog Zakona osnovat će se u roku od 2 godine od dana stupanja na snagu ovog Zakona.

Članak 119.

Povjerenik radnika za zaštitu na radu koji je u skladu s odredbama članka 69. Zakona o zaštiti na radu («Narodne novine HBŽ», br. 15/99) biran ili imenovan, ostaje povjerenik za vrijeme za koje je biran ili imenovan i nakon stupanja na snagu ovoga Zakona.

Članak 120.

Na dan stupanja na snagu ovoga Zakona prestaje važiti Zakon o zaštiti na radu ("Narodne novine HBŽ", br. 15/99).

Članak 121.

Ovaj Zakon stupa na snagu osmoga dana od dana objave u "Narodnim novinama Hercegbosanske županije".

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegbosanska županija
SKUPŠTINA

Broj: 01-02-78.2/12

Tomislavgrad, 21. 12. 2012. godine

Predsjednik Skupštine
Stipo Pelivan v.r.

***

Temeljem članka 26.e) Ustava Hercegbosanske županije ("Narodne novine Hercegbosanske županije, broj 03/96, 09/00, 09/04 i 10/05) i članka 98. Poslovnika Skupštine Hercegbosanske županije ("Narodne novine Hercegbosanske županije" broj 8/03, 14/03, 1/04, 6/05 i 5/08) Skupština Hercegbosanske županije na sjednici održanoj dana 21. 12. 2012. god. donijela je

ZAKON**o izmjenama Zakona o javnom pravobraniteljstvu HBŽ****Članak 1.**

U Zakonu o javnom pravobraniteljstvu ("Narodne novine HBŽ", broj 1/97 i 8/03), u članku 20. stavak 2. riječi „8 godina" zamjenjuju se riječima "četiri godine".

Članak 2.

Zakon stupa na snagu danom donošenja, a objavit će se u "Narodnim novinama Hercegbosanske županije".

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine

Hercegbosanska županija
SKUPŠTINA

Broj: 01-02-86.2/12

Tomislavgrad, 21. 12. 2012. godine

Predsjednik Skupštine
Stipo Pelivan v.r.

***

Na temelju članka 40. Zakona o dugu, zaduživanju i garancijama u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", br. 86/07, 14/08, 24/09 i 44/10), članka 98. i 101. Poslovnika skupštine HBŽ ("Narodne novine HBŽ"; broj: 8/03, 14/03, 1/04, 6/05, 11/06 i: 5/08) i Odluke o kreditnom zaduženju Hercegbosanske županije po III Stand-by aranžmanu MMF sa Vladom Federacije BiH Skupštine Hercegbosanske županije ("Narodne novine HBŽ"; broj: 9/09), Skupština Hercegbosanske županije na zasjedanju održanom dana 21. 12. 2012. godine donosi.

ODLUKU**o davanju suglasnosti za zaključivanje Ugovora o reprogramu obveza po temelju III Stand by aranžmana sa Međunarodnim Monetarnim Fondom****Fondom****I.**

Ovom Odlukom se daje suglasnost za zaključivanje Ugovora o reprogramu obveza po temelju III Stand by aranžmana s Međunarodnim monetarnim fondom između Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Federacija) i Hercegbosanske županije.

HERCEGBOSANSKE ŽUPANIJE

II.

Za potpisivanje Ugovora iz točke I. ove Odluke ovlašćuje se ministar financija Hercegbosanske županije

III.

Reprogram obveza iz točke I. ove Odluke odobrava se pod sljedećim uvjetima:

- iznos glavnice 4.000.000 KM
- period otplate 5 (pet) godina
- grace period 3 (tri) godine
- otplata glavnice: u 13 (trinaest) jednakih kvartalnih rata
- kamatna stopa promjenljiva, koju određuje MMF za SDR (trenutno 1,08% na godišnjem nivou)

IV.

U svrhu osiguranja urednog izmirenja obveza po temelju Ugovora iz točke I. ove Odluke, Hercegbosanska županija je suglasna da se Federacija, u slučaju neispunjenja, preuzetih obveza direktno naplati sa računa javnih prihoda Federacije Bosne i Hercegovine, i to iz dijela prihoda koji pripadaju Hercegbosanskoj županiji.

V.

Za realizaciju ove Odluke i izvješćivanje po istoj zadužuje se Ministarstvo financija Hercegbosanske županije.

VI.

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja, a objavit će se u "Narodnim novinama Hercegbosanske županije".

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegbosanska županija
SKUPŠTINA

Broj: 01-02-84.2/12
Tomislavgrad, 21. 12. 2012. godine

Predsjednik Skupštine
Stipo Pelivan v.r.

***

Na temelju članka 26. Stavak e) j i) Ustava Hercegbosanske županije ("Narodne novine Hercegbosanske županije", broj 9/00, 9/04 i n/os), članka 21. Stavak 2. Zakonima o proračunima u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", broj: 19/06, 76/06, 5/09, 36/10, i 45/10) Smjernica ekonomske i fiskalne politike Hercegbosanske županije za razdoblje 2013. -

2015. godine, broj 0301-14-588/12, te članka 98 i 100 Poslovnika o radu Skupštine Hercegbosanske županije ("Narodne novine Hercegbosanske županije", broj 8/03, 14/03, 1/04, 6/05, 11/06 i 5/08) Skupština Hercegbosanske županije na sjednici 21. 12. 2012. godine donijela je

ODLUKU

o privremenom financiranju Hercegbosanske županije za period 1. siječnja do 31. ožujka 2013. godine

Članak 1.

Ovom Odlukom utvrđuje se iznos privremenog financiranja Hercegbosanske županije za 2013. godinu, za razdoblje siječanj - ožujak 2013. godine.

Članak 2.

Privremeno financiranje Hercegbosanske županije iz članka 1. ove Odluke utvrđuje se u iznosu od 15.300.000,00 KM.

Proračunom Hercegbosanske županije za razdoblje siječanj - ožujak 2013. godine sastoji se od:

	OPIS	Proračun za razdoblje siječanj-ožujak 2013. godine
I.	Prihodi i primici	15.300.000,00 KM
II.	Rashodi i izdaci	15.300.000,00 KM

Članak 3.

Ovlašćuje se ministar financija, da izvrši raspored rashoda iz članka 2. Ove Odluke na korisnike Proračuna.

Članak 4.

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja, objavit će se u "Narodnim novinama Hercegbosanske županije", a primjenjivat će se od 01. siječnja 2013. god.

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegbosanska županija
SKUPŠTINA
Broj: 01-02-85.2/12
Tomislavgrad, 21. 12. 2012. godine

Predsjednik Skupštine
Stipo Pelivan v.r.

***

Temeljem članka 90. stavak 2., a u svezi s člankom 89. stavak 1. alineja 3) Zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite obitelji s djecom ("Službene novine Federacije BiH" broj: 36/99, 54/04, 39/06, 14/09), a

HERCEGBOSANSKE ŽUPANIJE

sukladno člancima 98. i 100. Poslovnika o radu Skupštine HBŽ ("Narodne novine HBŽ", broj: 8/03, 14/03, 1/04, 11/06 i 5/08), Skupština Hercegbosanske županije na sjednici održanoj dana 21. 12. 2012. godine, donijela je

ODLUKU

o pravu na novčanu naknadu ženama-majkama koje nisu u radnom odnosu ili su u radnom odnosu manje od mjesec dana i pravu na jednokratnu naknadu za opremu novorođenčeta

**I.
(Opće odredbe)**

Ovom Odlukom bliže se uređuje: pravo na novčanu naknadu ženi-majci koja nije u radnom odnosu ili je u radnom odnosu manje od mjesec dana, (u daljem tekstu: novčana naknada) i pravo na jednokratnu naknadu za opremu novorođenčeta ženi-majci koja nije u radnom odnosu ili je u radnom odnosu manje od mjesec dana (u daljem tekstu: jednokratna naknada), visina naknada, financijska sredstva, postupak za ostvarivanje prava na naknade, zahtjev za doznačavanje sredstava za isplatu naknada i nadzor nad provođenjem Odluke.

**II.
(Uvjeti za ostvarivanje prava)**

Pravo na novčanu naknadu i jednokratnu naknadu ostvaruje žena-majka s prebivalištem na području Hercegbosanske županije (u daljnjem tekstu: Županija) koja nije u radnom odnosu ako ispunjava sljedeće uvjete:

1. da ima državljanstvo B i H,
2. da ima neprekidno prebivalište na području Hercegbosanske županije u trajanju od najmanje 3 godine prije podnošenja zahtjeva za priznanje prava,
3. vodi se u evidenciji neuposlenih osoba Zavoda za upošljavanje Hercegbosanske Županije za žene-majke koje nisu u radnom odnosu
4. u radnom odnosu je manje od mjesec dana.

Otac djeteta pod istim uvjetima može ostvariti pravo na naknade iz točke I. ove Odluke u sljedećim slučajevima:

1. ako neuposlena žena-majka ne ispunjava uvjete u pogledu alineje 1. i 2. ove točke,
2. slučaju smrti majke,
3. ako majka napusti dijete.

III.

(Visina novčane naknade i jednokratne naknade)

Pravo na novčanu naknadu iz točke I. ove Odluke žena-majka koja nije u radnom odnosu ili koja je u radnom odnosu manje od mjesec dana, odnosno otac djeteta ostvaruje od dana rođenja djeteta do navršene godine dana starosti djeteta.

Visina novčane naknade utvrđuje se u mjesečnom iznosu od **100 KM**.

Pravo na jednokratnu naknadu žena-majka koja nije u radnom odnosu ili je u radnom odnosu manje od mjesec dana, odnosno otac djeteta ostvaruje u iznosu od **300 KM**.

IV.

(Financiranje)

Sredstva za naknade iz točke I. ove Odluke osiguravaju se u Proračunu Županije na poziciji Ministarstva rada, zdravstva, socijalne skrbi i prognanih.

V.

(Postupak za ostvarivanje prava)

Postupak za ostvarivanje prava na naknade iz točke I. ove Odluke provodi centar za socijalni rad ili mjerodavna općinska služba prema prebivalištu podnositelja zahtjeva.

Za pokretanje postupka za ostvarivanje prava potrebno je da podnositelj zahtjeva dostavi sljedeću dokumentaciju:

- a) Zahtjev za ostvarivanje prava,
- b) Uvjerenje o državljanstvu,
- c) Izvod iz matične knjige rođenih za dijete,
- d) Prijava mjesta prebivališta-boravišta (izdana od MUP-a),
- e) Dokaz da se nalazi na evidenciji neuposlenih osoba u Zavodu za upošljavanje HBŽ za žene-majke koje nisu u radnom odnosu
- f) Potvrdu od poslodavca da se nalazi u radnom odnosu manje od mjesec dana za žene-majke koje su u radnom odnosu,
- g) izvod iz matične knjige umrlih za majku (ako zahtjev podnosi otac djeteta),
- h) dokaz da je majka napustila dijete ili se iz opravdanih razloga ne može brinuti o djetetu (odgovarajuća odluka suda, odnosno organa starateljstva) ako zahtjev podnosi otac djeteta,

Podnositelj zahtjeva dužan je podnijeti zahtjev za ostvarivanje prava u roku od 60 dana od dana rođenja djeteta.

HERCEGBOSANSKE ŽUPANIJE

Ukoliko se zahtjev podnese po isteku 60 dana od dana rođenja djeteta, pravo se ostvaruje u razmjernom broju mjeseci od podnošenja zahtjeva do navršene godine dana života djeteta.

VI.**(Zahtjev za doznačavanje novčanih sredstava)**

Nadležno tijelo dostavlja Ministarstvu zahtjev za doznačavanje novčanih sredstava za novčane naknade iz točke I. ove Odluke do 5-og u tekućem mjesecu za protekli mjesec.

Zahtjev treba sadržavati:

- broj osoba koje su ostvarile pravo na novčanu naknadu i jednokratnu naknadu,
- iznos potrebnih financijskih sredstava (ukupni i za svakog korisnika prava pojedinačno).

VII.**(Nadzor nad provođenjem Odluke)**

Nadzor nad radom prvostupanjskog tijela iz ove Odluke vrše ovlašteni službenici Ministarstva rada, zdravstva, socijalne skrbi i prognanih i Ministarstva financija Hercegbosanske županije.

Ministarstvo rada, zdravstva, socijalne skrbi i prognanih je mjerodavno za rješavanje u drugom stupnju prava utvrđenih ovom Odlukom.

VIII.**(Prijelazne i završne odredbe)**

Postupci pokrenuti po zahtjevu za isplatu jednokratne naknade pokrenuti prije stupanja na snagu ove Odluke završit će se sukladno ovoj Odluci.

Stupanjem na snagu ove Odluke prestaje se primjenjivati Odluka o visini jednokratne naknade ženama-majkama ("Narodne novine HBŽ" broj: 8/10) i Odluka o pravu na naknade ženama-majkama ("Narodne novine HBŽ" broj: 1/05) u dijelu koji se odnosi na žene-majke koje nisu u radnom odnosu.

Ova Odluka stupa na snagu danom objavljanja u "Narodnim novinama Hercegbosanske županije", a primjenjivat će se do donošenja propisa iz područja dječje zaštite koji će regulirati porodiljske dopuste na razini Županije.

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegbosanska županija
SKUPŠTINA
Broj: 01-02-80.3/12
Tomislavgrad, 21. 12. 2012. godine

Predsjednik Skupštine
Stipo Pelivan v.r.

***

Temeljem članka 90. stavak 2., u svezi s člankom 98. stavak 1. alineja 2) Zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite obitelji s djecom ("Službene novine Federacije BiH" broj: 36/99, 54,04, 39/06, 14/09), a sukladno članku 98. i 100. Poslovnika o radu skupštine HBŽ ("Narodne novine HBŽ", broj: 8/03, 14/03, 1/04, 11/06, 5/08), Skupština Hercegbosanske županije na sjednici održanoj dana 21. 12. 2012. godine, donijela je

ODLUKU**o pravu na naknadu umjesto plaće ženi-majci, za vrijeme odsutnosti s posla radi trudnoće, porođaja i njege djeteta****I.****(Opće odredbe)**

Ovom Odlukom bliže se uređuje: pravo na naknadu umjesto plaće ženi-majci za vrijeme odsutnosti s posla radi trudnoće, porođaja i njege djeteta (u daljem tekstu: pravo na naknadu umjesto plaće) visina naknade, trajanje prava, financijska sredstva, postupak za ostvarivanje prava, zahtjev za doznačavanje sredstava i nadzor nad provođenjem Odluke.

II.**(Pravo na naknadu umjesto plaće)**

Pravo na naknadu umjesto plaće ostvaruje žena-majka u radnom odnosu s prebivalištem na području Hercegbosanske županije (u daljem tekstu: Županija) za vrijeme odsutnosti s posla radi trudnoće, porođaja i njege djeteta, a koja je neposredno prije početka korištenja porodiljinog dopusta ostvarila radni staž u neprekidnom trajanju od najmanje jedan (1) mjesec.

Pravo na naknadu umjesto plaće može ostvariti otac, odnosno usvojitelj djeteta u slučaju smrti majke, ako majka napusti dijete ili ako je majka iz opravdanih razloga spriječena koristiti to pravo.

III.**(Visina naknade)**

Naknada umjesto plaće utvrđuje se u 100%-tnom iznosu od ostvarene plaće koju je žena-majka uposlenik ostvarila u mjesecu koji je prethodio odlasku na porodiljni dopust.

Utvrđena naknada plaće iz stavka 1. ove točke ne može biti veća od prosječne plaće na području Federacije BiH prema posljednjim objavljenim podacima Zavoda za statistiku Federacije BiH u mjesecu koji prethodi korištenju porodiljnog do-

HERCEGBOSANSKE ŽUPANIJE

pusta, odnosno ne može biti manja od najniže zadržane neto plaće na području Federacije BiH.

Poslodavac može ženi-majci u radnom odnosu izvršiti isplatu razlike naknade plaće do iznosa 100%-tne plaće ili isplatiti cijelu naknadu plaće u 100%-tnom iznosu na teret svojih sredstava.

IV. (Trajanja prava)

Pravo na naknadu umjesto plaće korisnik prava ostvaruje sve dok koristi porodiljni dopust, a najduže jednu godinu.

Naknada umjesto plaće iz točke II. ove Odluke isplaćuje se razmjerno vremenu korištenja porodiljnog dopusta.

V. (Financijska sredstva)

Sredstva za naknadu umjesto plaće ženi-majci u radnom odnosu iz točke II. ove Odluke osiguravaju se u Proračunu Hercegbosanske županije, na poziciji Ministarstva rada, zdravstva, socijalne skrbi i prognanih.

Isplatu naknade umjesto plaće iz točke II. ove Odluke vrši Zavod za zdravstveno osiguranje Hercegbosanske županije (u daljem tekstu: Zavod) po dospjeću sredstava od Ministarstva rada, zdravstva, socijalne skrbi i prognanih.

Za vrijeme trajanja prava sukladno točki II. ove Odluke doprinose uplaćuje poslodavac.

VI. (Postupak za ostvarenje prava)

Postupak za ostvarenje prava provodi Zavod za zdravstveno osiguranje Hercegbosanske županije prema prebivalištu podnositelja zahtjeva.

Za pokretanje postupka ostvarivanja prava na naknadu iz točke II. ove Odluke potrebno je dostaviti sljedeću dokumentaciju:

- a) Zahtjev za ostvarivanje prava,
- b) Uvjerenje o državljanstvu,
- c) Izvod iz matične knjige rođenih za dijete,
- d) Prijava mjesta prebivališta-boravišta (izdana od MUP-a),
- e) Potvrda od poslodavca da je prije porođaja ostvarila radni staž u neprekidnom trajanju od najmanje jedan (1) mjesec,
- f) Liječničke doznake pojedinačno za svaki mjesec počevši od prvog dana korištenja porodiljnog dopusta, pa sve dok porodiljni dopust traje,
- g) Specifikaciju plaće za mjesec koji je prethodio odlasku na porodiljni dopust.

Za ostvarivanje prava osoba iz točke II. stavka 2. ove Odluke (slučaj kada otac odnosno usvojitelj koristi pravo na naknadu umjesto plaće) potrebno je dostaviti i sljedeću dokumentaciju:

- a) izvod iz matične knjige umrlih za majku,
- b) dokaz da je majka napustila dijete ili je iz opravdanih razloga spriječena koristiti to pravo (odgovarajuća odluka suda, odnosno organa starateljstva),
- c) dokaz o posvojenju djeteta.

Za ostvarivanje prava na naknadu umjesto plaće stranka je dužna podnijeti zahtjev u roku 60 dana od dana rođenja djeteta.

U slučaju da je pravo na naknadu stečeno tijekom mjeseca, isplaćuje se razmjerni dio naknade tako što se mjesečna naknada dijeli sa 30 dana i množi s brojem dana za koje pripada pravo na naknadu.

VII. (Zahtjev za doznačavanje novčanih sredstava)

Zavod za zdravstveno osiguranje Hercegbosanske županije dostavlja Ministarstvu zahtjev za doznačavanje novčanih sredstava za naknade umjesto plaće do 5-og u tekućem mjesecu za protekli mjesec.

Zahtjev treba sadržavati:

- broj osoba koje su ostvarile pravo na naknadu umjesto plaće,
- iznos potrebnih financijskih sredstava (zbrojni i za svakog korisnika pojedinačno).

VIII. (Nadzor nad provođenjem Odluke)

Nadzor nad radom prvostupanjskog tijela iz ove Odluke vrše ovlaštene službenici Ministarstva rada, zdravstva, socijalne skrbi i prognanih i Ministarstva financija Hercegbosanske županije.

Ministarstvo rada, zdravstva, socijalne skrbi i prognanih je mjerodavno za rješavanje u drugom stupnju prava utvrđenih ovom Odlukom.

IX. (Prijelazne i završne odredbe)

Zahtjevi za isplatu porodiljne naknade pokrenuti prije stupanja na snagu ove Odluke završit će se sukladno ovoj Odluci.

Stupanjem na snagu ove Odluke prestaje se primjenjivati Odluka o pravu na naknade ženama-majkama ("Narodne novine HBŽ" broj: 1/05) i

Naputak za provođenje Odluke o pravima na naknade ženama - majkama ("Narodne novine HBŽ" broj: 4/05).

HERCEGBOSANSKE ŽUPANIJE

Ova Odluka stupa na snagu danom objavljivanja u "Narodnim novinama Hercegbosanske županije", a primjenjivat će se do donošenja propisa iz područja dječje zaštite koji će regulirati porodične dopuste na razini Županije.

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegbosanska županija
SKUPŠTINA
Broj: 01-02-80.2/12
Tomislavgrad, 21. 12. 2012. godine

Predsjednik Skupštine
Stipo Pelivan v.r.

***

Temeljem članka 23. Zakona o pravobraniteljstvu HBŽ ("Narodne novine HBŽ", broj 1/97 i 8/03), članka 1. Zakona o izmjenama Zakona o pravobraniteljstvu HBŽ (broj 01-0286.2/12 od 21. 12. 2012. god), a sukladno članku 98. Poslovnika Skupštine Hercegbosanske županije ("Narodne novine HBŽ" broj 8/03, 14/03, 1/04, 6/05 i 5/08) Skupština Hercegbosanske županije na sjednici održanoj dana 21. 12. 2012. god. donijela je

ODLUKU

o imenovanju Županijskog javnog pravobranitelja HBŽ

Članak 1.

Serafin Kelava, iz Livna, imenuje se za javnog pravobranitelja Hercegbosanske županije na mandat od 4 godine.

Članak 2.

Imenovani stupa na dužnost nakon davanja prisege pred predsjedateljem Skupštine Hercegbosanske županije.

Članak 3.

Odluka stupa na snagu danom donošenja, a objavit će se u "Narodnim novinama Hercegbosanske županije".

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegbosanska županija
SKUPŠTINA
Broj: 01-02-63.2/12
Tomislavgrad, 21. 12. 2012. godine

Predsjednik Skupštine
Stipo Pelivan v.r.

***

Temeljem članka 99. i 100. Poslovnika o radu skupštine HBŽ ("Narodne novine HBŽ", broj: 8/03, 14/03, 1/04, 11/06, 5/08), Skupština Hercegbosanske županije na sjednici održanoj dana 21. 12. 2012. godine, donijela je

ODLUKU

o izmjeni Odluke o premiji-sudjelovanju osiguranih osoba u troškovima zdravstvene zaštite na teritoriju Hercegbosanske županije

I.

U Odluci o premiji - sudjelovanju osiguranih osoba u troškovima zdravstvene zaštite na teritoriju Hercegbosanske županije ("Narodne novine HBŽ", broj 4/07), točka V. mijenja se i glasi:

"U slučaju korištenja zdravstvene zaštite izvan Hercegbosanske županije, osigurana osoba plaća iznos neposrednog sudjelovanja utvrđen odlukom nadležnog tijela na čijem području je koristila zdravstvenu zaštitu, osim u zdravstvenim ustanovama gdje je Hercegbosanska županija osnivač ili suosnivač iste."

II.

Odluka stupa na snagu danom donošenja, a objavit će se u "Narodnim novinama HBŽ".

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegbosanska županija
SKUPŠTINA
Broj: 01-02-74.2/12
Tomislavgrad, 21. 12. 2012. godine

Predsjednik Skupštine
Stipo Pelivan v.r.

***

VLADA HERCEGBOSANSKE ŽUPANIJE

Na temelju članka 19. stavak 1. i članka 20. stavak 2. Zakona o Vladi Hercegbosanske županije ("Narodne novine Hercegbosanske županije", broj 2/96), a u svezi sa člankom 5. stavak 3. Uredbe o određivanju vlastitih prihoda, načina i rokova raspodjele ("Narodne novine Hercegbosanske županije", broj 9/09), Vlada Hercegbosanske županije na sjednici održanoj 28. prosinca 2012. godine, donijela je

HERCEGBOSANSKE ŽUPANIJE

ODLUKU**o davanju suglasnosti na Pravilnik o vlastitim prihodima Ministarstva gospodarstva****I.**

Daje se suglasnost na Pravilnik o vlastitim prihodima Ministarstva gospodarstva broj: 05-01-05-222/12 od 13. prosinca 2012. godine.

II.

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja, a objavit će se u "Narodnim novinama Hercegbosanske županije".

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegbosanska županija
VLADA

Broj: 01-02-124-1/12

Livno, 28. prosinca 2012. godine

Predsjednik Vlade
Nediljko Rimac v.r.

***

Na temelju članka 19. stavak 1. i članka 20. stavak 2. Zakona o Vladi Hercegbosanske županije ("Narodne novine Hercegbosanske županije", broj 2/96), a u svezi sa člankom 5. stavak 3. Uredbe o određivanju vlastitih prihoda, načina i rokova raspodjele ("Narodne novine Hercegbosanske županije", broj 9/09), Vlada Hercegbosanske županije na sjednici održanoj 28. prosinca 2012. godine, donijela je

ODLUKU**o davanju suglasnosti na Pravilnik o stjecanju i raspodjeli vlastitih prihoda****I.**

Daje se suglasnost na Pravilnik o stjecanju i raspodjeli vlastitih prihoda Gimnazije Marka Marulića Tomislavgrad Ur. broj: 411/12 od 14. prosinca 2012. godine.

II.

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja, a objavit će se u "Narodnim novinama Hercegbosanske županije".

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegbosanska županija
VLADA

Broj: 01-02-123-1/12

Livno, 28. prosinca 2012. godine

Predsjednik Vlade
Nediljko Rimac v.r.

***

Na temelju članka 19. stavak 1. i članka 20. stavak 2. Zakona o Vladi Hercegbosanske županije ("Narodne novine Hercegbosanske županije", broj 2/96), članka 30. Zakona o izvršavanju Proračuna Hercegbosanske županije za 2012. godinu ("Narodne novine Hercegbosanske županije", broj 5/12) i Odluke o preraspodjeli sredstava između korisnika Proračuna Hercegbosanske županije za 2012. godinu broj: 01-02-68-3/12 od 17. prosinca 2012. godine, Vlada Hercegbosanske županije na sjednici održanoj 28. prosinca 2012. godine, donijela je

ODLUKU**o izmjenama Odluke o usvajanju Programa utroška sredstava tekućih transfera "Poticaj poljoprivrednoj proizvodnji" utvrđenih Proračunom Hercegbosanske županije za 2012. godinu****I.**

U Odluci o usvajanju Programa utroška sredstava tekućih transfera "Poticaj poljoprivrednoj proizvodnji" utvrđenih Proračunom Hercegbosanske županije za 2012. godinu ("Narodne novine Hercegbosanske županije", broj 5/12) u točki I. stavak 2. mijenja se i glasi: "Sredstva za realizaciju Programa iz stavka 1. ove točke osigurana su u Proračunu Hercegbosanske županije za 2012. godinu u iznosu od 1.000.000,00 KM pod ekonomskim kodom 614 515, u razdjelu 18, glava 01, "poticaj poljoprivrednoj proizvodnji".

II.

Točka II. Programa utroška sredstava tekućih transfera "Poticaj poljoprivrednoj proizvodnji" utvrđenih Proračunom Hercegbosanske županije za 2012. godinu (u daljnjem tekstu: Program) mijenja se i glasi:

"Potpore u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji ostvaruju se za:

Redni broj	VRSTA POTPORE	KM PO JEDINICI MJERE	UKUPNI IZNOS U KM
1.	Sufinanciranje troškova ishrane muznih grla u sustavu otkupa mlijeka radi ublažavanja posljedice suše - I tranša	100,00 KM/grlu	550.000,00
2.	Sufinanciranje troškova ishrane muznih grla u sustavu otkupa mlijeka radi ublažavanja posljedice suše - II	35,00 KM/grlu	200.000,00

HERCEGBOSANSKE ŽUPANIJE

	tranša		
3.	Sufinanciranje troškova ishrane osnovnog stada ovaca i koza radi ublažavanja posljedica suša	od 50-100 ovaca-450,00 KM od 101-200 ovaca-700,00 KM od 201 i više ovaca-900,00 KM od 25-50 koza-450,00 KM od 51-100 koza-700,00 KM od 101 i više koza-900,00 KM	170.000,00
4.	Sufinanciranje troškova održavanja pčelinjih zajednica	od 20-50 košnica-150,00 KM od 51-100 košnica-250,00 KM od 101 i više košnica-350,00 KM	30.000,00
5.	Sufinanciranje kamata nainvesticijske kredite u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji		40.000,00
6.	Pričuva		10.000,00
	UKUPNO		1.000.000,00

U točki III. 1. Programa stavak 2. mijenja se i glasi:

"Potpora za muzna grla iz prethodnog stavka iznosi 100,00 KM/grlu u 1. tranši i 35,00 KM/grlu u II. tranši".

IV.

U točki III. 2. Programa u stavku 2. Datum 15. 11. 2012. "mijenja se i glasi" 28. 12. 2012".

V.

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja, a objavit će se u "Narodnim novinama Hercegbosanske županije".

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegbosanska županija
VLADA
Broj: 01-02-68-4/12
Livno, 28. prosinca 2012. godine

Predsjednik Vlade
Nediljko Rimac v.r.

***

Na temelju članka 19. stavak 1. i članka 20. stavak 2. Zakona o Vladi Hercegbosanske županije ("Narodne novine Hercegbosanske županije", broj 2/96), i članka 29. Zakona o izvršavanju Proračuna Hercegbosanske županije za 2012. godinu

("Narodne novine Hercegbosanske županije", broj 5/12), Vlada Hercegbosanske županije na sjednici održanoj 28. prosinca 2012. godine, donijela je

ODLUKU

o usvajanju Programa raspodjele sredstava udrugama građana za sufinanciranje iz Proračuna Hercegbosanske županije za 2012. godinu

I.

Odobrava se Program raspodjele sredstva udrugama građana za sufinanciranje iz proračuna Hercegbosanske županije za 2012. godinu, po Javnom pozivu broj: 05-0149-205/12 od 28. studenoga 2012. godine za prijavu projekata raspisanog od strane Ministarstva gospodarstva Hercegbosanske županije.

II.

Sredstva za sufinanciranje projekata iz točke I. ove Odluke planirana su u Proračunu Hercegbosanske županije za 2012. godinu kod Ministarstva gospodarstva, a transferirat će se prema financijskim mogućnostima Proračuna.

III.

Sredstva iz točke II. bit će raspoređena na slijedeći način:

Redni broj	UDRUGA GRAĐANA	Namjena sredstava	Odobreno U KM
1.	Udruga „Buhovo“ Tomislavgrad	Javna rasvjeta	1.250,00
2.	Gorska služba spašavanja Livno	Tečaj za mlade kandidate	1.000,00
3.	UG razvojne inicijative Glamoč	Uljepšavanje gradskog parka	700,00
4.	ŠKED „Milač“ Kupres	Ski sportovi za djecu i đake	650,00
5.	UG „Dobri ljudi“ Tomislavgrad	Plivački maraton Buško blato	600,00
6.	UG „Eko tur. Inkubator“ Drvar	Promocija eko turizma	500,00
7.	Udruga žena „Tito-va pećina“ Drvar	Turistička ponuda zdrave hrane	500,00
8.	N.V.O. Udruženje građanki (žena) Bosansko Grahovo	Izrada suvenira	500,00
9.	„Teniski klub“ Drvar	Rekonstrukcija teniskog terena	500,00
10.	Udruga žena „Kupreške“ Kupres	Promocija zaboravljenih kulinarskih proizvoda	400,00
11.	UG „Prolog“ Vaganj Livno	Izrada turističke brošure	400,00
UKUPNO			7.000,00

IV.

Za realizaciju ove Odluke zadužuje se Ministarstvo financija, i Ministarstvo gospodarstva, svako u okviru svojih ovlasti.

HERCEGBOSANSKE ŽUPANIJE

V.

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja, a objavit će se u "Narodnim novinama Hercegbosanske županije".

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegbosanska županija
VLADA

Broj: 01-02-122-1/12

Livno, 28. prosinca 2012. godine

Predsjednik Vlade
Nediljko Rimac v.r.

***

Na temelju članka 19. stavak 1. i članka 20. stavak 2. Zakona o Vladi Hercegbosanske županije ("Narodne novine Hercegbosanske županije", broj 2/96), Vlada Hercegbosanske županije na sjednici održanoj 28. prosinca 2012. godine, donijela je

ODLUKU**o sufinanciranju nadgrobnih spomenika****I.**

Odobrava se isplata novčanih sredstava u ukupnom iznosu od 17.000,00 KM za sufinanciranje nadgrobnih spomenika, članovima poginulih i nestalih branitelja, kako slijedi:

1. Marina Bošnjak - Tomislavgrad,
2. Ankica Ćurković - Tomislavgrad,
3. Iva Kovčo - Tomislavgrad,
4. Mehmed Kozarić - Tomislavgrad,
5. Marko Landeka - Tomislavgrad,
6. Ante Lukač - Tomislavgrad,
7. Ante Mamić - Tomislavgrad,
8. Jozo Matić - Tomislavgrad,
9. Ivan Poljak - Livno,
10. Mara Bodulušić - Livno,
11. Stana Markov - Livno,
12. Matija Markov - Livno,
13. Bože Čečura - Livno,
14. Milka Kurbaša - Livno,
15. Luca Papić - Livno,
16. Ljuba Franjičević - Livno,
17. Milka Vukadin - Livno.

II.

Sredstva iz točke I. ove Odluke planirana u Proračunu Hercegbosanske županije za 2012. godinu pod ekonomskim kodom 614232 kod Uprave za pitanja branitelja i stradalnika Domovinskog rata HVO-a, Hercegbosanske županije.

III.

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja, a objavit će se u "Narodnim novinama Hercegbosanske županije".

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegbosanska županija
VLADA

Broj: 01-02-121-1/12

Livno, 28. prosinca 2012. godine

Predsjednik Vlade
Nediljko Rimac v.r.

***

Na temelju članka 19. stavak 1. i članka 20. stavak 2. Zakona o Vladi Hercegbosanske županije ("Narodne novine Hercegbosanske županije", broj 2/96), Vlada Hercegbosanske županije na sjednici održanoj 28. prosinca 2012. godine, donijela je

ODLUKU**o sufinanciranju nadgrobnih spomenika****I.**

Odobrava se isplata novčanih sredstava od 5.000,00 KM za sufinanciranje izgradnje biste fra Marka Jukića.

II.

Sredstva iz točke I. ove Odluke planirana u Proračunu Hercegbosanske županije za 2012. godinu pod ekonomskim kodom 614232 kod Uprave za pitanja branitelja i stradalnika Domovinskog rata HVO-a, Hercegbosanske županije.

III.

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja, a objavit će se u "Narodnim novinama Hercegbosanske županije".

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegbosanska županija
VLADA

Broj: 01-02-121-1/12

Livno, 28. prosinca 2012. godine

Predsjednik Vlade
Nediljko Rimac v.r.

***

Na temelju članka 19. stavak 1. i članka 20. stavak 2. Zakona o Vladi Hercegbosanske županije ("Narodne novine Hercegbosanske županije", broj 2/96) i članka 33. stavak 3. Zakona o prora-

HERCEGBOSANSKE ŽUPANIJE

čunima u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine" broj: 19/06) Vlada Hercegbosanske županije na sjednici održanoj 28. prosinca 2012. godine, donijela je

ODLUKU**o odobravanju preraspodjele sredstava između korisnika Proračuna HBŽ****I.**

Odobrava se preraspodjela sredstava između korisnika Proračuna HBŽ za 2012. godinu.

II.

Sredstva predviđena Proračunom za 2012. godinu kod Ministarstva financija HBŽ na kontu 8213-nabavka opreme, subanalitika DAX001, umanjuju se za iznos 7.774,00 KM, a za isti iznos uvećava se konto 8213, subanalitika JAX007 Ministarstva zdravstva, rada, skrbi i prognanih HBŽ.

III.

Sredstva predviđena Proračunom za 2012. godinu kod Ministarstva financija HBŽ na kontu 8213-nabavka opreme, subanalitika DAX001, umanjuju se za iznos 6.634,05 KM, a za isti iznos uvećava se konto 8213, subanalitika ECX 002 Županijskog suda Livno.

IV.

Sredstva predviđena Proračunom za 2012. godinu kod Ministarstva financija HBŽ na kontu 8213-nabavka opreme, subanalitika DAX001, umanjuju se za iznos 15.591,95 KM, a za isti iznos uvećava se konto 8213, subanalitika EBX 002 Općinskog suda Livno.

Sredstva predviđena Proračunom za 2012. godinu kod Ministarstva graditeljstva, obnove, prostornog uređenja i zaštite okoliša HBŽ na kontu 8213-nabava opreme, subanalitika HAX006 umanjuju se za iznos 10.615,05 KM, a za isti iznos uvećava se konto 8213, subanalitika EBX 002 Općinskog suda Livno.

V.

Za realizaciju ove Odluke zadužuje se Ministarstvo financija HBŽ u okviru svojih ovlasti.

VI.

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja, a objavit će se u "Narodnim novinama Hercegbosanske županije".

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegbosanska županija
VLADA

Broj: 01-02-120-1/12

Livno, 28. prosinca 2012. godine

Predsjednik Vlade
Nediljko Rimac v.r.

***

Na temelju članka 19. stavak 1. i članka 20. stavak 2. Zakona o Vladi Hercegbosanske županije ("Narodne novine Hercegbosanske županije", broj: 2/96), Vlada Hercegbosanske županije na sjednici održanoj 28. prosinca 2012. godine, donijela je

ODLUKU**o prestanku izdavanja administrativnih zabrana i davanja suglasnosti na isplatu obustava na plaću korisnika Proračuna Hercegbosanske županije****I.**

Ovom Odlukom se utvrđuje prestanak izdavanja administrativnih zabrana i odobrenja na sklapanje ugovora, odnosno sklapanje ugovora o obročnim otplatama/kreditiranju u korist uposlenika kod korisnika Proračuna Hercegbosanske županije za navedene vrste obveza:

- sve vrste kredita kod banaka,
- sve vrste životnih i kolektivnih osiguranja
- robne kredite (kupovi na odjeće, obuće, aparata, uređaja, ogrijeva i sl.)

II.

Prema svim administrativnim zabranama koje su izdane i ugovorima koji su sklopljeni ili odobreni do dana stupanja na snagu i početka primjene ove Odluke, nastavit će se postupati i vršit će se obustava na plaću do njihovog isteka prema ugovoru o kreditu, životnom ili kolektivnom osiguranju ili robnom kreditu.

III.

Za realizaciju ove Odluke zadužuju se rukovoditelji i službene osobe korisnika Proračuna Hercegbosanske županije.

IV.

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja, objavit će se u "Narodnim novinama Hercegbosanske županije".

HERCEGBOSANSKE ŽUPANIJE

sanske županije", a primjenjivat će se od 01. siječnja 2013. godine.

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegbosanska županija
VLADA
Broj: 01-02-128-1/12
Livno, 28. prosinca 2012. godine

Predsjednik Vlade
Nediljko Rimac v.r.

***

Na temelju članka 19. stavak 1. i članka 20. stavak 2. Zakona o Vladi Hercegbosanske županije ("Narodne novine Hercegbosanske županije", broj: 2/96), Vlada Hercegbosanske županije na sjednici održanoj 28. prosinca 2012. godine, donijela je

ODLUKU

o prestanku vršenja isplata obustava na plaću uposlenicima kod korisnika Proračuna Hercegbosanske županije

I.

Ovom Odlukom se utvrđuje prestanak vršenja isplata obustava na plaću uposlenicima korisnika Proračuna HBŽ na ime članarine sindikata, udruga i udruženja.

II.

Zadužuju se rukovoditelji korisnika Proračuna da nakon stupanja na snagu ove Odluke pismeno obavijeste djelatnike koji su članovi sindikata, udruga ili udruženja o prestanku vršenja isplate kako je utvrđeno u točki I. ove Odluke, te da ih upute da će ubuduće članarine uplaćivati sami.

III.

Za realizaciju ove Odluke se zadužuju rukovoditelji korisnika Proračuna u skladu s točkom II. ove Odluke i Ministarstvo financija HBŽ u okviru svojih nadležnosti.

IV.

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja, a objavit će se u "Narodnim novinama Hercegbosanske županije", a primjenjivat će se od 01. siječnja 2013. godine.

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegbosanska županija
VLADA
Broj: 01-02-127-1/12
Livno, 28. prosinca 2012. godine

Predsjednik Vlade
Nediljko Rimac v.r.

***

Na temelju članka 19. stavak 1. i članka 20. stavak 2. Zakona o Vladi Hercegbosanske županije ("Narodne novine Hercegbosanske županije", broj: 2/96), Vlada Hercegbosanske županije na sjednici održanoj 28. prosinca 2012. godine, donijela je

ODLUKU

o visini naknade predsjedniku i članovima upravnih vijeća Zavoda za zdravstveno osiguranje i Zavoda za upošljavanje Hercegbosanske županije

I.

Ovom Odlukom se utvrđuje visina naknade za rad u upravnim vijećima Zavoda za zdravstveno osiguranje i Zavoda za upošljavanje Hercegbosanske županije.

II.

Predsjednicima upravnih vijeća iz točke 1. ove Odluke utvrđuje se visina naknade u iznosu od po 250,00 KM, a članovima upravnih vijeća utvrđuje se visina naknade u iznosu od po 200,00 KM.

III.

Za realizaciju ove Odluke se zadužuju Zavod za zdravstveno osiguranje i Zavod za upošljavanje Hercegbosanske županije svako u okviru svojih mjerodavnosti.

IV.

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja, a objavit će se u "Narodnim novinama Hercegbosanske županije", a primjenjivat će se od 01. siječnja 2013. godine.

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegbosanska županija
VLADA
Broj: 01-02-13-25/12
Livno, 28. prosinca 2012. godine

Predsjednik Vlade
Nediljko Rimac v.r.

HERCEGBOSANSKE ŽUPANIJE

***

Na temelju članka 19. stavak 1. i članka 20. stavak 2. Zakona o Vladi Hercegbosanske županije ("Narodne novine Hercegbosanske županije", broj 2/96), članka 6. stavak 1. i 2. Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj 12/03, 34/03), Vlada Hercegbosanske županije na sjednici održanoj 28. prosinca 2012. godine, donijela je

ODLUKU

o odobravanju raspisivanja javnog natječaja za izbor po jednog člana upravnih vijeća Doma zdravlja Tomislavgrad i Doma zdravlja Glamoč

I.

Odobrava se raspisivanje javnog natječaja za izbor po jednog člana upravnih vijeća Doma zdravlja Tomislavgrad i Doma zdravlja Glamoč.

II.

Ministarstvo rada, zdravstva, socijalne skrbi i prognanih Hercegbosanske županije će u ime Vlade Hercegbosanske županije provesti postupak izbora članova upravnih vijeća I. ove Odluke putem javnog natječaja, utvrditi kriterije za izbor, imenovati povjerenstvo za izbor, te nakon provedenog natječaja dostaviti rang-listu uspješnih kandidata na razmatranje i usvajanje Vladi Hercegbosanske županije sukladno Zakonu o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima u Federaciji Bosne i Hercegovine.

III.

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja, a objavit će se u "Narodnim novinama Hercegbosanske županije".

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegbosanska županija
VLADA
Broj: 01-02-13-20/12
Livno, 28. prosinca 2012. godine

Predsjednik Vlade
Nediljko Rimac v.r.

***

Na temelju članka 19. stavak 1. i članka 20. stavak 2. Zakona o Vladi Hercegbosanske županije

("Narodne novine Hercegbosanske županije", broj 2/96), članka 6. stavak 1. i 2. Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj 12/03, 34/03), Vlada Hercegbosanske županije na sjednici održanoj 28. prosinca 2012. godine, donijela je

ODLUKU

o odobravanju raspisivanja javnog natječaja za izbor člana Upravnog vijeća Federalnog zavoda za mirovinsko i invalidsko osiguranje

I.

Odobrava se raspisivanje javnog natječaja za izbor člana Upravnog vijeća Federalnog zavoda za mirovinsko i invalidsko osiguranje.

II.

Ministarstvo rada, zdravstva, socijalne skrbi i prognanih Hercegbosanske županije će u ime Vlade Hercegbosanske županije provesti postupak izbora člana Upravnog vijeća iz točke I. ove Odluke putem javnog natječaja, utvrditi kriterije za izbor, imenovati povjerenstvo za izbor, te nakon provedenog natječaja dostaviti rang-listu uspješnih kandidata na razmatranje i usvajanje Vladi Hercegbosanske županije sukladno Zakonu o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima u Federaciji Bosne i Hercegovine.

III.

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja, a objavit će se u "Narodnim novinama Hercegbosanske županije".

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegbosanska županija
VLADA
Broj: 01-02-126-1/12
Livno, 28. prosinca 2012. godine

Predsjednik Vlade
Nediljko Rimac v.r.

***

Na temelju članka 19. stavak 1. i članka 20. stavak 2. Zakona o Vladi Hercegbosanske županije ("Narodne novine Hercegbosanske županije", broj 2/96), Vlada Hercegbosanske županije na sjednici održanoj 28. prosinca 2012. godine, donijela je

HERCEGBOSANSKE ŽUPANIJE

ODLUKU
o signaturi akata Vlade Hercegbosanske županije i tijela županijske uprave

I.

Ovom Odlukom utvrđuje se način signiranja akata Vlade Hercegbosanske županije (u daljnjem tekstu: Vlada) i tijela županijske uprave.

II.

Vlada i tijela uprave imaju sljedeću signaturu:

1. Vlada 01
2. Ministarstvo unutarnjih poslova 02
3. Ministarstvo financija 03
4. Ministarstvo pravosuđe i uprave 04
5. Ministarstvo gospodarstva 05
6. Ministarstvo znanosti, prosvjete, kulture i športa 06
7. Ministarstvo graditeljstva, obnove, prostornog uređenja i zaštite okoliša 07
8. Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva 08
9. Ministarstvo rada, zdravstva, socijalne skrbi i prognanih 09
10. Uprava za pitanja branitelja i stradalnika Domovinskog rata HVO-a 10
11. Uprava civilne zaštite 11
12. Stručne službe Vlade 12
13. Ured za zakonodavstvo 13
14. Uprava za geodetske i imovinsko-pravne poslove 14
15. Agencija za privatizaciju 15
16. Ured predsjednika Vlade 16
17. Direkcija robnih rezervi 17
18. Služba za odnose s javnošću 18
19. Uprava za inspekcijske poslove 19
20. Uprava za ceste 20

III.

Signatura akata obavlja se sljedećim redom:

1. signatura iz točke II. ove Odluke iza koje se dodaje crtica
2. broj organizacijske cjeline (utvrđen rješenjem rukovoditelja)
3. klasifikacijski broj (oznaka) skupine i podskupine predmeta i akata uredskog poslovanja
4. broj urudžbenog akta kroz (/) dva zadnja broja tekuće godine.

IV.

Rukovoditelj tijela iz točke II. ove Odluke svojim aktom utvrđuje način signiranja akata tijela kojima rukovode za svaku kalendarsku godinu.

V.

Stupanjem na snagu ove Odluke prestaju važiti Odluke o signaturi akata Vlade Hercegbosanske županije i tijela županijske uprave ("Narodne novine Hercegbosanske županije" 2/06, 12/08 i 10/09).

VI.

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja, a objavit će se u "Narodnim novinama Hercegbosanske županije".

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegbosanska županija
VLADA
Broj: 01-02-125-1/12
Livno, 28. prosinca 2012. godine

Predsjednik Vlade
Nediljko Rimac v.r.

* * *

Na temelju članka 19. stavak 1. i članka 20. stavak 2. Zakona o Vladi Hercegbosanske županije ("Narodne novine Hercegbosanske županije", broj 2/96), i članka 30. Uredbe o postupku dodjele koncesija ("Narodne novine Hercegbosanske županije", broj 4/04), na prijedlog Povjerenstva za koncesije Hercegbosanske županije, Vlada Hercegbosanske županije na sjednici održanoj 11. siječnja 2013. godine, donijela je

ODLUKU

o prihvaćanju Izvješća Povjerenstva za koncesije Hercegbosanske županije o provedenom nadmetanju za dodjelu koncesije za izgradnju vjetroparka u cilju korištenja vjetropotencijala za proizvodnju električne energije na lokalitetu "Jelovača" općina Tomislavgrad metodom poziva, odobravanju postupka pregovora dodjele koncesije i pripremanja ugovora o koncesiji

I.

Prihvaća se Izvješće Povjerenstva za koncesije Hercegbosanske županije od 9. siječnja 2013. godine o provedenom postupku za dodjelu koncesije za izgradnju vjetroparka u cilju korištenja vjetro-

HERCEGBOSANSKE ŽUPANIJE

potencijala za proizvodnju električne energije na lokalitetu "Jelovača" općina Tomislavgrad metodom poziva.

II.

Ovlašćuje se Ministarstvo gospodarstva da provede postupak pregovora s ponuđačem "L.U.N.A." d.o.o. Tomislavgrad o svim segmentima dodjele koncesije, a u skladu s definiranjem kriterija iz Poziva za dodjelu koncesije.

III.

Ovlašćuje se Ministarstvo gospodarstva da pripremi i dostavi Vladi Hercegbosanske županije na razmatranje prijedlog ugovora o dodjeli koncesije "Koncesionaru "L. U.N .A." d.o.o. Tomislavgrad.

IV.

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja, a objavit će se u "Narodnim novinama Hercegbosanske županije".

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegbosanska županija
VLADA
Broj: 01-02-4-1/13
Livno, 11. siječnja 2013. godine

Predsjednik Vlade
Nediljko Rimac v.r.

***

Na temelju članka 19. stavak 1. i članka 20. stavak 2. Zakona o Vladi Hercegbosanske županije ("Narodne novine Hercegbosanske županije", broj 2/96), i članka 83. Zakona o lijekovima Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine FBiH", broj 51/01 i 29/05), Vlada Hercegbosanske županije na sjednici održanoj 11. siječnja 2013. godine, donijela je

ODLUKU**I.**

Daje se suglasnost na Odluku o izmjenama Odluke o utvrđivanju cijena lijekova koji se propisuju i izdaju na teret sredstava Zavoda za zdravstveno osiguranje Hercegbosanske županije koju je donijelo Upravno vijeće Zavoda za zdravstveno osiguranje Hercegbosanske županije broj: 11-37-14-1947/12 od 10. prosinca 2012. godine.

II.

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja, a objavit će se u "Narodnim novinama Hercegbosanske županije".

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegbosanska županija
VLADA
Broj: 01-02-5-1/13
Livno, 11. siječnja 2013. godine

Predsjednik Vlade
Nediljko Rimac v.r.

***

Na temelju članka 19. stavak 1. i članka 20. stavak 3. Zakona o Vladi Hercegbosanske županije ("Narodne novine Hercegbosanske županije", broj 2/96), i članka 12 Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima u Federaciji Bosne i Hercegovine (Službene novine FBiH" broj: 12/03 i 34/03), Vlada Hercegbosanske županije na sjednici održanoj 28. prosinca 2012. godine, donosi

RJEŠENJE
o imenovanju ravnatelja Županijskog zavoda
za upošljavanje

I.

Anto Omazić, prof. za fizičku kulturu iz Livna, imenuje se na dužnost ravnatelja Županijskog zavoda za upošljavanje.

II.

Ovo Rješenje stupa na snagu danom donošenja, a objavit će se u Narodnim novinama Hercegbosanske županije".

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegbosanska županija
VLADA
Broj: 01-02-13-24/12
Livno, 28. prosinca 2012. godine

Predsjednik Vlade
Nediljko Rimac v.r.

***

Na temelju članka 19. stavak 1. i članka 20. stavak 3. Zakona o Vladi Hercegbosanske županije ("Narodne novine Hercegbosanske županije", broj 2/96), članka 4. stavak 2. Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine ("Službenom glasniku Bosne

HERCEGBOSANSKE ŽUPANIJE

i Hercegovine" broj: 12/03 i 34/03), Vlada Hercegbosanske županije na sjednici održanoj 4. siječnja 2013. godine, donijela je

RJEŠENJE**o imenovanju privremenog predsjednika i članova Povjerenstva za koncesije Hercegbosanske županije****I.**

U privremeno Povjerenstvo za koncesije Hercegbosanske županije imenuju se:

1. Zdenko Propadalo, - predsjednik,
2. Dragan Vukobrat, - zamjenik predsjednika,
3. Dragoslav Popović, - član,
4. Nadija Karaosmanović, - član,
5. Kristijan Petrović, - član,
6. Marijana Lončar, - član,
7. Božo Perić, - član.

II.

Imenovani predsjednik i članovi Povjerenstva za koncesije biraju se na razdoblje od 60 dana.

III.

Ovo Rješenje stupa na snagu danom donošenja, a objavit će se u "Narodnim novinama Hercegbosanske županije".

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegbosanska županija
VLADA
Broj: 01-02-2-1/13
Livno, 04. siječnja 2013. godine

Predsjednik Vlade
Nediljko Rimac v.r.

***

Na temelju članka 19. stavak 1. i članka 20. stavak 3. Zakona o Vladi Hercegbosanske županije ("Narodne novine Hercegbosanske županije", broj 2/96), i članka 46. Zakona o posredovanju pri upošljavanju člancima ("Narodne novine Hercegbosanske županije", broj 11/99) te članka 34. stavak 3. Zakona o ustanovama ("Narodne novine Hercegbosanske županije", broj 10/98), Vlada Hercegbosanske županije na sjednici održanoj 28. prosinca 2012. godine, donosi

RJEŠENJE**o imenovanju predsjednika i članova Upravnog vijeća Zavoda za upošljavanje Hercegbosanske županije****I.**

Za članove Upravnog vijeća Zavoda za upošljavanje Hercegbosanske županije imenuju se:

1. Davor Brnić, predsjednik;
2. Mladan Konta, član;
3. Enes Mastalić, član;
4. Josipa Andabak, član;
5. Marko Bokan, član.

II.

Mandat članova Upravnog vijeća Zavoda za upošljavanje Hercegbosanske županije traje četiri (4) godine od dana imenovanja.

III.

Ovo Rješenje stupa na snagu danom donošenja, a objavit će se u „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine i u Narodnim novinama Hercegbosanske županije“.

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegbosanska županija
VLADA
Broj: 01-02-13-23/12
Livno, 28. prosinca 2012. godine

Predsjednik Vlade
Nediljko Rimac v.r.

***

Na temelju članka 19. stavak 1. i članka 20. stavak 3. Zakona o Vladi Hercegbosanske županije ("Narodne novine Hercegbosanske županije", broj 2/96), i članka 12. i 13. Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima u Federaciji Bosne i Hercegovine (Službene novine FBiH" broj: 34/03) i članka 50. Stavak 8. Zakona o zdravstvenoj zaštiti u Federaciji Bosne i Hercegovine (Službene novine FBiH" broj: 29/97), Vlada Hercegbosanske županije na sjednici održanoj 28. prosinca 2012. godine, donosi

HERCEGBOSANSKE ŽUPANIJE

RJEŠENJE**o imenovanju predsjednika i članova Upravnog vijeća Zavoda za javno zdravstvo Hercegbosanske županije****I.**

Za članove Upravnog vijeća Zavoda za javno zdravstvo Hercegbosanske županije imenuju se:

1. Ivan Jozić, predsjednik;
2. Mirko Barać, član;
3. Merima Mulić, član;
4. Krešimir Rajković, član;
5. Milutin Lukač, član.

II.

Mandat članova Upravnog vijeća Zavoda za javno zdravstvo Hercegbosanske županije traje četiri (4) godine od dana imenovanja.

III.

Ovo Rješenje stupa na snagu danom donošenja, a objavit će se u "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine" i u "Narodnim novinama Hercegbosanske županije".

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegbosanska županija
VLADA

Broj: 01-02-13-22/12

Livno, 28. prosinca 2012. godine

Predsjednik Vlade
Nediljko Rimac v.r.

***

Na temelju članka 19. stavak 1. i članka 20. stavak 3. Zakona o Vladi Hercegbosanske županije ("Narodne novine Hercegbosanske županije", broj 2/96), i članka 12. i 13. Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine FBiH" broj: 34/03) i članka 50. Stavak 8. Zakona o zdravstvenoj zaštiti u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine FBiH" broj: 29/97), Vlada Hercegbosanske županije na sjednici održanoj 28. prosinca 2012. godine, donosi

RJEŠENJE**o imenovanju predsjednika i članova Upravnog vijeća Zavoda za zdravstveno osiguranje Hercegbosanske županije****I.**

Za članove Upravnog vijeća Zavoda za zdravstveno osiguranje Hercegbosanske županije imenuju se:

1. Anto Džaja, predsjednik;
2. Tihana Krželj, član;
3. Merzuk Kamber, član;
4. Tomo Dolić, član;
5. Dragana Damjanović, član.

II.

Mandat članova Upravnog vijeća Zavoda za zdravstveno osiguranje Hercegbosanske županije traje četiri (4) godine od dana imenovanja.

III.

Ovo Rješenje stupa na snagu danom donošenja, a objavit će se u „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine" i u "Narodnim novinama Hercegbosanske županije".

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegbosanska županija
VLADA

Broj: 01-02-13-21/12

Livno, 28. prosinca 2012. godine

Predsjednik Vlade
Nediljko Rimac v.r.

***

Na temelju članka 19. stavak 1. i članka 20. stavak 3. Zakona o Vladi Hercegbosanske županije ("Narodne novine Hercegbosanske županije", broj 2/96), i članka 50. Stavak 8. Zakona o zdravstvenoj zaštiti u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine FBiH" broj: 29/97) te članka 2. Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine FBiH" broj: 12/03 i 34/03), Vlada Hercegbosanske županije na sjednici održanoj 28. prosinca 2012. godine, donosi

RJEŠENJE**o imenovanju privremenog člana Upravnog vijeća Doma zdravlja Glamoč****I.**

Do završetka izbora kojim će se izvršiti konačno imenovanje, na način, po postupku i uz poštivanje i primjenu principa propisanih Zakonom o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima u Federaciji Bosne i Hercegovine za člana privremenog Upravnog vijeća Doma zdravlja Glamoč, imenuje se sukladno članku 4. stavak 2. Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima u Federaciji Bosne i Hercegovine:

HERCEGBOSANSKE ŽUPANIJE

1. Rašida Karahodžić

II.

Ovo Rješenje stupa na snagu danom donošenja, a objavit će se u "Narodnim novinama Hercegbosanske županije".

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegbosanska županija
VLADA

Broj: 01-02-13-19/12

Livno, 28. prosinca 2012. godine

Predsjednik Vlade
Nediljko Rimac v.r.

***

Na temelju članka 19. stavak 1. i članka 20. stavak 3. Zakona o Vladi Hercegbosanske županije ("Narodne novine Hercegbosanske županije", broj 2/96), i članka 12. i 13. Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima u Federaciji Bosne i Hercegovine (Službene novine FBiH" broj: 34/03) i članka 50. Stavak 8. Zakona o zdravstvenoj zaštiti u Federaciji Bosne i Hercegovine (Službene novine FBiH" broj: 29/97), Vlada Hercegbosanske županije na sjednici održanoj 28. prosinca 2012. godine, donosi

RJEŠENJE

o imenovanju predsjednika i članova Upravnog vijeća Doma zdravlja Glamoč

I.

Za članove Upravnog vijeća Doma zdravlja Glamoč imenuju se:

1. Janja Martina Katavić, predsjednik;
2. Drago Petković, član;
3. Klara Deljak, član;
4. Milan Dodig, član;
5. _____, član

II.

Mandat članova Upravnog vijeća Doma zdravlja Glamoč traje četiri (4) godine od dana imenovanja.

III.

Ovo Rješenje stupa na snagu danom donošenja, a objavit će se u "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine" i u "Narodnim novinama Hercegbosanske županije".

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegbosanska županija
VLADA

Broj: 01-02-13-18/12

Livno, 28. prosinca 2012. godine

Predsjednik Vlade
Nediljko Rimac v.r.

***

Na temelju članka 19. stavak 1. i članka 20. stavak 3. Zakona o Vladi Hercegbosanske županije ("Narodne novine Hercegbosanske županije", broj 2/96), i članka 50. Stavak 8. Zakona o zdravstvenoj zaštiti u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine FBiH" broj: 29/97) te članka 2. Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine FBiH" broj: 12/03 i 34/03), Vlada Hercegbosanske županije na sjednici održanoj 28. prosinca 2012. godine, donosi

RJEŠENJE

o imenovanju privremenog člana Upravnog vijeća Doma zdravlja Tomislavgrad

I.

Do završetka izbora kojim će se izvršiti konačno imenovanje, na način, po postupku i uz poštivanje i primjenu principa propisanih Zakonom o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima u Federaciji Bosne i Hercegovine za člana privremenog Upravnog vijeća Doma zdravlja Tomislavgrad imenuje se sukladno članku 4. stavak 2. Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima u Federaciji Bosne i Hercegovine:

1. Maho Šehić

II.

Ovo Rješenje stupa na snagu danom donošenja, a objavit će se u "Narodnim novinama Hercegbosanske županije".

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegbosanska županija
VLADA

Broj: 01-02-13-17/12

Livno, 28. prosinca 2012. godine

Predsjednik Vlade
Nediljko Rimac v.r.

***

HERCEGBOSANSKE ŽUPANIJE

Na temelju članka 19. stavak 1. i članka 20. stavak 3. Zakona o Vladi Hercegbosanske županije ("Narodne novine Hercegbosanske županije", broj 2/96), i članka 12. i 13. Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine FBiH" broj: 34/03) i članka 50. Stavak 8. Zakona o zdravstvenoj zaštiti u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine FBiH" broj: 29/97), Vlada Hercegbosanske županije na sjednici održanoj 28. prosinca 2012. godine, donosi

RJEŠENJE**o imenovanju predsjednika i članova Upravnog vijeća Doma zdravlja Tomislavgrad****I.**

Za članove Upravnog vijeća Doma zdravlja Tomislavgrad imenuju se:

1. Ivan Madunić, predsjednik;
2. Milan Bagarić, član;
3. Silvana Dilber Ljubić, član;
4. Branka Krišto, član;
5. _____, član.

II.

Mandat članova Upravnog vijeća Doma zdravlja Tomislavgrad traje četiri (4) godine od dana imenovanja.

III.

Ovo Rješenje stupa na snagu danom donošenja, a objavit će se u "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine" i u "Narodnim novinama Hercegbosanske županije".

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegbosanska županija
VLADA

Broj: 01-02-13-16/12

Livno, 28. prosinca 2012. godine

Predsjednik Vlade
Nediljko Rimac v.r.

***

Na temelju članka 19. stavak 1. i članka 20. stavak 3. Zakona o Vladi Hercegbosanske županije ("Narodne novine Hercegbosanske županije", broj 2/96), i članka 12. i 13. Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine FBiH" broj: 34/03) i članka 50. Stavak 8. Zakona o zdravstvenoj zaštiti u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine FBiH" broj: 29/97),

Vlada Hercegbosanske županije na sjednici održanoj 28. prosinca 2012. godine, donosi

RJEŠENJE**o imenovanju predsjednika i članova Upravnog vijeća Doma zdravlja Drvar****I.**

Za članove Upravnog vijeća Doma zdravlja Drvar imenuju se:

1. Verica Miočević, predsjednik;
2. Marijan Nikolić, član;
3. Duško Šobot, član;
4. Milenka Popović, član;
5. Ljiljana Mihajlović, član.

II.

Mandat članova Upravnog vijeća Doma zdravlja Drvar traje četiri (4) godine od dana imenovanja.

III.

Ovo Rješenje stupa na snagu danom donošenja, a objavit će se u „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine" i u "Narodnim novinama Hercegbosanske županije".

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegbosanska županija
VLADA
Broj: 01-02-13-15/12
Livno, 28. prosinca 2012. godine

Predsjednik Vlade
Nediljko Rimac v.r.

***

Na temelju članka 19. stavak 1. i članka 20. stavak 3. Zakona o Vladi Hercegbosanske županije ("Narodne novine Hercegbosanske županije", broj 2/96), i članka 12. i 13. Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine FBiH" broj: 34/03) i članka 50. Stavak 8. Zakona o zdravstvenoj zaštiti u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine FBiH" broj: 29/97), Vlada Hercegbosanske županije na sjednici održanoj 28. prosinca 2012. godine, donosi

HERCEGBOSANSKE ŽUPANIJE

RJEŠENJE**o imenovanju predsjednika i članova Upravnog vijeća Doma zdravlja Livno****I.**

Za članove Upravnog vijeća Doma zdravlja Livno imenuju se:

1. Ajiša Jerebica, predsjednik;
2. Jure Kasalo, član;
3. Anto Kasalo, član;
4. Rusmira Milak, član;
5. Finka Krišto, član.

II.

Mandat članova Upravnog vijeća Doma zdravlja Livno traje četiri (4) godine od dana imenovanja.

III.

Ovo Rješenje stupa na snagu danom donošenja, a objavit će se u "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine" i u "Narodnim novinama Hercegbosanske županije".

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegbosanska županija
VLADA
Broj: 01-02-13-14/12
Livno, 28. prosinca 2012. godine

Predsjednik Vlade
Nediljko Rimac v.r.

***

Na temelju članka 19. stavak 1. i članka 20. stavak 3. Zakona o Vladi Hercegbosanske županije ("Narodne novine Hercegbosanske županije", broj 2/96), i članka 12. i 13. Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine FBiH" broj: 34/03) i članka 50. Stavak 8. Zakona o zdravstvenoj zaštiti u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine FBiH" broj: 29/97), Vlada Hercegbosanske županije na sjednici održanoj 28. prosinca 2012. godine, donosi

RJEŠENJE**o imenovanju predsjednika i članova Upravnog vijeća Doma zdravlja Kupres****I.**

Za članove Upravnog vijeća Doma zdravlja Kupres imenuju se:

1. Toni Šimić, predsjednik;

2. Denis Lijović, član;
3. Hamid Čoban, član;
4. Nediljko Čaleta, član;
5. Nataša Bajić, član.

II.

Mandat članova Upravnog vijeća Doma zdravlja Kupres traje četiri (4) godine od dana imenovanja.

III.

Ovo Rješenje stupa na snagu danom donošenja, a objavit će se u "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine" i u "Narodnim novinama Hercegbosanske županije".

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegbosanska županija
VLADA

Broj: 01-02-13-13/12
Livno, 28. prosinca 2012. godine

Predsjednik Vlade
Nediljko Rimac v.r.

***

Na temelju članka 19. stavak 1. i članka 20. stavak 3. Zakona o Vladi Hercegbosanske županije ("Narodne novine Hercegbosanske županije", broj 2/96), i članka 12. i 13. Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine FBiH" broj: 34/03) i članka 50. Stavak 8. Zakona o zdravstvenoj zaštiti u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine FBiH" broj: 29/97), Vlada Hercegbosanske županije na sjednici održanoj 28. prosinca 2012. godine, donosi

RJEŠENJE**o imenovanju predsjednika i članova Upravnog vijeća Županijske bolnice "Fra Mihovil Sučić" Livno****I.**

Za članove Upravnog vijeća Županijske bolnice "Fra Mihovil Sučić" Livno imenuju se:

1. Stipo Pavić, predsjednik;
2. Glorija Lijović, član;
3. Senad Baljak, član;
4. Zvonko Mihaljević, član;
5. Vasilija Broćeta, član.

II.

Mandat članova Upravnog vijeća Županijske bolnice "Fra Mihovil Sučić" Livno traje četiri (4) godine od dana imenovanja.

HERCEGBOSANSKE ŽUPANIJE

III.

Ovo Rješenje stupa na snagu danom donošenja, a objavit će se u "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine" i u "Narodnim novinama Hercegbosanske županije".

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegbosanska županija
VLADA
Broj: 01-02-13-12/12
Livno, 28. prosinca 2012. godine

Predsjednik Vlade
Nediljko Rimac v.r.

***

Na temelju članka 19. stavak 1. i članka 20. stavak 3. Zakona o Vladi Hercegbosanske županije ("Narodne novine Hercegbosanske županije", broj 2/96), i članka 12 Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine FBiH" broj: 12/03 i 34/03) a u svezi sa člankom 50. stavak 8. Zakona o zdravstvenoj zaštiti u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine FBiH" broj: 12/03 i 34/03), Zakona o zdravstvenoj zaštiti u Federaciji Bosne i Hercegovine (Službene novine FBiH" broj: 29/07), Vlada Hercegbosanske županije na sjednici održanoj 28. prosinca 2012. godine, donosi

RJEŠENJE**o utvrđivanju prijedloga za člana Upravnog vijeća Sveučilišne bolnice Mostar****I.**

Za člana Upravnog vijeća Sveučilišne bolnice Mostar predlaže se:

1. Dominika Šiško.

II.

Mandat člana Upravnog vijeća Sveučilišne bolnice Mostar traje četiri (4) godine od dana imenovanja.

III.

Ovo Rješenje stupa na snagu danom donošenja, a objavit će se u "Narodnim novinama Hercegbosanske županije".

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegbosanska županija
VLADA

Broj: 01-02-7-3/12

Livno, 28. prosinca 2012. godine

Predsjednik Vlade
Nediljko Rimac v.r.

***

USTAVNI SUD FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

Ustavni sud Federacije Bosne i Hercegovine, odlučujući o zahtjevu Premijera Kantona Sarajevo za utvrđivanje ustavnosti članka 3. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o osnovnom odgoju i obrazovanju, koji je donijela Skupština Kantona Sarajevo, na temelju članka IV.C.10. Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, nakon javne rasprave, na sjednici održanoj 06. 11. 2012. godine, donio je

PRESUDU

1. Utvrđuje se da članak 3. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o osnovnom odgoju i obrazovanju („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj 31/11), kojim se mijenja članak 8. stavak 1., u dijelu koji glasi: „škola će omogućiti pohađanje drugog srodnog nastavnog predmeta o etici i/ili religiji“, nije u suglasnosti sa Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine.
2. Suglasno članku IV.C.12.b) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine daje se kao prijelazno rješenje mogućnost Skupštini Kantona Sarajevo da u roku od šest mjeseci od dana objavljivanja ove presude u „Službenim novinama Federacije BiH“ i „Službenim novinama Kantona Sarajevo“ usuglasi osporeni dio odredbe iz točke 1. izreke ove presude sa Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine.
3. Presudu objaviti u „Službenim novinama Federacije BiH“ i službenim glasilima svih kantona.

O b r a z l o ž e n j e**1. Predmet zahtjeva**

Premijer Kantona Sarajevo (u daljnjem tekstu: podnositelj zahtjeva) podnio je Ustavnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud Federacije) 29. 12. 2011. godine zahtjev za utvrđivanje ustavnosti članka 3. Zakona

o izmjenama i dopunama Zakona o osnovnom odgoju i obrazovanju (u daljnjem tekstu: osporeni članak Zakona), koji je donijela Skupština Kantona Sarajevo.

2. Bitni navodi zahtjeva

Osporenim člankom Zakona je propisano da je škola dužna osigurati da učenici pohađaju nastavni predmet vjeronauku, a da će onim učenicima koji ne pohađaju vjeronauku škola omogućiti pohađanje drugog srodnog nastavnog predmeta o etici i/ili religiji, a čiji nastavni plan i program donosi Ministarstvo. Podnositelj zahtjeva smatra da osporeni članak Zakona dovodi u neravnopravan položaj one učenike koji ne žele pohađati vjeronauku ili drugi nastavni predmet srodan vjeronauci, jer im nije data mogućnost da ne pohađaju ni jedan od ponuđenih predmeta. Navodi da ovim učenicima treba omogućiti izbor slobodnih aktivnosti pod nadzorom nastavnika, što je bio prvobitni prijedlog Ministarstva za obrazovanje, nauku i mlade Kantona Sarajevo (u daljnjem tekstu: Ministarstvo) i Vlade Kantona Sarajevo. Posebice ukazuje na djecu sa invaliditetom, ističući da ova djeca zbog svojih psihotjelesnih sposobnosti nisu u mogućnosti da shvate značaj vjeronauke, odnosno predmeta srodnog vjeronauci. Podsjeća da su prihvatanjem Konvencije o pravima osoba s invaliditetom države potpisnice preuzele obvezu da osiguraju osobama s invaliditetom jednak pristup općem tercijarnom obrazovanju, profesionalnom osposobljavanju i edukaciji. Podnositelj zahtjeva napominje da je na području Kantona Sarajevo provedeno anketiranje roditelja učenika nakon čega je utvrđeno da postoje opredjeljenja za donošenje zakonskih rješenja za učenike koji ne žele pohađati vjeronauku odnosno nastavni predmet srodan vjeronauci. Na temelju izloženog, podnositelj zahtjeva smatra da su osporenim člankom Zakona, povrijeđene odredbe članka II.A.2.(1) c), d), j), l) i m) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, Europska konvencija o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda, Europska konvencija o pravima djeteta i Europska konvencija o pravima osoba s invaliditetom. Predlaže da Ustavni sud Federacije donese presudu kojom se utvrđuje da osporeni članak Zakona nije u suglasnosti sa Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine.

3. Ovlaštenje za podnošenje zahtjeva za utvrđivanje ustavnosti

Sukladno članku IV.C.10. (2) b) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine podnositelj zahtjeva

je ovlašten za podnošenje zahtjeva za utvrđivanje ustavnosti osporenog članka Zakona.

4. Bitni navodi odgovora na zahtjev

Ustavni sud Federacije je sukladno članku 16. Zakona o postupku pred Ustavnim sudom Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj: 6/95 i 37/03) 23. 01. 2012. godine zatražio od Skupštine Kantona Sarajevo da kao stranka u postupku odgovori na navode zahtjeva u roku od 20 dana.

U odgovoru na zahtjev koji je Skupština Kantona Sarajevo dostavila 22.02.2012. godine, između ostalog navodi se da osporeni članak Zakona ne dovodi do diskriminacije učenika, jer daje mogućnost izbora drugog nastavnog predmeta srodnog vjeronauci. Sa aspekta prava roditelja i djece ističu da izučavanje vjeronauke kao redovnog ili alternativnog predmeta dovodi do jačanja moralnog integriteta djeteta, a da je izučavanje vjere temeljno ljudsko pravo garantirano Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine. Predlažu da Ustavni sud Federacije odbije zahtjev podnositelja kao neutemeljen.

5. Mišljenje Venecijanske komisije

Ustavni sud Federacije je 02.02.2012. godine zatražio mišljenje o podnesenom zahtjevu od Venecijanske komisije, kao *amicus curiae*, koje je dostavljeno 25. 07. 2012. godine. U navedenom mišljenju, između ostalog istaknuto je da članak 8. Zakona o osnovnom odgoju i obrazovanju s izmjenama i dopunama ostavlja učenicima i njihovim roditeljima izbor između nastavnog predmeta vjeronauke i alternativnog predmeta o „etici i /ili religiji“. Venecijanska komisija smatra da se suglasnost s člankom 2. Protokola broj 1. može postići tamo gdje se u jednoj školi osigurava nastavni predmet iz konfesionalne religije tako što učenicima dozvoljava slobodu izbora da pohađaju ili ne pohađaju takvu nastavu. Kao alternativu nastavi iz konfesionalne religije, država može ustanoviti neutralni nastavni predmet bilo o religiji, o etici ili o oba predmeta. Iz navedenih razloga mišljenja su da državi nije zabranjeno da zahtjeva nazočnost učenika, bez mogućnosti izuzetka, na nastavnom predmetu iz etike/ili religije tamo gdje učenik ne pohađa nastavni predmet iz konfesionalne religije. Međutim, obvezno nazočenje na nastavnom predmetu iz etike i/ili religije je kompatibilno s Europskom konvencijom samo onda kada je nastavni predmet iz etike i/ili religije neutralan i ne nastoji da indoktrinira. Mora se prenositi na objektivan, kritički i pluralistički način. Navode da takva rješenja štite s jedne strane vjerska i filozofska uvjerenja roditelja

koji žele da njihova djeca pohađaju nastavni predmet iz konfesionalne religije, a s druge strane štite vjerska i filozofska uvjerenja onih koji to ne žele.

6. Sjednica Suda s javnom raspravom

U ovom ustavno-sudskom predmetu održana je javna rasprava 09.10.2012. godine. Raspravi su nazočili ovlašteni opunomoćenici podnositelja zahtjeva i gospodin Emir Suljagić, kao amicus curiae. Ispred Skupštine Kantona Sarajevo nije nazočio nitko, iako su uredno pozvani.

Opunomoćenici podnositelja zahtjeva su ostali kod navoda zahtjeva i u cijelosti osporili navode iz odgovora na zahtjev. Obrazložili su svoje navode koji se odnose na diskriminaciju učenika koji nemaju izbor u slučaju da ne žele pohađati vjeronauku ili alternativni predmet o etici ili religiji, koji su srodni vjeronauci. Istakli su da je prijedlog Vlade ovog kantona, koji nije usvojen u postupku izmjena i dopuna Zakona o osnovnom odgoju i obrazovanju, bio sukladan Ustavnim načelima i međunarodnim standardima. Prema navedenom prijedlogu škole bi bile obvezne da osiguraju slobodne aktivnosti i sadržaj istih, nadzor nastavnika i stavljanje školskih resursa na raspolaganje onim učenicima koji ne žele da pohađaju ni jedan predmet iz osporenog članka Zakona. Istakli su da je u rujnu 2011. godine provedeno anketiranje učenika osnovnih i srednjih škola, koje je ukazalo da primjena osporenog članka Zakona kroz donesene nastavne planove i programe dovodi do određenih problema u praksi, što su elaborirali sa sigurnosnog aspekta učenika koji nisu nazočni na času vjeronauke, zatim sa aspekta diskriminacije ovih učenika prilikom upisa u srednje škole, u odnosu na učenike kojima ocjena iz vjeronauke ulazi u prosjek ocjena (ova ocjena je dovodila do razlike u ukupnom broju bodova na listi kandidata od 2 do 2,5, što ponekad može biti razlika između prvog i posljednjeg na listi). Dalje, navode da je došlo do diskriminacije učenika osnovnih škola u odnosu na učenike srednjih škola. Naime, dok se učenici osnovnih škola mogu izjasniti samo o pohađanju vjeronauke, odnosno alternativnog predmeta sličnog vjeronauci, učenici srednjih škola imaju i treću mogućnost, tako da u ovom trenutku postoji 50% populacije koja je u povoljnijem položaju. Kao suštinski problem u konkretnom slučaju navode, sporno je to, što prema osporenom članku Zakona, alternativni predmet treba biti „srodan“ vjeronauci. U takvoj situaciji nadležno ministarstvo nema mogućnost da izradi plan i program za neki predmet koji bi bio alternativa vjeronauci. Zbog navedenih problema, Ministarstvo je predložilo izmjenu kriterija za upis u srednju školu,

kako bi se ublažila diskriminacija do koje je dovedio dosadašnji jedini kriterij „prosječna ocjena“. Sada su kriteriji „relevantna grupa predmeta“ i rezultati prijemnog ispita. Na taj način je pomenuta razlika između učenika svedena na razumnu mjeru. Također, diskriminacija će ubuduće biti otklonjena i kroz polaganje ispita državne mature, te će na navedeni način dosadašnji kriterij „opći prosjek“, biti eliminiran. Polaganje državne mature će biti propisano aktom nadležnog ministra.

7. Relevantni propisi za donošenje presude

A. Ustavne odredbe

Članak II. A. 2. (1) c) d) j) l) i m)

Federacija će osigurati primjenu najvišeg nivoa međunarodno priznatih prava i sloboda utvrđenih u dokumentima navedenim u Aneksu ovog ustava. Posebice

(1) Sve osobe na teritoriji Federacije uživaju pravo na:

c) jednakost pred zakonom;

d) zabranu svake diskriminacije zasnovane na rasi, boji kože, polu, jeziku, religiji ili vjerovanju, političkim ili drugim uvjerenjima, nacionalnom ili socijalnom porijeklu;

j) zaštitu obitelji i djece;

l) temeljne slobode; slobodu govora i štampe; slobodu mišljenja, savjesti i uvjerenja; slobodu religije, uključujući privatno i javno vjeroispovijedanje;...

m) obrazovanje

Članak III.4. b)

Kantoni imaju sve nadležnosti koje nisu izričito povjerene federalnoj vlasti. Posebice su nadležni za:

b) utvrđivanje obrazovne politike, uključujući donošenje propisa o obrazovanju i osiguranje obrazovanja;

B. Protokol uz Europsku konvenciju o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda („Prvi protokol“ od 20.III.1952. godine)

Članak 2.

„Nitko ne može biti lišen prava na obrazovanje. U vršenju svojih funkcija u oblasti obrazovanja i nastave država poštuje pravo roditelja da osiguraju takvo obrazovanje i nastavu sukladnu njihovim vlastitim vjerskim i filozofskim uvjerenjima“.

c) *Konvencija o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda*

Članak 9.

„Svatko ima pravo na slobodu misli, savjesti i vjere: ovo uključuje slobodu da promijeni vjeru ili uvjerenje i slobodu sam ili zajedno sa drugima i javno ili privatno, da manifestira svoju vjeru ili uvjerenje, obredom, propovijedanjem i vršenjem vjerskih dužnosti i rituala.

Sloboda manifestiranja svoje vjere ili svojih uvjerenja će podlijezati samo onim ograničenjima predviđenim zakonom i koja su neophodna u demokratskom društvu u interesu javne sigurnosti, zaštite javnog poretka, zdravlja ili morala ili zaštite prava i sloboda drugih“.

Članak 14.

Zabrana diskriminacije

„Uživanje prava i sloboda predviđenih ovom konvencijom osigurava se bez diskriminacije po bilo kojem temelju, kao što su spol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijest, političko ili drugo mišljenje nacionalno ili socijalno podrijetlo, veza s nekom nacionalnom manjinom, imovno stanje, rođenje ili drugi status“.

D. Konvencija o pravima djeteta

Članak 3.

„U svim aktivnostima koja se tiču djece od primarnog značaja su interesi djeteta bez obzira na to da li ih provode javne ili privatne institucije za socijalnu zaštitu, sudovi, administrativni organ ili zakonodavna tijela“.

Članak 12.

1. Države članice osiguravaju djetetu koje je sposobno formirati vlastito mišljenje pravo slobodnog izražavanja tog mišljenja o svim pitanjima koja se tiču djeteta, s tim što se mišljenju djeteta posvećuje dužna pažnja sukladno godinama života i zrelošću djeteta.“

Članak 14.

„1. Države članice poštuju pravo djeteta na slobodu mišljenja, savjesti i vjeroispovijesti.

2. Države članice poštuju prava i dužnosti roditelja i, ako je takav slučaj, zakonitih staratelja da usmjeravaju dijete u ostvarivanju njegovog

prava na način koji sukladan s razvojem njegovih sposobnosti.

3. Sloboda ispoljavanja vjeroispovijesti, ili uvjerenja može da podliježe samo onim ograničenjima koja su propisana zakonom i koja su prijeko potrebna radi zaštite javne sigurnosti, reda, zdravlja ili morala ili temeljnih prava i sloboda drugih“.

Članak 18.

1. Države članice uložiti će sve napore kako bi se uvažavalo načelo da oba roditelja imaju zajedničku odgovornost u podizanju i razvoju djeteta. Roditelji ili, u zavisnosti od slučaja, zakoniti staratelji imaju glavnu odgovornost za podizanje i razvoj djeteta. Interesi djeteta su njihova temeljna briga.

2. Radi garantiranja i unapređivanja prava sadržanih u ovoj konvenciji, države članice pružaju roditeljima i zakonitim starateljima odgovarajuću pomoć u obavljanju dužnosti odgajanja djeteta i osiguravaju razvoj institucija, objekata i službi za skrb o djeci.

Članak 28.

1. Države članice priznaju pravo djeteta na obrazovanje i, radi postepenog ostvarenja tog prava na temelju jednakih mogućnosti, posebice:

- a) proglašavaju osnovno obrazovanje obveznim i besplatnim za sve;
- b) podstiču razvoj različitih oblika srednjoškolskog obrazovanja, uključujući opće i stručno obrazovanje, koje je dostupno svoj djeci i preuzimaju odgovarajuće mjere kao što su uvođenje besplatnog obrazovanja i pružanje financijske pomoći u slučaju potrebe;
- c) svima omogućavaju sticanje visokog obrazovanja na temelju sposobnosti, koristeći prikladna sredstva;
- d) svoj djeci stavljaju na raspolaganje obrazovne i stručne informacije i usluge profesionalne orijentacije;
- e) poduzimaju mjere za podsticanje redovnog pohađanja škole i smanjenje ispisivanja iz škole.

2. Države članice preuzimaju sve odgovarajuće mjere kako bi se disciplina u školama mogla provoditi na način koji sukladan s ljudskim dostojanstvom djeteta i ovom konvencijom.

HERCEGBOSANSKE ŽUPANIJE

3. Države članice unapređuju i podstiču međunarodnu suradnju o pitanjima koja se odnose na obrazovanje, posebice radi doprinosa eliminaciji neznanja i nepismenosti u svijetu i olakšanja pristupa nauci, tehničkom znanju i suvremenim metodama nastave. U tom pogledu, posebice se pažnja poklanja zemljama u razvoju

Članak 29.

Države članice suglasne su da obrazovanje djeteta treba da bude usmjereno na:

- a) razvoj ličnosti djeteta i razvoj obdarenosti i mentalnih i tjelesnih sposobnosti do krajnjih granica;
- b) razvoj poštovanja prava čovjeka i temeljnih sloboda, kao i poštovanje načela sadržanih u Povelji Ujedinjenih naroda;
- c) razvoj poštovanja roditelja djeteta, njegovog kulturnog identiteta, jezika i vrijednosti, nacionalnih vrijednosti zemlje u kojoj dijete živi i zemlje iz koje ono potječe, kao i civilizacija koje su različite od njegove;
- d) pripremanju djeteta za odgovoran život u slobodnom društvu, u duhu razumijevanja, mira tolerancije, jednakosti polova i prijateljstva među svim narodima, etničkim, nacionalnim i vjerskim grupama i osobama autohtonog podrijetla;
- e) razvoj poštovanja prirodne sredine.

2. Ni jedna odredba ovog članka kao ni članka 28. ne smije se tumačiti tako da se ograničava sloboda pojedinca i tijela da osnivaju i upravljaju obrazovnim ustanovama, imajući uvijek u vidu poštovanje načela izloženih u stavku 1. ovog članka i pod uvjetom da je obrazovanje u takvim institucijama sukladno minimalnim standardima koje može propisati država.

E. Konvencija o pravima osoba s invaliditetom**Članak 24.****Obrazovanje**

1. Države potpisnice priznaju pravo svih osoba s invaliditetom na obrazovanje. S ciljem da ostvare uživanje ovog prava bez diskriminacije i na temelju jednakosti s drugima, države potpisnice osiguraće inkluzivni sustav obrazovanja na svim nivoima i učenje tijekom čitavog života usmjereno na:

- a) Pun razvoj ljudskih potencijala i osjećanja dostojanstva i samovrijednosti, kao i jačanje poštovanja ljudskih prava, temeljnih sloboda i ljudske raznovrsnosti,
- b) Razvijanje osobnosti, talenta i mentalnih i tjelesnih sposobnosti osoba s invaliditetom do najveće moguće mjere.
- c) Omogućavanje da sve osobe s invaliditetom efektivno učestvuju u slobodnom društvu.

2. Države potpisnice će osigurati:

- a) da osobe s invaliditetom ne budu isključene iz općeg sustava obrazovanja na temelju svog invaliditeta, te da djeca s invaliditetom ne budu isključena iz besplatnog i obrazovnog osnovnog obrazovanja ili iz srednjeg obrazovanja na temelju invaliditeta;
- b) da osobe s invaliditetom imaju pristup inkluzivnom kvalitetnom i besplatnom osnovnom obrazovanju i srednjem obrazovanju, na ravnopravnoj osnovi s drugima u zajednicama u kojima žive;
- c) da bude obezbijeđeno razumno zadovoljenje htijenja pojedinca;
- d) da osobe s invaliditetom dobiju potrebnu podršku, unutar općeg sustava obrazovanja, kako bi se olakšalo njihovo djelotvorno obrazovanje,
- e) pružanje djelotvornih individualiziranih mjera podrške u okruženjima koja maksimalno doprinose akademskom i društvenom razvoju, u suglasnosti s ciljem potpunog uključivanja.

(...)

5. Države potpisnice će osobama s invaliditetom osigurati pristup općem tercijarnom obrazovanju, stručnom usavršavanju, obrazovanju odraslih i cjeloživotnom učenju bez diskriminacije i na ravnopravnoj osnovi s drugima. U tu svrhu, države potpisnice će osigurati razumnu prilagodbu za osobe s invaliditetom.“

F. Zakonske odredbe**1. Okvirni Zakon o osnovnom i srednjem obrazovanju u Bosni i Hercegovini****Članak 4.**

„Svako dijete ima jednako pravo pristupa i jednake mogućnosti učešća u odgovarajućem obrazovanju, bez diskriminacije na bilo kojoj osnovi.

HERCEGBOSANSKE ŽUPANIJE

Jednak pristup i jednake mogućnosti podrazumijevaju osiguravanje jednakih uvjeta i prilika za sve, za početak i nastavak daljnjeg obrazovanja.

Odgovarajuće obrazovanje podrazumijeva obrazovanje koje sukladno utvrđenim standardima osigurava djetetu da na najbolji način razvije svoje urođene i potencijalne umne, tjelesne i moralne sposobnosti, na svim nivoima obrazovanja“.

Članak 5.

„Prava djeteta koja se odnose na obrazovanje, ispravna briga za dobrobit njegovog tjelesnog i mentalnog razvoja i sigurnosti, u školama i na svim mjestima gdje se obrazuje, imaju prvenstvo nad svim drugim pravima.

U slučaju sukoba prava, prednost se daje onom pravu, tumačenju ili djelovanju, koje će najviše koristiti interesu djeteta“.

Članak 6.

„Škola ima odgovornost da, u vlastitoj i u sredini u kojoj djeluje, doprinese stvaranju takve kulture koja poštuje ljudska prava i temeljne slobode svih građana, kako je to utemeljeno Ustavom i ostalim međunarodnim dokumentima iz oblasti ljudskih prava koje je potpisala Bosna i Hercegovina“.

Članak 9.

„Škola će unapređivati i štititi vjerske slobode, toleranciju i kulturu dijaloga.

Imajući na umu različitost ubjeđenja/vjerovanja u BiH, učenici će pohađati časove vjeronauke samo ako su sukladni s njihovim ubjeđenjem ili ubjeđenjima njihovih roditelja.

Škola ne može poduzimati bilo kakve mjere i aktivnosti kojima bi se ograničavala sloboda izražavanja sopstvenih i upoznavanja drugih i drugačijih vjerskih uvjerenja.

Učenici koji ne žele pohađati vjeronauku neće ni na koji način biti dovedeni u nepovoljan položaj u odnosu na druge učenike“.

2. Zakon o osnovnom odgoju i obrazovanju**Članak 8.**

„Škola je dužna osigurati uvjete da učenici/učenice pohađaju vjeronauku, ali samo uz suglasnost roditelja ili staratelja.

Škola ne smije poduzimati bilo kakve aktivnosti koje bi se mogle shvatiti kao nepoštovanje ili davanje prednosti bilo kojoj vjeroispovijesti.

Škola osigurava da učenik/učenica ne trpi bilo kakvu diskriminaciju ili štetu na temelju vjeroispovijesti, na temelju toga da nema vjeroispovijesti, na temelju činjenice da ne pohađa vjeronauku neke određene vjeroispovijesti ili je ne pohađa uopće.

Učenicima se obezbjeđuje da izučavaju o drugim vjerama i vjerovanjima, kao i o drugim tradicijama i kulturama“.

3. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o osnovnom odgoju i obrazovanju**Članak 3.**

Članak 8. mijenja se i glasi:

„Članak 8.

Škola je dužna osigurati uvjete da učenici pohađaju nastavni predmet vjeronauku, a onim učenicima koji vjeronauku ne pohađaju škola će omogućiti pohađanje drugog srodnog nastavnog predmeta o etici/ili religiji, a čiji nastavni plan i program donosi Ministarstvo.

Učenici se, uz suglasnost roditelja, na početku školovanja opredjeljuju za pohađanje jednog od nastavnih predmeta iz stavka 1. ovog članka, uz mogućnost promjene opredjeljenja na početku svake školske godine.

Predmeti iz stavka 1. imaju status izbornog predmeta i ulaze u opći prosjek ocjena.“

8. Činjenično stanje

Ustavni sud Federacije konstatira da je u isključivoj nadležnosti kantona utvrđivanje obrazovne politike, donošenje propisa o obrazovanju i osiguranju obrazovanja. Uvažavajući nadležnosti Skupštine Kantona Sarajevo u oblasti zakonodavne politike, Ustavni sud Federacije ukazuje da je osporeni članak Zakona u dijelu koji glasi: „škola će omogućiti pohađanje drugog srodnog nastavnog predmeta o etici i/ili religiji“, nejasan, neprecizan i da ostavlja mogućnost proizvoljnog tumačenja, kao i čestog mijenjanja sadržaja ovih predmeta u praksi. Suštinski problem u konkretnom slučaju, odnosi se na obvezivanje

nadležnog Ministarstva na donošenje nastavnog plana i programa alternativnog predmeta koji bi bio „srodan“ vjeronauci. Tako koncipirana odredba Zakona ne ostavlja dovoljno prostora i ne daje jasna ovlaštenja Ministarstvu da izradi sadržaje, planove i programe za alternativni predmet, za koji bi se opredijelili učenici koji ne žele pohađati vjeronauku. Iz navedenih razloga, po ocjeni Ustavnog suda Federacije osporena odredba Zakona ne daje garancije da učenici koji ne žele pohađati nastavni predmet vjeronauku, neće biti diskriminirani. Osporena odredba Zakona, ovim učenicima ne omogućava da se na jasan i precizan način upoznaju sa svojim pravima, obvezama i odgovornostima pri izboru alternativnih predmeta.

9. Stav Ustavnog suda Federacije

Ustavni sud Federacije utvrđuje da bi Skupština Kantona Sarajevo uređujući oblast obrazovanja jasnim i preciznim zakonskim rješenjima, umjesto osporene odredbe trebala utvrditi alternativni odnosno alternativne predmete, pa nadležnom ministarstvu dati ovlaštenja, koja mu omogućavaju da se kroz utvrđivanje sadržaja, planova i programa alternativnog odnosno alternativnih predmeta omogući realizaciju prava roditelja i djece garantirana:

a) Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine, kao što su jednakost pred zakonom, zabrana svake diskriminacije, zaštita obitelji i djece, sloboda govora, mišljenja, savjesti i uvjerenja, sloboda religije i obrazovanje (članak II.A.2.(1) c), d), j), l) i m).

b) Konvencijom o pravima djeteta, kao što su pravo djeteta na slobodu mišljenja, savjesti i vjeroispovijesti (članak 14. ove Konvencije), osiguranje da pruženo obrazovanje bude u najboljem interesu djeteta, da u potpunosti poštuje prava i dužnosti roditelja i da osigura potpuni razvoj identiteta djeteta (čl. 18., 28. i 29.).

c) Europskom konvencijom o ljudskim pravima i temeljnim slobodama, kao što su sloboda vjeroispovijesti (članak 9.), sloboda izražavanja (članak 10.), zabrana diskriminacije (članak 14.) i pravo na obrazovanje (članak 2. Protokola broj 1. uz Europsku konvenciju).

d) Konvencije o pravima osoba s invaliditetom, kao što je pravo osoba s invaliditetom na obrazovanje (članak 24.), prilagođavajući sadržaje nastavnih

planova i programa iz ove oblasti specifičnim potrebama ove djece, u cilju njihovog potpunog uključivanja u obrazovni sustav.

Nadležno ministarstvo u oblasti obrazovanja bi na ovaj način imalo mogućnost utvrđivati sadržaje nastavnog odnosno nastavnih predmeta, planove i programe za njihovu realizaciju sukladno načelima demokratskog društva. Prenošenjem znanja iz ove oblasti obrazovanja na objektiv, kritički i pluralistički način, spriječila bi se indoktrinacija, koja ne poštuje vjerska i filozofska uvjerenja roditelja. Time bi nadležno ministarstvo ispunilo svoju obvezu iz članka 2. Protokola broj 1. uz Europsku konvenciju o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda, u smislu poštovanja roditelja da osiguraju obrazovanje i podučavanje njihove djece sukladno s njihovim vlastitim vjerskim i filozofskim uvjerenjima.

10. Točkom 2. izreke presude je suglasno članku IV.C.12.b) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine data kao prijelazno rješenje, mogućnost Skupštini Kantona Sarajevo da u roku od šest mjeseci od dana objavljivanja ove presude u „Službenim novinama Federacije BiH“ i „Službenim novinama Kantona Sarajevo“ usuglasi osporeni dio odredbe iz točke 1. izreke ove presude sa Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine.

Ovu presudu Ustavni sud Federacije donio je jednoglasno u sastavu: dr. Kata Senjak, predsjednica Suda, Sead Bahtijarević, mr. Ranka Cvijić, Domin Malbašić, Aleksandra Martinović i mr. Faris Vehabović, suci Suda.

Broj: U-39/11
06. 11. 2012. godine
Sarajevo

Predsjednica
Ustavnog suda Federacije
Bosne i Hercegovine
dr. Kata Senjak

***

Ustavni sud Federacije Bosne i Hercegovine, odlučujući o zahtjevu Premijera Kantona Sarajevo za utvrđivanje ustavnosti člana 3. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o osnovnom odgoju i obrazovanju, koji je donijela Skupština Kantona Sarajevo, na osnovu člana IV.C.10. Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, nakon javne rasprave, na sjednici održanoj 06. 11. 2012. godine, donio je

HERCEGBOSANSKE ŽUPANIJE

PRESUDU

1. Utvrđuje se da član 3. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o osnovnom odgoju i obrazovanju („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj 31/11), kojim se mijenja član 8. stav 1., u dijelu koji glasi: „škola će omogućiti pohađanje drugog srodnog nastavnog predmeta o etici i/ili religiji“, nije u saglasnosti sa Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine.
2. Saglasno članu IV.C.12.b) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine daje se kao prijelazno rješenje mogućnost Skupštini Kantona Sarajevo da u roku od šest mjeseci od dana objavljivanja ove presude u „Službenim novinama Federacije BiH“ i „Službenim novinama Kantona Sarajevo“ usaglasi osporeni dio odredbe iz tačke 1. izreke ove presude sa Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine.
3. Presudu objaviti u „Službenim novinama Federacije BiH“ i službenim glasilima svih kantona.

O b r a z l o ž e n j e**1. Predmet zahtjeva**

Premijer Kantona Sarajevo (u daljem tekstu: podnosilac zahtjeva) podnio je Ustavnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Ustavni sud Federacije) 29. 12. 2011. godine zahtjev za utvrđivanje ustavnosti člana 3. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o osnovnom odgoju i obrazovanju (u daljem tekstu: osporeni član Zakona), koji je donijela Skupština Kantona Sarajevo.

2. Bitni navodi zahtjeva

Osporenim članom Zakona je propisano da je škola dužna osigurati da učenici pohađaju nastavni predmet vjeronauku, a da će onim učenicima koji ne pohađaju vjeronauku škola omogućiti pohađanje drugog srodnog nastavnog predmeta o etici i/ili religiji, a čiji nastavni plan i program donosi Ministarstvo. Podnosilac zahtjeva smatra da osporeni član Zakona dovodi u neravnopravan položaj one učenike koji ne žele pohađati vjeronauku ili drugi nastavni predmet srodan vjeronauci, jer im nije data mogućnost da ne pohađaju ni jedan od ponuđenih predmeta. Navodi da ovim učenicima treba omogućiti izbor slobodnih aktivnosti pod nadzorom nastavnika, što je bio prvobit-

ni prijedlog Ministarstva za obrazovanje, nauku i mlade Kantona Sarajevo (u daljem tekstu: Ministarstvo) i Vlade Kantona Sarajevo. Posebno ukazuje na djecu sa invaliditetom, ističući da ova djeca zbog svojih psihofizičkih sposobnosti nisu u mogućnosti da shvate značaj vjeronauke, odnosno predmeta srodnog vjeronauci. Podsjeća da su prihvatanjem Konvencije o pravima lica sa invaliditetom države potpisnice preuzele obavezu da osiguraju licima sa invaliditetom jednak pristup općem tercijarnom obrazovanju, profesionalnom osposobljavanju i edukaciji. Podnosilac zahtjeva napominje da je na području Kantona Sarajevo provedeno anketiranje roditelja učenika nakon čega je utvrđeno da postoje opredjeljenja za donošenje zakonskih rješenja za učenike koji ne žele pohađati vjeronauku odnosno nastavni predmet srodan vjeronauci. Na osnovu izloženog, podnosilac zahtjeva smatra da su osporenim članom Zakona, povrijeđene odredbe člana II.A.2.(1) c), d), j), l) i m) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, Evropska konvencija o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda, Evropska konvencija o pravima djeteta i Evropska konvencija o pravima lica sa invaliditetom. Predlaže da Ustavni sud Federacije donese presudu kojom se utvrđuje da osporeni član Zakona nije u saglasnosti sa Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine.

3. Ovlaštenje za podnošenje zahtjeva za utvrđivanje ustavnosti

U skladu sa članom IV.C.10. (2) b) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine podnosilac zahtjeva je ovlašten za podnošenje zahtjeva za utvrđivanje ustavnosti osporenog člana Zakona.

4. Bitni navodi odgovora na zahtjev

Ustavni sud Federacije je u skladu sa članom 16. Zakona o postupku pred Ustavnim sudom Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj:6/95 i 37/03) 23. 01. 2012. godine zatražio od Skupštine Kantona Sarajevo da kao stranka u postupku odgovori na navode zahtjeva u roku od 20 dana.

U odgovoru na zahtjev koji je Skupština Kantona Sarajevo dostavila 22. 02. 2012. godine, između ostalog navodi se da osporeni član Zakona ne dovodi do diskriminacije učenika, jer daje mogućnost izbora drugog nastavnog predmeta srodnog vjeronauci. Sa aspekta prava roditelja i djece ističu da izučavanje vjeronauke kao redovnog ili alternativnog predmeta dovodi do jačanja moralnog integriteta djeteta, a da je izučavanje vjere osnovno ljudsko pravo garantovano Ustavom Fe-

deracije Bosne i Hercegovine. Predlažu da Ustavni sud Federacije odbije zahtjev podnosioca kao neosnovan.

5. Mišljenje Venecijanske komisije

Ustavni sud Federacije je 02. 02. 2012. godine zatražio mišljenje o podnesenom zahtjevu od Venecijanske komisije, kao *amicus curiae*, koje je dostavljeno 25. 07. 2012. godine. U navedenom mišljenju, između ostalog istaknuto je da član 8. Zakona o osnovnom odgoju i obrazovanju sa izmjenama i dopunama ostavlja učenicima i njihovim roditeljima izbor između nastavnog predmeta vjeronauke i alternativnog predmeta o „etici i /ili religiji“. Venecijanska komisija smatra da se saglasnost sa članom 2. Protokola broj 1. može postići tamo gdje se u jednoj školi osigurava nastavni predmet iz konfesionalne religije tako što učenicima dozvoljava slobodu izbora da pohađaju ili ne pohađaju takvu nastavu. Kao alternativu nastavi iz konfesionalne religije, država može ustanoviti neutralni nastavni predmet bilo o religiji, o etici ili o oba predmeta. Iz navedenih razloga mišljenja su da državi nije zabranjeno da zahtijeva prisustvo učenika, bez mogućnosti izuzetka, na nastavnom predmetu iz etike/ili religije tamo gdje učenik ne pohađa nastavni predmet iz konfesionalne religije. Međutim, obavezno prisustvo na nastavnom predmetu iz etike i/ili religije je kompatibilno sa Evropskom konvencijom samo onda kada je nastavni predmet iz etike i/ili religije neutralan i ne nastoji da indoktrinira. Mora se prenositi na objektivni, kritički i pluralistički način. Navode da takva rješenja štite s jedne strane vjerska i filozofska uvjerenja roditelja koji žele da njihova djeca pohađaju nastavni predmet iz konfesionalne religije, a s druge strane štite vjerska i filozofska uvjerenja onih koji to ne žele.

6. Sjednica Suda sa javnom raspravom

U ovom ustavno-sudskom predmetu održana je javna rasprava 09.10.2012. godine. Raspravi su pristupili ovlašteni punomoćnici podnosioca zahtjeva i gospodin Emir Suljagić, kao *amicus curiae*. Ispred Skupštine Kantona Sarajevo nije pristupio niko, iako su uredno pozvani.

Punomoćnici podnosioca zahtjeva su ostali kod navoda zahtjeva i u cijelosti osporili navode iz odgovora na zahtjev. Obrazložili su svoje navode koji se odnose na diskriminaciju učenika koji nemaju izbor u slučaju da ne žele pohađati vjeronauku ili alternativni predmet o etici ili religiji, koji su srodni vjeronauci. Istakli su da je prijedlog Vlade ovog kantona, koji nije usvojen u postupku izmjena i dopuna Zakona o osnovnom odgoju i

obrazovanju, bio u skladu sa Ustavnim principima i međunarodnim standardima. Prema navedenom prijedlogu škole bi bile obavezne da osiguraju slobodne aktivnosti i sadržaj istih, nadzor nastavnika i stavljanje školskih resursa na raspolaganje onim učenicima koji ne žele da pohađaju ni jedan predmet iz osporenog člana Zakona. Istakli su da je u septembru 2011. godine provedeno anketiranje učenika osnovnih i srednjih škola, koje je ukazalo da primjena osporenog člana Zakona kroz donesene nastavne planove i programe dovodi do određenih problema u praksi, što su elaborirali sa sigurnosnog aspekta učenika koji nisu prisutni na času vjeronauke, zatim sa aspekta diskriminacije ovih učenika prilikom upisa u srednje škole, u odnosu na učenike kojima ocjena iz vjeronauke ulazi u prosjek ocjena (ova ocjena je dovodila do razlike u ukupnom broju bodova na listi kandidata od 2 do 2,5, što ponekad može biti razlika između prvog i posljednjeg na listi). Dalje, navode da je došlo do diskriminacije učenika osnovnih škola u odnosu na učenike srednjih škola. Naime, dok se učenici osnovnih škola mogu izjasniti samo o pohađanju vjeronauke, odnosno alternativnog predmeta sličnog vjeronauci, učenici srednjih škola imaju i treću mogućnost, tako da u ovom trenutku postoji 50% populacije koja je u povoljnijem položaju. Kao suštinski problem u konkretnom slučaju navode, sporno je to, što prema osporenom članu Zakona, alternativni predmet treba biti „srodan“ vjeronauci. U takvoj situaciji nadležno ministarstvo nema mogućnost da izradi plan i program za neki predmet koji bi bio alternativa vjeronauci. Zbog navedenih problema, Ministarstvo je predložilo izmjenu kriterija za upis u srednju školu, kako bi se ublažila diskriminacija do koje je dovodio dosadašnji jedini kriterij „prosjek ocjena“. Sada su kriteriji „relevantna grupa predmeta“ i rezultati prijemnog ispita. Na taj način je pomenuta razlika između učenika svedena na razumnu mjeru. Također, diskriminacija će ubuduće biti otklonjena i kroz polaganje ispita državne mature, te će na navedeni način dosadašnji kriterij „opći prosjek „ biti eliminisan. Polaganje državne mature će biti propisano aktom nadležnog ministara.

7. Relevantni propisi za donošenje presude

A. Ustavne odredbe

Član II. A. 2. (1) c) d) j) l) i m)

Federacija će osigurati primjenu najvišeg nivoa međunarodno priznatih prava i sloboda utvr-

đenih u dokumentima navedenim u Aneksu ovog ustava. Posebno

(1) Sva lica na teritoriji Federacije uživaju pravo na:

- a) jednakost pred zakonom;
- b) zabranu svake diskriminacije zasnovane na rasi, boji kože, polu, jeziku, religiji ili vjeronauku, političkim ili drugim uvjerenjima, nacionalnom ili socijalnom porijeklu;
- c) zaštitu porodice i djece;
- d) osnovne slobode; slobodu govora i štampe; slobodu mišljenja, savjesti i uvjerenja; slobodu religije, uključujući privatno i javno vjeroispovijedanje;...
- e) obrazovanje

Član III. 4. b)

Kantoni imaju sve nadležnosti koje nisu izričito povjerene federalnoj vlasti. Posebno su nadležni za:

b) utvrđivanje obrazovne politike, uključujući donošenje propisa o obrazovanju i osiguranje obrazovanja;

B. Protokol uz Evropsku konvenciju o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda („Prvi protokol“ od 20.III.1952. godine)

Član 2.

„Niko ne može biti lišen prava na obrazovanje. U vršenju svojih funkcija u oblasti obrazovanja i nastave država poštuje pravo roditelja da osiguraju takvo obrazovanje i nastavu u skladu sa njihovim vlastitim vjerskim i filozofskim uvjerenjima“.

c) Konvencija o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda

Član 9.

„Svako ima pravo na slobodu misli, savjesti i vjere: ovo uključuje slobodu da promijeni vjeru ili uvjerenje i slobodu sam ili zajedno sa drugima i javno ili privatno, da manifestuje svoju vjeru ili uvjerenje, obredom, propovijedanjem i vršenjem vjerskih dužnosti i rituala.“

Sloboda manifestiranja svoje vjere ili svojih uvjerenja će podlijegati samo onim ograničenjima predviđenim zakonom i koja su neophodna u demokratskom društvu u interesu javne sigurnosti, zaštite javnog poretka, zdravlja ili morala ili zaštite prava i sloboda drugih“.

Član 14.

Zabrana diskriminacije

„Uživanje prava i sloboda predviđenih ovom konvencijom osigurava se bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi, kao što su spol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijest, političko ili drugo mišljenje nacionalno ili socijalno porijeklo, veza sa nekom nacionalnom manjinom, imovno stanje, rođenje ili drugi status“.

D. Konvencija o pravima djeteta

Član 3.

„U svim aktivnostima koja se tiču djece od primarnog značaja su interesi djeteta bez obzira na to da li ih provode javne ili privatne institucije za socijalnu zaštitu, sudovi, administrativni organ ili zakonodavna tijela“.

Član 12.

1. Države članice osiguravaju djetetu koje je sposobno formirati vlastito mišljenje pravo slobodnog izražavanja tog mišljenja o svim pitanjima koja se tiču djeteta, s tim što se mišljenju djeteta posvećuje dužna pažnja u skladu sa godinama života i zrelošću djeteta.“

Član 14.

„1. Države članice poštuju pravo djeteta na slobodu mišljenja, savjesti i vjeroispovijesti.“

2. Države članice poštuju prava i dužnosti roditelja i, ako je takav slučaj, zakonitih staratelja da usmjeravaju dijete u ostvarivanju njegovog prava na način koji je u skladu sa razvojem njegovih sposobnosti.“

3. Sloboda ispoljavanja vjeroispovijesti, ili uvjerenja može da podliježe samo onim ograničenjima koja su propisana zakonom i koja su prijeko potrebna radi zaštite javne sigurnosti, reda, zdravlja ili morala ili osnovnih prava i sloboda drugih“.

Član 18.

1. Države članice uložiti će sve napore kako bi se uvažavao princip da oba roditelja imaju zajedničku odgovornost u podizanju i razvoju djeteta. Roditelji ili, u zavisnosti od slučaja, zakoniti staratelji imaju glavnu odgovornost za podizanje i razvoj djeteta. Interesi djeteta su njihova osnovna briga.“

HERCEGBOSANSKE ŽUPANIJE

2. Radi garantiranja i unapređivanja prava sadržanih u ovoj konvenciji, države članice pružaju roditeljima i zakonitim starateljima odgovarajuću pomoć u obavljanju dužnosti odgajanja djeteta i osiguravaju razvoj institucija, objekata i službi za brigu o djeci.

Član 28.

1. Države članice priznaju pravo djeteta na obrazovanje i, radi postepenog ostvarenja tog prava na osnovu jednakih mogućnosti, posebno:

- a) proglašavaju osnovno obrazovanje obaveznim i besplatnim za sve;
- b) podstiču razvoj različitih oblika srednjoškolskog obrazovanja, uključujući opće i stručno obrazovanje, koje je dostupno svoj djeci i preuzimaju odgovarajuće mjere kao što su uvođenje besplatnog obrazovanja i pružanje finansijske pomoći u slučaju potrebe;
- c) svima omogućavaju sticanje visokog obrazovanja na osnovu sposobnosti, koristeći prikladna sredstva;
- d) svoj djeci stavljaju na raspolaganje obrazovne i stručne informacije i usluge profesionalne orijentacije;
- e) preduzimaju mjere za podsticanje redovnog pohađanja škole i smanjenje ispisivanja iz škole.

2. Države članice preuzimaju sve odgovarajuće mjere kako bi se disciplina u školama mogla provoditi na način koji je u skladu sa ljudskim dostojanstvom djeteta i ovom konvencijom.

3. Države članice unapređuju i podstiču međunarodnu saradnju o pitanjima koja se odnose na obrazovanje, posebno radi doprinosa eliminaciji neznanja i nepismenosti u svijetu i olakšanja pristupa nauci, tehničkom znanju i savremenim metodama nastave. U tom pogledu, posebna pažnja se poklanja zemljama u razvoju

Član 29.

1. Države članice saglasne su da obrazovanje djeteta treba da bude usmjereno na:

- a) razvoj ličnosti djeteta i razvoj obdarenosti i mentalnih i fizičkih sposobnosti do krajnjih granica;
- b) razvoj poštovanja prava čovjeka i osnovnih sloboda, kao i poštovanje principa sadržanih u Povelji Ujedinjenih naroda;

- c) razvoj poštovanja roditelja djeteta, njegovog kulturnog identiteta, jezika i vrijednosti, nacionalnih vrijednosti zemlje u kojoj dijete živi i zemlje iz koje ono potiče, kao i civilizacija koje su različite od njegove;
- d) pripremanju djeteta za odgovoran život u slobodnom društvu, u duhu razumijevanja, mira tolerancije, jednakosti polova i prijateljstva među svim narodima, etničkim, nacionalnim i vjerskim grupama i licima autohtonog porijekla;
- e) razvoj poštovanja prirodne sredine.

2. Ni jedna odredba ovog člana kao ni člana 28. ne smije se tumačiti tako da se ograničava sloboda pojedinca i tijela da osnivaju i upravljaju obrazovnim ustanovama, imajući uvijek u vidu poštovanje principa izloženih u stavu 1. ovog člana i pod uslovom da je obrazovanje u takvim institucijama u skladu sa minimalnim standardima koje može propisati država.

E. Konvencija o pravima lica sa invaliditetom**Član 24.****Obrazovanje**

1. Države potpisnice priznaju pravo svih lica sa invaliditetom na obrazovanje. Sa ciljem da ostvare uživanje ovog prava bez diskriminacije i na osnovu jednakosti sa drugima, države potpisnice osiguraće inkluzivni sistem obrazovanja na svim nivoima i učenje tokom čitavog života usmjereno na:

- a) Pun razvoj ljudskih potencijala i osjećanja dostojanstva i samovrijednosti, kao i jačanje poštovanja ljudskih prava, osnovnih sloboda i ljudske raznovrsnosti,
- b) Razvijanje ličnosti, talenta i mentalnih i fizičkih sposobnosti lica sa invaliditetom do najveće moguće mjere.
- c) Omogućavanje da sva lica sa invaliditetom efektivno učestvuju u slobodnom društvu.

2. Države potpisnice će osigurati:

- a) da lica sa invaliditetom ne budu isključena iz općeg sistema obrazovanja na osnovu svog invaliditeta, te da djeca s invaliditetom ne budu isključena iz besplatnog i obrazovnog osnovnog obrazovanja ili iz srednjeg obrazovanja na osnovu invaliditeta;
- b) da lica sa invaliditetom imaju pristup inkluzivnom kvalitetnom i besplatnom osnovnom

HERCEGBOSANSKE ŽUPANIJE

obrazovanju i srednjem obrazovanju, na ravnopravnoj osnovi sa drugima u zajednicama u kojima žive;

c) da bude obezbijeđeno razumno zadovoljenje htijenja pojedinca;

d) da lica sa invaliditetom dobiju potrebnu podršku, unutar općeg sistema obrazovanja, kako bi se olakšalo njihovo djelotvorno obrazovanje,

e) pružanje djelotvornih individualizovanih mjera podrške u okruženjima koja maksimalno doprinose akademskom i društvenom razvoju, u saglasnosti sa ciljem potpunog uključivanja.

(...)

5. Države potpisnice će licima sa invaliditetom osigurati pristup općem tercijarnom obrazovanju, stručnom usavršavanju, obrazovanju odraslih i cjeloživotnom učenju bez diskriminacije i na ravnopravnoj osnovi s drugima. U tu svrhu, države potpisnice će osigurati razumnu prilagodbu za lica sa invaliditetom.“

F. Zakonske odredbe

1. Okvirni Zakon o osnovnom i srednjem obrazovanju u Bosni i Hercegovini

Član 4.

„Svako dijete ima jednako pravo pristupa i jednake mogućnosti učešća u odgovarajućem obrazovanju, bez diskriminacije na bilo kojoj osnovi.

Jednak pristup i jednake mogućnosti podrazumijevaju osiguravanje jednakih uslova i prilika za sve, za početak i nastavak daljeg obrazovanja.

Odgovarajuće obrazovanje podrazumijeva obrazovanje koje u skladu sa utvrđenim standardima osigurava djetetu da na najbolji način razvije svoje urođene i potencijalne umne, fizičke i moralne sposobnosti, na svim nivoima obrazovanja“.

Član 5.

„Prava djeteta koja se odnose na obrazovanje, ispravna briga za dobrobit njegovog fizičkog i mentalnog razvoja i sigurnosti, u školama i na svim mjestima gdje se obrazuje, imaju prvenstvo nad svim drugim pravima.

U slučaju sukoba prava, prednost se daje onom pravu, tumačenju ili djelovanju, koje će najviše koristiti interesu djeteta“.

Član 6.

„Škola ima odgovornost da, u vlastitoj i u sredini u kojoj djeluje, doprinese stvaranju takve

kulture koja poštuje ljudska prava i osnovne slobode svih građana, kako je to zasnovano Ustavom i ostalim međunarodnim dokumentima iz oblasti ljudskih prava koje je potpisala Bosna i Hercegovina“.

Član 9.

„Škola će unapređivati i štiti vjerske slobode, toleranciju i kulturu dijaloga.

Imajući na umu različitost ubjeđenja/vjeronauka u BiH, učenici će pohađati časove vjeronauke samo ako su u skladu sa njihovim ubjeđenjem ili ubjeđenjima njihovih roditelja.

Škola ne može preduzimati bilo kakve mjere i aktivnosti kojima bi se ograničavala sloboda izražavanja sopstvenih i upoznavanja drugih i drugačijih vjerskih uvjerenja.

Učenici koji ne žele pohađati vjeronauku neće ni na koji način biti dovedeni u nepovoljan položaj u odnosu na druge učenike“.

2. Zakon o osnovnom odgoju i obrazovanju

Član 8.

„Škola je dužna osigurati uslove da učenici/učenice pohađaju vjeronauku, ali samo uz saglasnost roditelja ili staratelja.

Škola ne smije preduzimati bilo kakve aktivnosti koje bi se mogle shvatiti kao nepoštovanje ili davanje prednosti bilo kojoj vjeroispovijesti.

Škola osigurava da učenik/učenica ne trpi bilo kakvu diskriminaciju ili štetu na osnovu vjeroispovijesti, na osnovu toga da nema vjeroispovijesti, na osnovu činjenice da ne pohađa vjeronauku neke određene vjeroispovijesti ili je ne pohađa uopće.

Učenicima se obezbjeđuje da izučavaju o drugim vjerama i vjeronanjima, kao i o drugim tradicijama i kulturama“.

3. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o osnovnom odgoju i obrazovanju

Član 3.

Član 8. mijenja se i glasi:

„Član 8.

Škola je dužna osigurati uslove da učenici pohađaju nastavni predmet vjeronauku, a onim učenicima koji vjeronauku ne pohađaju škola će omogućiti pohađanje drugog srodnog nastavnog

predmeta o etici/ili religiji, a čiji nastavni plan i program donosi Ministarstvo.

Učenici se, uz saglasnost roditelja, na početku školovanja opredjeljuju za pohađanje jednog od nastavnih predmeta iz stava 1. ovog člana, uz mogućnost promjene opredjeljenja na početku svake školske godine.

Predmeti iz stava 1. imaju status izbornog predmeta i ulaze u opći prosjek ocjena.“

8. Činjenično stanje

Ustavni sud Federacije konstatuje da je u isključivoj nadležnosti kantona utvrđivanje obrazovne politike, donošenje propisa o obrazovanju i osiguranju obrazovanja. Uvažavajući nadležnosti Skupštine Kantona Sarajevo u oblasti zakonodavne politike, Ustavni sud Federacije ukazuje da je osporeni član Zakona u dijelu koji glasi: „**škola će omogućiti pohađanje drugog srodnog nastavnog predmeta o etici i/ili religiji**“, nejasan, neprecizan i da ostavlja mogućnost proizvoljnog tumačenja, kao i čestog mijenjanja sadržaja ovih predmeta u praksi. Suštinski problem u konkretnom slučaju, odnosi se na obavezivanje nadležnog Ministarstva na donošenje nastavnog plana i programa alternativnog predmeta koji bi bio „srodan“ vjeronauci. Tako koncipirana odredba Zakona ne ostavlja dovoljno prostora i ne daje jasna ovlaštenja Ministarstvu da izradi sadržaje, planove i programe za alternativni predmet, za koji bi se opredijelili učenici koji ne žele pohađati vjeronauku. Iz navedenih razloga, po ocjeni Ustavnog suda Federacije osporena odredba Zakona ne daje garancije da učenici koji ne žele pohađati nastavni predmet vjeronauku, neće biti diskriminirani. Osporena odredba Zakona, ovim učenicima ne omogućava da se na jasan i precizan način upoznaju sa svojim pravima, obavezama i odgovornostima pri izboru alternativnih predmeta.

9. Stav Ustavnog suda Federacije

Ustavni sud Federacije utvrđuje da bi Skupština Kantona Sarajevo uređujući oblast obrazovanja jasnim i preciznim zakonskim rješenjima, umjesto osporene odredbe trebala utvrditi alternativni odnosno alternativne predmete, pa nadležnom ministarstvu dati ovlaštenja, koja mu omogućavaju da se kroz utvrđivanje sadržaja, planova i programa alternativnog odnosno alternativnih predmeta omogući realizaciju prava roditelja i djece garantovana:

a) Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine, kao što su jednakost pred zakonom, zabrana svake diskriminacije, zaštita porodice i djece, sloboda govora, mišljenja, savjesti i uvjerenja, sloboda religije i obrazovanje (član II.A.2.(1) c), d), j), l) i m).

b) Konvencijom o pravima djeteta, kao što su pravo djeteta na slobodu mišljenja, savjesti i vjeroispovijesti (član 14. ove Konvencije), osiguranje da pruženo obrazovanje bude u najboljem interesu djeteta, da u potpunosti poštuje prava i dužnosti roditelja i da osigura potpuni razvoj identiteta djeteta (čl. 18., 28. i 29.).

c) Evropskom konvencijom o ljudskim pravima i osnovnim slobodama, kao što su sloboda vjeroispovijesti (član 9.), sloboda izražavanja (član 10.), zabrana diskriminacije (član 14.) i pravo na obrazovanje (član 2. Protokola broj 1. uz Evropsku konvenciju).

d) Konvencije o pravima lica sa invaliditetom, kao što je pravo lica sa invaliditetom na obrazovanje (član 24.), prilagođavajući sadržaje nastavnih planova i programa iz ove oblasti specifičnim potrebama ove djece, u cilju njihovog potpunog uključivanja u obrazovni sistem.

Nadležno ministarstvo u oblasti obrazovanja bi na ovaj način imalo mogućnost utvrđivati sadržaje nastavnog odnosno nastavnih predmeta, planove i programe za njihovu realizaciju u skladu sa principima demokratskog društva. Prenošćenjem znanja iz ove oblasti obrazovanja na objektiv, kritički i pluralistički način, spriječila bi se indoktrinacija, koja ne poštuje vjerska i filozofska uvjerenja roditelja. Time bi nadležno ministarstvo ispunilo svoju obavezu iz člana 2. Protokola broj 1. uz Evropsku konvenciju o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda, u smislu poštovanja roditelja da osiguraju obrazovanje i podučavanje njihove djece u skladu sa njihovim vlastitim vjerskim i filozofskim uvjerenjima.

10. Tačkom 2. izreke presude je saglasno članu IV.C.12.b) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine data kao prijelazno rješenje, mogućnost Skupštini Kantona Sarajevo da u roku od šest mjeseci od dana objavljivanja ove presude u „Službenim novinama Federacije BiH“ i „Službenim novinama Kantona Sarajevo“ usaglasi osporeni dio odredbe iz tačke 1. izreke ove presude sa Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine.

HERCEGBOSANSKE ŽUPANIJE

Ovu presudu Ustavni sud Federacije donio je jednoglasno u sastavu: dr. Kata Senjak, predsjednica Suda, Sead Bahtijarević, mr. Ranka Cvijić, Domin Malbašić, Aleksandra Martinović i mr. Faris Vehabović, sudije Suda.

Broj: U-39/11
06.11.2012. godine
Sarajevo

Predsjednica
Ustavnog suda Federacije
Bosne i Hercegovine
dr. Kata Senjak

***

Ustavni sud Federacije Bosne i Hercegovine, odlučujući o захтјеву Премијера Кантона Сарајево за утврђивање уставности члана 3. Закона о измјенама и допунама Закона о основном одгоју и образовању, који је донијела Скупштина Кантона Сарајево, на основу члана IV.Ц.10. Устава Федерације Босне и Херцеговине, након јавне расправе, на сједници одржаној 06.11.2012. године, донио је

ПРЕСУДУ

1. Утврђује се да члан 3. Закона о измјенама и допунама Закона о основном одгоју и образовању („Службене новине Кантона Сарајево“, број 31/11), којим се мијења члан 8. став 1., у дијелу који гласи: „школа ће омогућити похађање другог сродног наставног предмета о етици и/или религији“, није у сагласности са Уставом Федерације Босне и Херцеговине.
2. Сагласно члану IV.Ц.12.б) Устава Федерације Босне и Херцеговине даје се као пријелазно рјешење могућност Скупштини Кантона Сарајево да у року од шест мјесеци од дана објављивања ове пресуде у „Службеним новинама Федерације БиХ“ и „Службеним новинама Кантона Сарајево“ усагласи оспорени дио одредбе из тачке 1. изреке ове пресуде са Уставом Федерације Босне и Херцеговине.
3. Пресуду објавити у „Службеним новинама Федерације БиХ“ и службеним гласилима свих кантона.

Образложење

1. Предмет захтјева

Премијер Кантона Сарајево (у даљем тексту: подносилац захтјева) поднио је Уставном суду Федерације Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Уставни суд Федерације) 29.12.2011. године захтјев за утврђивање уставности члана 3. Закона о измјенама и допунама Закона о основном одгоју и образовању (у даљем тексту: оспорени члан Закона), који је донијела Скупштина Кантона Сарајево.

2. Битни наводи захтјева

Оспореним чланом Закона је прописано да је школа дужна осигурати да ученици похађају наставни предмет вјеронауку, а да ће оним ученицима који не похађају вјеронауку школа омогућити похађање другог сродног наставног предмета о етици и/или религији, а чији наставни план и програм доноси Министарство. Подносилац захтјева сматра да оспорени члан Закона доводи у неравноправан положај оне ученике који не желе похађати вјеронауку или други наставни предмет сродан вјеронауци, јер им није дата могућност да не похађају ни један од понуђених предмета. Наводи да овим ученицима треба омогућити избор слободних активности под надзором наставника, што је био првобитни приједлог Министарства за образовање, науку и младе Кантона Сарајево (у даљем тексту: Министарство) и Владе Кантона Сарајево. Посебно указује на дјецу са инвалидитетом, истичући да ова дјеца због својих психофизичких способности нису у могућности да схвате значај вјеронауке, односно предмета сродног вјеронауци. Подсјећа да су прихваћањем Конвенције о правима лица са инвалидитетом државе потписнице преузеле обавезу да осигурају лицима са инвалидитетом једнак приступ општем терцијарном образовању, професионалном оспособљавању и едукацији. Подносилац захтјева напомиње да је на подручју Кантона Сарајево проведено анкетаирање родитеља ученика након чега је утврђено да постоје одређења за доношење законских рјешења за ученике који не желе похађати вјеронауку односно наставни предмет сродан вјеронауци. На основу изложеног, подносилац захтјева сматра да су оспореним чланом Закона, повријеђене

одредбе члана II.A.2.(1) ц), д), ј), л) и м) Устава Федерације Босне и Херцеговине, Европска конвенција о заштити људских права и основних слобода, Европска конвенција о правима дјетета и Европска конвенција о правима лица са инвалидитетом. Предлаже да Уставни суд Федерације донесе пресуду којом се утврђује да оспорени члан Закона није у сагласности са Уставом Федерације Босне и Херцеговине.

3. Овлашћење за подношење захтјева за утврђивање уставности

У складу са чланом IV.Ц.10. (2) б) Устава Федерације Босне и Херцеговине подносилац захтјева је овлашћен за подношење захтјева за утврђивање уставности оспореног члана Закона.

4. Битни наводи одговора на захтјев

Уставни суд Федерације је у складу са чланом 16. Закона о поступку пред Уставним судом Федерације Босне и Херцеговине („Службене новине Федерације БиХ“, број:6/95 и 37/03) 23.01.2012. године затражио од Скупштине Кантона Сарајево да као странка у поступку одговори на наводе захтјева у року од 20 дана.

У одговору на захтјев који је Скупштина Кантона Сарајево доставила 22.02.2012. године, између осталог наводи се да оспорени члан Закона не доводи до дискриминације ученика, јер даје могућност избора другог наставног предмета сродног вјеронауци. Са аспекта права родитеља и дјете истичу да изучавање вјеронауке као редовног или алтернативног предмета доводи до јачања моралног интегритета дјетета, а да је изучавање вјере основно људско право гарантовано Уставом Федерације Босне и Херцеговине. Предлажу да Уставни суд Федерације одбије захтјев подносиоца као неоснован.

5. Мишљење Венецијанске комисије

Уставни суд Федерације је 02.02.2012. године затражио мишљење о поднесеном захтјеву од Венецијанске комисије, као *амицус цуриае*, које је достављено 25.07.2012. године. У наведеном мишљењу, између осталог истакнуто је да члан 8. Закона о основном одгоју и образовању са измјенама и допунама оставља ученицима и њиховим родитељима

избор између наставног предмета вјеронауке и алтернативног предмета о „етици и /или религији“. Венецијанска комисија сматра да се сагласност са чланом 2. Протокола број 1. може постићи тамо гдје се у једној школи осигурава наставни предмет из конфесионалне религије тако што ученицима дозвољава слободу избора да похађају или не похађају такву наставу. Као алтернативу настави из конфесионалне религије, држава може установити неутрални наставни предмет било о религији, о етици или о оба предмета. Из наведених разлога мишљења су да држави није забрањено да захтјева присуство ученика, без могућности изузетка, на наставном предмету из етике/или религије тамо гдје ученик не похађа наставни предмет из конфесионалне религије. Међутим, обавезно присуство на наставном предмету из етике и/или религије је компатибилно са Европском конвенцијом само онда када је наставни предмет из етике и/или религије неутралан и не настоји да индоктринира. Мора се преносити на објективан, критички и плуралистички начин. Наводе да таква рјешења штите с једне стране вјерска и филозофска увјерења родитеља који желе да њихова дјеча похађају наставни предмет из конфесионалне религије, а с друге стране штите вјерска и филозофска увјерења оних који то не желе.

6. Сједница Суда са јавном расправом

У овом уставно-судском предмету одржана је јавна расправа 09.10.2012. године. Расправи су приступили овлашћени пуномоћници подносиоца захтјева и господин Емир Суљагић, као *амицус цуриае*. Испред Скупштине Кантона Сарајево није приступио нико, иако су уредно позвани.

Пуномоћници подносиоца захтјева су остали код навода захтјева и у цијелости оспорили наводе из одговора на захтјев. Образложили су своје наводе који се односе на дискриминацију ученика који немају избор у случају да не желе похађати вјеронауку или алтернативни предмет о етици или религији, који су сродни вјеронауци. Истакли су да је приједлог Владе овог кантона, који није усвојен у поступку измјена и допуна Закона о основном одгоју и образовању, био у складу са Уставним принципима и међународним стандардима. Према наведеном приједлогу школе би биле обавезне да осигурају слободне активности и садржај истих, надзор наставника

HERCEGBOSANSKE ŽUPANIJE

и стављање школских ресурса на располагање оним ученицима који не желе да похађају ни један предмет из оспореног члана Закона. Истакли су да је у септембру 2011. године проведено анкетирање ученика основних и средњих школа, које је указало да примјена оспореног члана Закона кроз донесене наставне планове и програме доводи до одређених проблема у пракси, што су елаборирали са сигурносног аспекта ученика који нису присутни на часу вјеронауке, затим са аспекта дискриминације ових ученика приликом уписа у средње школе, у односу на ученике којима оцјена из вјеронауке улази у просјек оцјена (ова оцјена је доводила до разлике у укупном броју бодова на листи кандидата од 2 до 2,5, што понекад може бити разлика између првог и последњег на листи). Даље, наводе да је дошло до дискриминације ученика основних школа у односу на ученике средњих школа. Наиме, док се ученици основних школа могу изјаснити само о похађању вјеронауке, односно алтернативног предмета сличног вјеронауци, ученици средњих школа имају и трећу могућност, тако да у овом тренутку постоји 50% популације која је у повољнијем положају. Као суштински проблем у конкретном случају наводе, спорно је то, што према оспореном члану Закона, алтернативни предмет треба бити „сродан“ вјеронауци. У таквој ситуацији надлежно министарство нема могућност да изради план и програм за неки предмет који би био алтернатива вјеронауци. Због наведених проблема, Министарство је предложило измјену критерија за упис у средњу школу, како би се ублажила дискриминација до које је доводио досадашњи једини критериј „просјек оцјена“. Сада су критерији „релевантна група предмета“ и резултати пријемног испита. На тај начин је поменута разлика између ученика сведена на разумну мјеру. Такођер, дискриминација ће убудуће бити отклоњена и кроз полагање испита државне матуре, те ће на наведени начин досадашњи критериј „општи просјек“, бити елиминисан. Полагање државне матуре ће бити прописано актом надлежног министра.

7. Релевантни прописи за доношење пресуде

А. Уставне одредбе

Члан II. А. 2. (1) ц) д) ј) л) и м)

Федерација ће осигурати примјену највишег нивоа међународно признатих права

и слобода утврђених у документима наведеним у Анексу овог устава. Посебно

(1) Сва лица на територији Федерације уживају право на:

ц) једнакост пред законом;

д) забрану сваке дискриминације засноване на раси, боји коже, полу, језику, религији или вјеровању, политичким или другим увјерењима, националном или социјалном поријеклу;

ј) заштиту породице и дјете;

л) основне слободе; слободу говора и штампе; слободу мишљења, савјести и увјерења; слободу религије, укључујући приватно и јавно вјероисповиједање;...

м) образовање

Члан III. 4. б)

Кантони имају све надлежности које нису изричито повјерене федералној власти. Посебно су надлежни за:

б) утврђивање образовне политике, укључујући доношење прописа о образовању и осигурање образовања;

В. Протокол уз Европску конвенцију о заштити људских права и основних слобода („Први протокол“ од 20.III.1952. године)

Члан 2.

„Нико не може бити лишен права на образовање. У вршењу својих функција у области образовања и наставе држава поштује право родитеља да осигурају такво образовање и наставу у складу са њиховим властитим вјерским и филозофским увјерењима“.

ц) Конвенција о заштити људских права и основних слобода

Члан 9.

„Свако има право на слободу мисли, савјести и вјере: ово укључује слободу да промијени вјеру или увјерење и слободу сам или заједно са другима и јавно или приватно, да манифестује своју вјеру или увјерење, обредом, проповиједањем и вршењем вјерских дужности и ритуала.“

Слобода манифестирања своје вјере или својих увјерења ће подлијегати само оним ограничењима предвиђеним законом и која су неопходна у демократском друштву у интересу јавне сигурности, заштите јавног

HERCEGBOSANSKE ŽUPANIJE

поретка, здравља или морала или заштите права и слобода других“.

Члан 14.**Забрана дискриминације**

„Уживање права и слобода предвиђених овом конвенцијом осигурава се без дискриминације по било којој основи, као што су спол, раса, боја коже, језик, вјероисповијест, политичко или друго мишљење национално или социјално поријекло, веза са неком националном мањином, имовно стање, рођење или други статус“.

Д. Конвенција о правима дјетета**Члан 3.**

„У свим активностима која се тичу дјеце од примарног значаја су интереси дјетета без обзира на то да ли их проводе јавне или приватне институције за социјалну заштиту, судови, административни орган или законодавна тијела“.

Члан 12.

1. Државе чланице осигуравају дјетету које је способно формирати властито мишљење право слободног изражавања тог мишљења о свим питањима која се тичу дјетета, с тим што се мишљењу дјетета посвећује дужна пажња у складу са годинама живота и зрелошћу дјетета.“

Члан 14.

„1. Државе чланице поштују право дјетета на слободу мишљења, савјести и вјероисповијести.

2. Државе чланице поштују права и дужности родитеља и, ако је такав случај, законитих старатеља да усмјеравају дијете у остваривању његовог права на начин који је у складу са развојем његових способности.

3. Слобода испољавања вјероисповијести, или увјерења може да подлијеже само оним ограничењима која су прописана законом и која су пријекно потребна ради заштите јавне сигурности, реда, здравља или морала или основних права и слобода других“.

Члан 18.

1. Државе чланице уложит ће све напоре како би се уважавао принцип да оба родитеља имају заједничку одговорност у подизању и развоју дјетета. Родитељи или, у зависности

од случаја, законити старатељи имају главну одговорност за подизање и развој дјетета. Интереси дјетета су њихова основна брига.

2. Ради гарантирања и унапређивања права садржаних у овој конвенцији, државе чланице пружају родитељима и законитим старатељима одговарајућу помоћ у обављању дужности одгајања дјетета и осигуравају развој институција, објеката и служби за бригу о дјеци.

Члан 28.

1. Државе чланице признају право дјетета на образовање и, ради постепеног остварења тог права на основу једнаких могућности, посебно:

- a) проглашавају основно образовање обавезним и бесплатним за све;
- b) подстичу развој различитих облика средњошколског образовања, укључујући опште и стручно образовање, које је доступно свој дјеци и преузимају одговарајуће мјере као што су увођење бесплатног образовања и пружање финансијске помоћи у случају потребе;
- c) свима омогућавају стицање високог образовања на основу способности, користећи прикладна средства;
- d) свој дјеци стављају на располагање образовне и стручне информације и услуге професионалне оријентације;
- e) предузимају мјере ради подстицање редовног похађања школе и смањење исписивања из школе.

2. Државе чланице преузимају све одговарајуће мјере како би се дисциплина у школама могла водити на начин који је у складу са људским достојанством дјетета и овом конвенцијом.

3. Државе чланице унапређују и подстичу међународну сарадњу о питањима која се односе на образовање, посебно ради доприноса елиминацији незнања и неписмености у свијету и олакшања приступа науци, техничком знању и савременим методама наставе. У том погледу, посебна пажња се поклања земљама у развоју

Члан 29.

1. Државе чланице сагласне су да образовање дјетета треба да буде усмјерено на:

HERCEGBOSANSKE ŽUPANIJE

- a) razvoj личности дјетета и развој обдарености и менталних и физичких способности до крајњих граница;
- b) развој поштовања права човјека и основних слобода, као и поштовање принципа садржаних у Повељи Уједињених народа;
- c) развој поштовања родитеља дјетета, његовог културног идентитета, језика и вриједности, националних вриједности земље у којој дијете живи и земље из које оно потиче, као и цивилизација које су различите од његове;
- d) припремању дјетета за одговоран живот у слободном друштву, у духу разумијевања, мира толеранције, једнакости полова и пријатељства међу свим народима, етничким, националним и вјерским групама и лицима аутохтоног поријекла;
- e) развој поштовања природне средине.

2. Ни једна одредба овог члана као ни члана 28. не смије се тумачити тако да се ограничава слобода појединца и тијела да оснивају и управљају образовним установама, имајући увијек у виду поштовање принципа изложених у ставу 1. овог члана и под условом да је образовање у таквим институцијама у складу са минималним стандардима које може прописати држава.

Е. Конвенција о правима лица са инвалидитетом

Члан 24.

Образовање

1. Државе потписнице признају право свих лица са инвалидитетом на образовање. Са циљем да остваре уживање овог права без дискриминације и на основу једнакости са другима, државе потписнице осигураће инклузивни систем образовања на свим нивоима и учење током читавог живота усмјерено на:

- a) Пун развој људских потенцијала и осјећања достојанства и самовриједности, као и јачање поштовања људских права, основних слобода и људске разноврсности,
- b) Развијање личности, талента и менталних и физичких способности лица са инвалидитетом до највеће могуће мјере.

ц) Омогућавање да сва лица са инвалидитетом ефективно учествују у слободном друштву.

2. Државе потписнице ће осигурати:

a) да лица са инвалидитетом не буду искључена из општег система образовања на основу свог инвалидитета, те да дјеца с инвалидитетом не буду искључена из бесплатног и образовног основног образовања или из средњег образовања на основу инвалидитета;

б) да лица са инвалидитетом имају приступ инклузивном квалитетном и бесплатно основном образовању и средњем образовању, на равноправној основи са другима у заједницама у којима живе;

ц) да буде обезбијеђено разумно задовољење хтијења појединца;

д) да лица са инвалидитетом добију потребну подршку, унутар општег система образовања, како би се олакшало њихово дјелотворно образовање,

е) пружање дјелотворних индивидуализованих мјера подршке у окружењима која максимално доприносе академском и друштвеном развоју, у сагласности са циљем потпуног укључивања.
(...)

5. Државе потписнице ће лицима са инвалидитетом осигурати приступ општем терцијарном образовању, стручном савршавању, образовању одраслих и цијеложивотног учењу без дискриминације и на равноправној основи с другима. У ту сврху, државе потписнице ће осигурати разумну прилагодбу за лица са инвалидитетом. “

Ф. Законске одредбе

1. Оквирни Закон о основном и средњем образовању у Босни и Херцеговини

Члан 4.

„Свако дијете има једнако право приступа и једнаке могућности учећића у одговарајућем образовању, без дискриминације на било којој основи.

Једнак приступ и једнаке могућности подразумевају осигуравање једнаких услова и прилика за све, за почетак и наставак даљег образовања.

HERCEGBOSANSKE ŽUPANIJE

Одговарајуће образовање подразумијева образовање које у складу са утврђеним стандардима осигурава дјетету да на најбољи начин развије своје урођене и потенцијалне умне, физичке и моралне способности, на свим нивоима образовања“.

Члан 5.

„Права дјетета која се односе на образовање, исправна брига за добробит његовог физичког и менталног развоја и сигурности, у школама и на свим мјестима гдје се образује, имају првенство над свим другим правима.

У случају сукоба права, предност се даје оном праву, тумачењу или дјеловању, које ће највише користити интересу дјетета“.

Члан 6.

„Школа има одговорност да, у властитој и у средини у којој дјелује, допринесе стварању такве културе која поштује људска права и основне слободе свих грађана, како је то засновано Уставом и осталим међународним документима из области људских права које је потписала Босна и Херцеговина“.

Члан 9.

„Школа ће унапређивати и штитити вјерске слободе, толеранцију и културу дијалога.

Имајући на уму различитост убјеђења/вјеровања у БиХ, ученици ће похађати часове вјеронауке само ако су у складу са њиховим убјеђењем или убјеђењима њихових родитеља.

Школа не може предузимати било какве мјере и активности којима би се ограничавала слобода изражавања сопствених и упознавања других и другачијих вјерских увјерења.

Ученици који не желе похађати вјеронауку неће ни на који начин бити доведени у неповољан положај у односу на друге ученике“.

2. Закон о основном одгоју и образовању**Члан 8.**

„Школа је дужна осигурати услове да ученици/ученице похађају вјеронауку, али само уз сагласност родитеља или старатеља.

Школа не смије предузимати било какве активности које би се могле схватити као непоштовање или давање предности било којој вјероисповијести.

Школа осигурава да ученик/ученица не трпи било какву дискриминацију или штету на основу вјероисповијести, на основу тога да нема вјероисповијести, на основу чињенице да не похађа вјеронауку неке одређене вјероисповијести или је не похађа уопште.

Ученицима се обезбјеђује да изучавају о другим вјерама и вјеровањима, као и о другим традицијама и културама“.

3. Закон о измјенама и допунама Закона о основном одгоју и образовању**Члан 3.**

Члан 8. мијења се и гласи:

„Члан 8.

Школа је дужна осигурати услове да ученици похађају наставни предмет вјеронауку, а оним ученицима који вјеронауку не похађају школа ће омогућити похађање другог сродног наставног предмета о етици/или религији, а чији наставни план и програм доноси Министарство.

Ученици се, уз сагласност родитеља, на почетку школовања опредјељују за похађање једног од наставних предмета из става 1. овог члана, уз могућност промјене опредјељења на почетку сваке школске године.

Предмети из става 1. имају статус изборног предмета и улазе у општи просјек оцјена.“

8. Чињенично стање

Уставни суд Федерације констатује да је у искључивој надлежности кантона утврђивање образовне политике, доношење прописа о образовању и осигурању образовања. Уважавајући надлежности Скупштине Кантона Сарајево у области законодавне политике, Уставни суд Федерације указује да је оспорени члан Закона у дијелу који гласи: „**школа ће омогућити похађање другог сродног наставног предмета о етици и/или религији**“, нејасан, непрецизан и да оставља могућност произвољног тумачења, као и честог мијењања садржаја ових предмета у пракси. Суштински проблем у конкретном случају, односи се на обавезивање надлежног

HERCEGBOSANSKE ŽUPANIJE

Министарства на доношење наставног плана и програма алтернативног предмета који би био „сродан“ вјеронауци. Тако конципирана одредба Закона не оставља довољно простора и не даје јасна овлашћења Министарству да изради садржаје, планове и програме за алтернативни предмет, за који би се определијели ученици који не желе похађати вјеронауку. Из наведених разлога, по оцјени Уставног суда Федерације оспорена одредба Закона не даје гаранције да ученици који не желе похађати наставни предмет вјеронауку, неће бити дискриминирани. Оспорена одредба Закона, овим ученицима не омогућава да се на јасан и прецизан начин упознају са својим правима, обавезама и одговорностима при избору алтернативних предмета.

9. Став Уставног суда Федерације

Уставни суд Федерације утврђује да би Скупштина Кантона Сарајево уређујући област образовања јасним и прецизним законским рјешењима, умјесто оспорене одредбе требала утврдити алтернативни односно алтернативне предмете, па надлежном министарству дати овлашћења, која му омогућавају да се кроз утврђивање садржаја, планова и програма алтернативног односно алтернативних предмета омогући реализацију права родитеља и дјецe гарантована:

а) Уставом Федерације Босне и Херцеговине, као што су једнакост пред законом, забрана сваке дискриминације, заштита породице и дјецe, слобода говора, мишљења, савјести и увјерења, слобода религије и образовање (члан II.A.2.(1) ц), д), ј), л) и м).

б) Конвенцијом о правима дјетета, као што су право дјетета на слободу мишљења, савјести и вјероисповијести (члан 14. ове Конвенције), осигурање да пружено образовање буде у најбољем интересу дјетета, да у потпуности поштује права и дужности родитеља и да осигура потпуни развој идентитета дјетета (чл. 18., 28. и 29.).

ц) Европском конвенцијом о људским правима и основним слободама, као што су слобода вјероисповијести (члан 9.), слобода изражавања (члан 10.), забрана дискриминације (члан 14.) и право на образовање (члан 2. Протокола број 1. уз Европску конвенцију).

д) Конвенције о правима лица са инвалидитетом, као што је право лица са инвалидитетом на образовање (члан 24.), прилагођавајући садржаје наставних планова и програма из ове области специфичним потребама ове дјецe, у циљу њиховог потпуног укључивања у образовни систем.

Надлежно министарство у области образовања би на овај начин имало могућност утврђивати садржаје наставног односно наставних предмета, планове и програме за њихову реализацију у складу са принципима демократског друштва. Преношењем знања из ове области образовања на објективан, критички и плуралистички начин, спријечила би се индоктринација, која не поштује вјерска и филозофска увјерења родитеља. Тиме би надлежно министарство испунило своју обавезу из члана 2. Протокола број 1. уз Европску конвенцију о заштити људских права и основних слобода, у смислу поштовања родитеља да осгурају образовање и подучавање њихове дјецe у складу са њиховим властитим вјерским и филозофским увјерењима.

10. Тачком 2. изреке пресуде је сагласно члану IV.Ц.12.б) Устава Федерације Босне и Херцеговине дата као пријелазно рјешење, могућност Скупштини Кантона Сарајево да у року од шест мјесеци од дана објављивања ове пресуде у „Службеним новинама Федерације БиХ“ и „Службеним новинама Кантона Сарајево“ усагласи оспорени дио одредбе из тачке 1. изреке ове пресуде са Уставом Федерације Босне и Херцеговине.

Ову пресуду Уставни суд Федерације донио је једногласно у саставу: др Ката Сењак, предсједница Суда, Сеад Бахтијаревић, мр Ранка Цвијић, Домин Малбашић, Александра Мартиновић и мр Фарис Вехабовић, судије Суда.

Број: У-39/11
06.11.2012. године
Сарајево

Предсједница
Уставног суда Федерације
Босне и Херцеговине
др Ката Сењак

***

OBAVIJEST

PRETPLATNICIMA

**POZIVAMO VAS DA SE PRETPLATITE NA "NARODNE
NOVINE HERCEGBOSANSKE ŽUPANIJE"**

**PRETPLATA NA SLUŽBENO GLASILO ZA 2013. GODINU
IZNOSI 200 KM**

**Račun za uplatu: 161 020 003356 0061 PRORAČUN
Broj organizacijske jedinice proračuna: 1101001
Identifikacijski broj: 4281098220007
Vrsta prihoda: 722631
Šifra općine: 055**

INFORMACIJE NA ADRESI:

**Stručne službe Vlade
Hercegbosanske županije,
Stjepana II. Kotromanića bb, 34101 Livno**

ILI NA TELEFON:

034/200-035

NARODNE NOVINE HERCEGBOSANSKE ŽUPANIJE SLUŽBENO GLASILO

Uređuje: **Zoran Semren**, tajnik Vlade Hercegbosanske županije, Livno,
Ulica Stjepana II Kotromanića bb, 80101 LIVNO; telefon 034/200-035,
Izdavač: Stručne službe Vlade Hercegbosanske županije, Livno.

Ulica Stjepana II Kotromanića bb.

List izlazi prema potrebi.

Tisak: "LIST" - Livno.

Naklada: 200 primjeraka.

Reklamacije za neprimljene brojeve primaju se u roku od 15 dana od dana
izlaska lista iz tiska

